VILHELM BERGSØE

UNDER PALMER OG PINJER

Ungdomserindringer V

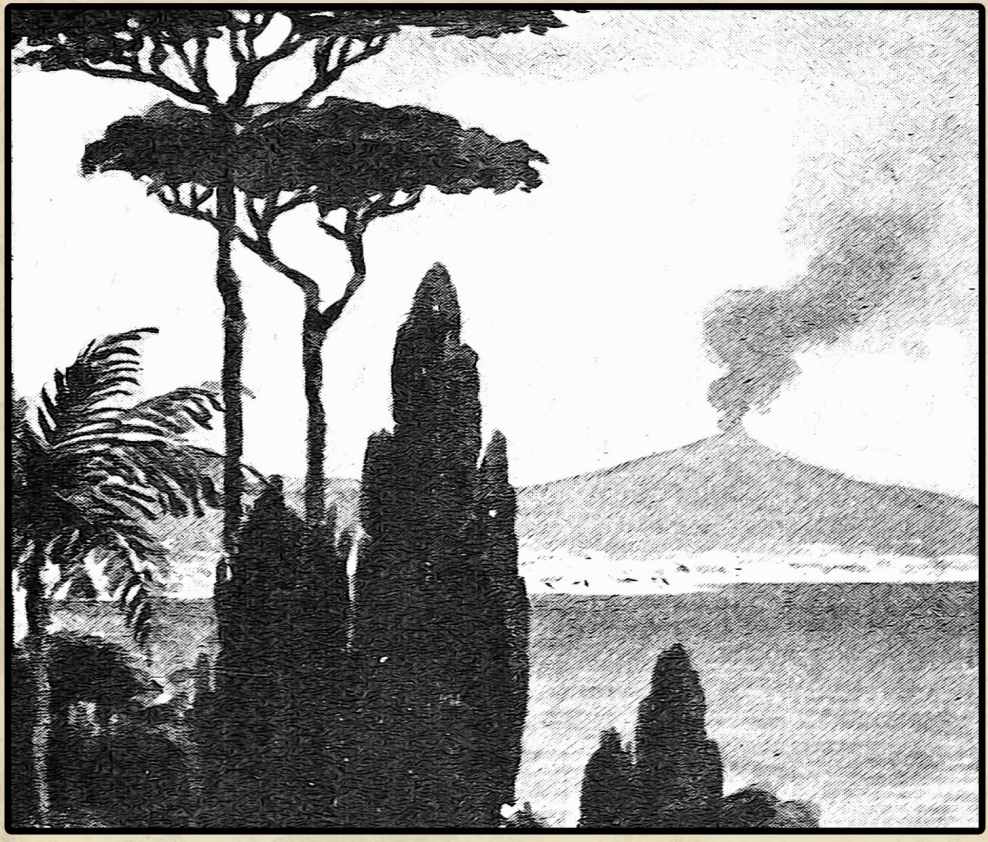

Bibliotek 1800

Vilhelm Bergsøe

Under palmer og pinjer

Ungdomserindringer V

I Sabinerbjergene

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Vilhelm Bergsøe: *Under palmer og pinjer* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Vilhelm Bergsøe: *Under palmer og pinjer* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Indhold

Forside

Første kapitel

Middelalderen i Rom. – Kunstnerliv. – Trattoriet. – Quattro Nazioni og dets herligheder. – Evangelisto og gamle Alessio. – Hvorledes vi dengang talte italiensk. – Café Greco. – Vandringer på kampagnen. – Tarantelbakkerne. – Hvorledes romerne opfatter naturen. – Det døde Rom. – Romerske villaer. – Limonadesælgeren – Romerske osterier.

Andet kapitel

Når Tiberen stiger. – Den romerske jul. – Kirken S. Maria in Aracœli. – Julegildet i den skandinaviske forening. – Befanafesten. – Karnevalet før og nu. – Maskeballet i Teatro Argentina. – Påskefesten. – Peterskirkens illumination. – La girandola. – Foråret holder sit indtog.

Tredje kapitel

Afrejse til Sabinerbjergene. – Vetturinkørsel. – Den lille abbate. – Ankomst til Genazzano. – Palazzo Vanutelli og dets beboere. – Den første nat i bjergene. – Anna Maria, Nino, Diegi og Signor Carnevale. – Små uheld. – Æskulapsnogen. – Madonna del buon consiglio. – Pilgrimstogene. – Madonna–processionen. – Ture i Sabinerbjergene. – Et røverisk overfald. – Adéle Félici. – Sommer-besøg. – Lunds begravelse. – Afrejse til Rom.

Fjerde kapitel

En aften i Palombella. – Afrejse til Neapel. – Schiavones bande. – Togulykke. – Ankomst til Neapel. – Santa Lucia. – Neapels fisketorv. – Paolo Panceri. – Et marionetteater. – Mine undersøgelser på universitetet i Neapel. – Ekskursion til klosteret Monte Casino. – Mit liv som klostergæst. – Loggia del Paradiso.

Femte kapitel

Nattefart til Messina. – Købmand Mundt. – En fisketur i strædet. – Et lille jordskælv. – Vandregræshoppen. – Mellem Scylla og Charybdis.

Sjette kapitel

Afrejse fra Rom. – Civita Vecchia. – Marseille. – Nattefart til Paris. – Milne Edwards. – Ny lidelse. – Kejserinde Eugenie og Napoleon den Tredje. – Jardin d'Acclimatation. – Kulkælderen. – Rejse gennem Tyskland. – Hjemkomst til Danmark.

Efterskrift
Om "Under palmer og pinjer"

Første kapitel

Middelalderen i Rom. – Kunstnerliv. – Trattoriet. – Quattro Nazioni og dets herligheder. – Evangelisto og gamle Alessio. – Hvorledes vi dengang talte italiensk. – Café Greco. – Vandringer på kampagnen. – Tarantelbakkerne. – Hvorledes romerne opfatter naturen. – Det døde Rom. – Romerske villaer. – Limonadesælgeren – Romerske osterier.

Hvad der i hine skønne ungdomsdage gjorde Rom så tiltrækkende, var det skær af middelalder, som hvilede over den hellige stad, og som i forbindelse med fortidens storladne minder satte både følelsen og fantasien i uafladelig bevægelse.

"Hvor man træder i Rom, træder man på et minde," sagde Gregorovius en dag til mig, og der var vel ingen, der som hin store tyske historiker var inde i Roms romantiske middelalder. Men middelalderen var i hine dage endnu ikke forsvundet, den drog sig som et halvt gennemsigtigt, fantastisk slør hen over de syv høje, og med sandhed kan det siges, at ingen by i hele Europa var så langt tilbage i nutidens kulturliv, som den evige stad. Stirrede man fra Pincios eller Janiculums højder ud over byen, så man ingen rygende fabriksskorstene, hørte ingen larm af hvæsende maskiner, man øjnede kun et forvirret kaos af kirkekupler, klokketårne, middelalderlige murtinder, og spredt mellem disse lå de henrivende romerske villaer, med deres skinnende kasinoer, deres blomstrende pragt og kvidrende fugle. Ingen hvæsende sporvogne fo'r gennem gaderne. Ingen

elektriske blus blændede øjet, og som et uhyre fremskridt var Corso netop i de dage blevet belyst med gas, mens hele det øvrige Rom svøbte sig i et mørke, der kun afbrødes af enkelte, fjernt fra hinanden stående lygter, omtrent som de gamle tranlamper hos os.

Det mindede om middelalderen. De talrige kirker og klostre, de uafladelige processioner af munke og syngende præster, de tavse ligtog, hvor den døde på en åben, forgyldt båre bares af sted af sorte hættebrødre, fulgt af syngende munke og bedende præster, hvis vokskerter lyste svagt i den mørke nat, mens smådrenge løb frem og tilbage langs toget for i papirskræmmerhuse at opfange det voks, der dryppede fra de hellige lys. – Alt var middelalder.

Og så Tiberen! Hvor var det liv, som rørte sig dernede, dog middelalderligt trods det 19. århundrede. Den gamle færge i Ripettaen, en tro kopi af Noæh ark, fo'r langsomt frem og tilbage langs det svære tov, hvortil den var befæstet, og som drivkraft brugtes kun strømmen. Det samme gjaldt om Belisars vandmøller, store flydebroer, hvor strømmen satte de tunge hjul i bevægelse og hvor melet maledes på kværne af samme konstruktion, som i det 12. århundrede. Fiskerne nede ved Ponte S. Angelo fangede de små fisk, hvis svømmeblærer giver sølvglansen til de romerske perler, ganske på samme måde som deres forfædre. En stor vippe med et rejenet for begge ender bevægedes af strømmen langsomt op og ned, og fiskerne havde kun den ulejlighed at tømme det. Ude i Trastevere hamrede smede, snedkere og skomagere på samme måde som på Benvenuto Cellinis tid, og paven læste sin messe og uddelte sin velsignelse på samme måde som Gregor den Store havde gjort.

Hvor dejlig i al sin umiddelbarhed var hele dette liv ! Uden for Rom spærrede den store, blomstrende kampagne for al europæisk invasion, og inde i Rom spærrede Propagandaen alle fremskridt i videnskaben, politikken og litteraturen; thi det gjaldt jo om at holde middelalderen i live. Hvor irriterende dette kunne være for romerfolket, som ønskede frisk luft og nye ideer, så var denne afspærring for alle ydre indtryk dog en lykkelig gave for os nordboer; thi intet forstyrrede os i det daglige arbejde, og med ungdommens hele friskhed, med al dens modtagelighed nød vi de underfulde syner, som folke- og kirkelivet dengang tilbød den fremmede. Lad os da se, hvorledes kunstnerlivet dengang udfoldede sig i Rom. Når solen sendte sine første stråler hen over Monte Pincios myrte- og stenegelunde, når isskallen løsnede sig fra de svære kæmpekaktus og de klare dugperler dryppede ned fra palmernes toppe, da rejste kunstneren sig fra sit leje; thi for ham begyndte dagen tidligt, det gjaldt jo om at drage nytte af tiden. Så vandrede vi da af sted til en eller anden af de små hyggelige cafeer, som lå spredt i Via Felice og dens nærmeste omegn. Her tog man plads ved et af de små marmorborde, hvor man gerne traf en eller flere gode bekendte, og snart efter bar den flinke caffettiere servicen frem, bestående af kaffe, hvedebrød med usaltet smør, og for de mere velhavende et par spejlæg, alt for en betaling, der var så ringe, at den i høj grad svarede til den situation, hvori vore portemonnæer i reglen befandt sig.

Havde man så endt dette frugale måltid, vandrede videnskabsmændene til Forum eller Vatikanet, kunstnerne til deres værksteder, hvis det ikke netop var scirocco, thi da holdt

man fridag; men det kan jo ikke nægtes, at der den vinter var megen scirocco i Rom, navnlig påstod "Tykke Petersen" og hans ven den glade farmaceut, at den omtrent blæste hver anden dag.

Så arbejdede kunstnerne i deres studier, modtog kunstelskeres besøg, men sjældent desværre bestillinger, og når skuddet fra Engelsborg forkyndte, at klokken var tolv, tørrede Bloch sin pensel, mens Bissen og Runeberg dækkede deres figurer med våde klude, og så gik det af sted til dagens hovedmåltid, der for de fleste tillige var en hovedbegivenhed.

I nærheden af Via Tritone øjnede de sultne med glæde det stræde, hvor trattoriet lå, og som bar det meget passende navn "Vicolo Galinaccio" (Kalkunstræde), skønt det gik som med sneppen i Studenterforeningen, man så den i loftet, men sjældent på bordet.

Uden for en glasdør af tvivlsom renhed hilste den altid smilende Evangelisto os i skinnende hvid trøje, ditto forklæde og en papirshue, der sad meget koket på hans kulsorte hår. Indenfor var allerede den gamle opvarter Alessio i vims travlhed med at bære den dampende suppe eller makaroni rundt til gæsterne; men han gjorde stedse en venlig grimasse til os nordboer, thi vi var altid meget sultne folk og dertil gode betalere, selv om flere af os forlangte månedlang kredit.

Når man så havde taget plads på de lave stråstole ved det lange bord, begyndte man altid med et par små forberedelser, først borede man sin jerngaffel gennem flere lag af servietten, hvilket altid frembragte tre kulsorte ringe på denne, og når man således havde fået sin gaffel nogenlunde renset, skænkede man en slurk vin i glasset, snurrede det rundt og slog så hele sjatten

hen ad gulvet med et lydeligt klask. Jeg tror nok, at denne skik skrev sig fra, at man ikke kunne være sikker på, at glassene var skyllet i køkkenet; men en arkæolog forklarede mig med stor alvor, at det var en skik, som havde holdt sig fra den antikke tid, hvor man ofrede de høje guder en drik, inden man selv tog fat.

Næppe var bordet fuldtallig besat af danske, svenske, norske og finlændere, før Evangelisto kom farende med en alenlang spiseseddel, hvorpå der stod et halvt hundrede retter; men det gik med disse som med så meget andet humbug i Rom, syv eller otte af dem kunne man til daglig få, men resten var skueretter, som tog sig prægtigt ud på papiret, men som dog epikuræiske ganer aldrig kom til at smage.

Trattoriets navn var "Quattro Nazioni", til ære for de fire nordiske nationer, som dagligt gav det næring, og hvis man tror, at den næring, som trattoriet til gengæld gav os var dårlig, tager man storlig fejl. Den var kun mager for dem, hvis pengepung befandt sig i samme tilstand, de mere velhavende kunne derimod få fuldstændig lukulliske retter, så som harepindsvin, vildsvinesteg, stegte blæksprutter, ristede frøer; men de fleste holdt sig dog til det fortræffelige kød, som kampagnens lam og okser førte til Rom.

For dem, der var nødt til at spare, bestod retterne i reglen af makaroni eller "fritto misto", en hakket blanding af nyrer, lunge, lever og andre mindre ædle dele, og endelig spillede "manzo bollito" (kogt oksekød) en så overvejende rolle, at det i sanitær henseende blev en temmelig farlig sag at leve af dette til daglig. Hemmeligheden var nemlig den, at oksekødet dagen i forvejen blev lagt i vand, som tog al kraft og saft fra det i løbet af natten. I dette vand blev så kødet kogt til suppe, og de trevler,

som blev tilovers, serveredes under navn af "manzo bollito al sugo", det vil sige kogt oksekød med lidt sauce, der bestod af plat-de-menagens-indhold, som man for søgte at gøre mere velsmagende ved hjælp af løg, så at man med en nogenlunde stærk fantasi kunne indbilde sig, at man spiste en boeuf.

Trods dette spillede det kogte oksekød dog hovedrollen ved vore frugale måltider, og når Bloch skulle betale, kiggede han med en tungsindig mine ned i sin portemonnæ og sagde sukkende: "Det er dog også satans med de mange, mange penge!" Men da han havde slået igennem med sin "*Samson i trædemøllen*" og havde fået det Eibeschütz'ske legat og bestilling på "*Prometheus*" fra kongen af Grækenland, blev han stormand mellem kunstnerne og forlangte daglig en duftende "bistecca", som fik hans kollegaer til at blegne af misundelse.

Til retterne serveredes dels "vino dolce", dels "vino asciutto", det vil sige sød eller sur vin, og de nysankomne styrtede sig altid over den første, men kom dog snart på bedre tanker, når de havde taget opiumsdråber en uges tid.

Den, der skænkede vinen, var den evigglade Evangelisto, en ung, smuk fyr, som påstod, at han var en af de tusinde fra Marsala, og som viste os, at han bar Garibaldis portræt og de italienske farver indsyet i et hemmeligt rum på sin skjorte. Alessio var derimod god katolik, men alligevel gode venner med Evangelisto, og sjældent har jeg set mage til opvartning som den, gamle Alessio var i stand til at præstere. Ude fra køkkenet kom han farende som en stormvind med fire eller fem fulde suppetallerkner balancerende på venstre hånd, mens han med højre rev servietterne til side og placerede suppen for gæsterne. Højst mærkelig var den hukommelse, som denne gamle fyr var i

besiddelse af. Han kendte ikke alene på en prik alle de retter, som stod på den lange spiseseddel, men han kunne tillige priserne på enhver af dem og huskede, hvad hver af de halvhundrede gæster havde forlangt under måltidet. Med en tungefærdighed, som søger sin lige, remsede han så til slutning regningen op, lagde den sammen i hovedet, og der var aldrig så meget som en bajocco for meget eller for lidt. Men heri satte han også sin ære, og da Bloch en dag lod ham høre, at han vist havde beregnet ham noget for meget, fo'r den gamle som en raket hen imod Bloch, ruskede ham dygtigt i håret og råbte: "Jeg snyde! Oh signore! Sig ikke det en gang til," og det gjorde Bloch heller ikke.

Kunne Alessio huske navne på alle retterne, så kunne vi nordboer til gengæld sjældent komme ud af det, og da det italienske sprog er rigt på nærstående ord af modsat betydning, kom der ofte fejl, som bragte forvirring i gamle Alessios ellers så rolige hoved.

"Dammi un bacio" (Giv mig et kys), råbte en dag en af kunstnerne, som ville have lammesteg (abacchio), og gamle Alessio sendte ham et arrigt blik, idet han fo'r ud i køkkenet. Men værst af alle var dog Bloch, som dengang havde været så kort tid i Rom, at han endnu ikke havde fået øret op for sprogets finesser. Når han således bestilte "fazzoletti", (lommetørklæder) for "fagioletti" (bønner) og endte med at forlange "fanciulletti" (småbørn), så blev gamle Alessio så gal i hovedet, at man godt kan forstå, at han rykkede Bloch i håret.

Var Blochs ordforråd end ringe, så var der enkelte sætninger han havde bidt mærke i, og til disse hørte Correggios bekendte

ord: "Anch'io sono pittore"; men at han skulle anvende dem i trattoriet havde ingen af os tænkt.

Så skete det en dag, at der blev serveret nogle duftende, ristede kartofler, og Bloch råbte til Alessio: "Da mi cartoffoli!"

"Si signore, subito!" svarede Alessio og kom et øjeblik efter tilbage med artiskokker (carciofi) kogte med hvidløg i olie.

"Non questo! fa male!" sagde Bloch, hvormed han mente, at den gamle havde taget fejl. Alessio så forvirret på ham og svarede: "Non signore! Fa bene." I det samme bad en af kunstnerne på italiensk om ristede kartofler, og nu greb Bloch ordene og råbte efter den bortilende Alessio: "Anch'io sono patata" (også jeg er en kartoffel) til stor forbavselse for Alessio, som drejede sig i døren med sit sædvanlige "Si signore!" under alles jublende latter. Men Bloch vendte sig til mig og sagde på sin rolige måde:

"Jeg ved ikke, hvorfor de ler ad det, jeg har jo aldrig sagt, at jeg kunne italiensk."

Naturligvis vekslede både gæsterne og retterne med de skiftende årstider; men når fasten kom, fik trattoriet en form, som mindede os om, at vi levede i et katolsk land. Ved draperier blev trattoriets store rum delt i to mindre – et til venstre, hvor der stod skrevet "Cuccina magra" (magert, dvs. fasteanretning) og et andet "cuccina grassa", hvor de kunne få kødspiser, som havde fået dispensation af den hellige fader. Ved denne lejlighed kom der en ny ret, som romerne kun ser i fasten, men som for os nordboer var ligesom en landsmand, som man elsker i ud landet, mens man ikke bryder sig videre om ham i hjemmet. Det var klipfisken, katolikkernes fasteret. Men så løjerligt det klinger, blev dens tørre kød stadig søgt af os

nordboer, og når vi nød vor "baccalà" med smeltet smør og kartofler, drømte vi os i hjemmet.

Når fasten var forbi og den varme forårssol vældede ud over Roms haver og vigner, kom der også liv i den ellers så magre spiseseddel. Duftende jordbær fra Nemisøens bredder, grønne mandler, kirsebær, figener og saftige pærer erstattede vinterens tørre æblekage, og på denne årstid var trattoriet et sandt epikuræum, hvor man for en ringe penge fik de frugter, som herhjemme må betales i dyre domme.

Når middagsmåltidet var endt, kom Evangelisto frem med to kasser, som indeholdt noget han kaldte cigarer; men når jeg tænker tilbage på dem, farer en gysen igennem mig, og jeg begriber ikke, hvorledes det gik til, at man den gang kunne ryge sådanne kvalmepinde som dem, den pavelige fabrik leverer. Der var kun to slags: "cigari scelti" (udsøgte cigarer) og "cigari forti" (de nationale kaldte dem "Cavour"), nogle lange, tynde stilke, der syntes rullet af skråtobak, og som var så faste, at de havde et strå igennem sig for at skaffe dem fornøden luft. Med sådan et uhyre i munden vandrede man da af sted til Café Greco for at nyde sin eftermiddagskaffe og tale med de af landsmændene, der havde råd til at spise hos "Lepre Spillmann" eller den franske kok, og kunne man så liste sig til en lille likør, gjorde man det gerne, thi oven på de sædvanlige romerske middage havde man hyppigt en følelse af, at man ikke var rigtig mæt.

En dag kom der stort røre i lejren. En god ven havde sendt os en flaske *sherry cordial*, og stor var glæden over, at denne danske drik havde fundet vej til Rom. Flasken blev taget frem, forevist, men så kom knuden. Ingen af os ejede en proptrækker og ingen

vidste, hvad en proptrækker hed på italiensk; thi der propper man ikke flaskerne med kork men blot med en bomuldstot vædet i olie. Camerieren blev kaldt ud, og da ingen kendte det forløsende ord, gjorde en af kunstnerne en bevægelse med højre hånd, som om han fra neden af trak en flaske op. Da klaredes camerierens ansigt og med det sædvanlige udbrud: "Subito signore", fo'r han ind i cafeen og kom kort efter tilbage med en – klystersprøjte. Således kan fingersproget misforstås.

Efter middag tog man atter fat på dagens arbejde, der for mig bestod i ekskursioner, snart ad Via Appia til kampagnen, snart til det øde ruinkvarter, hvor romerrigets sunkne rester frembød en mangfoldighed af dyr og planter, alle så ny, alle så ukendte, at timerne gled bort, som havde de været minutter.

En dag fortalte Bissen mig, at han langt ude i kampagnen på nogle tørre, græsbevoksede bakker havde fundet den berygtede italienske tarantel. Jeg tvivlede derpå; thi denne frygtede edderkop, der spillede så stor en rolle i middelalderen, fandtes kun i det sydlige Italien, særlig i omegnen af Tarent; men da middelalderen, som jeg allerede har vist, strakte sig over Rom og dens omegn, besluttede jeg selv at undersøge sagen, og en smuk vinterdag vandrede jeg ud til tarantel-bakkerne i følge med Bissen og Runeberg.

Til min overraskelse viste det sig, at Bissen havde ret, og nu tog jeg fat på en række undersøgelser, som afgav grundlaget for min senere afhandling om tarantellen og tarantismen i middelalderen. Jeg skal ikke her dvæle ved disse undersøgelser, der gav det hovedresultat, at tarantismen i forbindelse med dens danseepidemier var en malariafeber, for hvilken man gav tarantellen skylden, men blot gøre opmærksom på det

sælsomme faktum, at malariaen virkelig skyldes stikket af et insekt, idet malariamyggen nu til dags er trådt i stedet for middelalderens tarantel.

Hyppigt måtte jeg alene vandre ud til disse høje, fortørrede bakker, i hvis stenede jord tarantellen gravede sine tommelange rør, og når jeg lå der i færd med mine undersøgelser, havde jeg ingen andre tilskuere end de store, grå okser, de glubske abruzzerhunde og enkelte hyrder, som kom for at spejde, hvad den ensomme vandrer foretog sig.

En dag kom imidlertid to fyre til hest og med lange rifler over skuldrene. De bandt deres heste ved et gærde, steg op ad bakken og spurgte i en truende tone om, hvad jeg bestilte dér. De var så lurvede og havde sådanne Fra Diavolo-ansigter, at jeg for første gang blev alvorligt bange; men da jeg i det samme havde fanget en tarantel og gik hen imod dem med denne store, spraglede edderkop sprællende i glasset, udstødte de et rædselsråb og fo'r med en sådan hast ned ad bakken, at den ene nær var faldet over den anden. Fra dette øjeblik af vidste jeg mig sikker. Jeg havde altid en levende tarantel i et af mine glas, og hver gang nogen kom mig for nær, rakte jeg glasset imod ham og virkningen var altid den samme. Så stor er overtroen endnu i Italien.

I øvrigt er det mærkeligt, hvorledes romerne og kampagnens beboere opfatter naturen. For dem er alt ondt eller giftigt, om det så er blomsternes duft. "Puzzo di fiori" (blomsterstanken) kalder de den krydrede duft, der ved forårstid hviler over kampagnen, og i deres værelser har de kun tøjblomster, de andre får plads på altaner eller gesimser. Når solen synker, hyller romeren sig i sin kappe helt op til øjnene; thi aftenluften

er giftig og fører malaria med sig. Hvad under da, at sådanne dyr som tarantellen, skorpionen og de fingerlange tusindben anses endnu farligere end selve hugormen. Denne tro deles af høje og lave, thi naturlivet er en lukket bog for den romerske befolkning. For mig havde denne overtro den uheldige virkning, at jeg for en del måtte standse mine undersøgelser over tarantellen; thi min ellers så elskværdige værtinde erklærede mig en dag rent ud, at hvis jeg ikke hørte op med "at drive trolddom", måtte jeg flytte, og således gik det til, at jeg ingen lejlighed fik til en direkte undersøgelse over tarantellens giftige bid.

Men foruden kampagnen er der to andre lokaliteter i Rom, som frembyder en særlig interesse for en naturforsker. Den første er, som jeg allerede har omtalt, ruinkvarteret, hvor der under de omstyrtede murrester, i de mørke hvælvinger og i den yppige vegetation færdes en række af mærkelige insekter, lige fra Ægyptens hellige "scarabæ", som triller sin kugle, sindbilledet på Jorden, mod øst, og lig en Sisyphus ikke skyr de stejleste højder, indtil de såkaldte "spøgelser", nogle lange skindmagre insekter, som når de falder ned fra buskene på det mest skuffende ligner en vissen kvist, indtil de pludselig som ved et trylleri spærrer seks magre ben ud, stolprende af sted for at undgå deres forfølgere. I ruinerne lever hærskarer af mørke skyggebiller, hvoraf nogle ligesom elverpigerne er hule i ryggen, og med dem drev de romerske gadedrenge en særegen sport. Når de havde fanget tilstrækkelig mange af disse tommelange insekter, klæbede de en stump voksstabel på ryggen af dem, tændte den og lod så dyrene vandre ind i de mørke gange og hvælvinger, indtil de forsvandt som lysende perler. Det kaldte

drengene at lade skarnbasserne (baccarozzi) gå i procession, og da de sorte præster og munke ved aftentid foretager sig noget lignende, forstår man, hvorfor de har fået øgenavnet "baccarozzi".

En ganske særegen tiltrækning frembød det mægtige Colosseum, thi her kunne man studere gladiatorernes kampe og kapucinermunkenes fasteprædiken sammen med de syv hundrede blomsterarter, som dækkede den ældgamle ruin med farver og grønt, hvorunder en talrig hærskare af insekter førte et fredeligt liv, mens sommerfuglene boltrede sig hen over de duftende blomster.

Men skønnest af alt var dog de romerske villaer med deres blomsterrige haver, deres skyggefulde lunde og de store engdrag, der i Villa Borghese næsten antager kampagnens karakter. Her borede termitterne deres gange i de hule træer, her strakte æskulapsnogen sig i solskinnet, mens de store firben som grønne smaragder fo'r hen over de hvide murflader for at snappe en letsindig flue, som havde undgået de store citrongule edderkoppers senestærke væv. Her var et mylder af sjældne planter og mærkelige træer, kort sagt, disse villahaver var et sandt paradis for naturforskeren, men desværre ikke så lidt bekostelige; thi al jagt i dem var jo forbudt, og mangen blank paolo måtte jeg derfor overlade til opsynsmanden for at kunne jage i fred.

Når man så, træt og udmattet af den lange vandring og det hede solskin, atter kom ind til Rom, hvor var det da velgørende at møde disse skinnende hvide telte, hvor limonadesælgeren har sine glas svømmende i et bassin, der fyldes af vandledningens krystalklare vand, mens hans hylder dufter af

bugnende citroner. I en håndevending har han skåret en af disse itu, presser med en lille kværn saften ud i glasset, sætter sukker til og holder det under den blanke stråle, – et sådant glas krystalklart citronvand betaler man med omtrent fem øre, mens det for den vansmægtende mindst var en krone værd.

Men mennesket lever ikke af vand alene, i det mindste ikke i Rom, og det fik man tydeligt at mærke, når klokkerne havde ringet deres *Ave Marie* og solguden i sin luerøde vogn sænkede sig ned i havet bag ved Peterskuplen. Da kastede kunstnerne for anden gang deres mejsel og palet. Bloch tørrede sin pensel og én for én så man dem vandre af sted, forsvinde i mørke stræder og gyder, hver ad sin kant, men for atter at samles, når man efter nøje udvalg havde skaffet sig den aftensmad, som skal bøde noget på middagens magerhed.

Der findes i Rom nogle handlende, som fører navn af "pizzicagnolo", hvilket lyder adskilligt stoltere, end det vi kalder spækhøkere hjemme hos os, og man må tilstå, at de romerske "pizzicagnoloer" i alle henseender står over deres kollegaer herhjemme. Alene varernes arrangement i de store, stærkt belyste vinduer vidner om en betydelig smag og opfindsomhed. Her står pyramider af oste under sirlige guirlander af forskellige velsmagende pølser; skinkerne ligger på store fade, garneret med blomster og grønt, og tunfisken svømmer i sin olie lige så glad, som om den dykkede i middelhavets vande. Alt er så renligt og skinnende hvidt, lige fra marmordisken til det forklæde, som udgør "pizzicagnoloens" uniform, og varerne serveres med en hurtighed og høflighed, som vi ikke kender til herhjemme. Det vanskeligste er valget; thi her er så mange gode ting samlede, at tanken let kommer i forvirring. Men

"pizzicagnoloen" hjælper en hurtigt over vanskelighederne, idet han med stor tungefærdighed fremhæver fire eller fem af sine bedste varer, som særligt tiltalende for en epikuræers gane.

På et stort vindrueblad får man først en lille klat nykærnet smør, derpå nogle skiver skinke, som ikke giver dem fra Bayonne noget efter, så et stykke saltet tunfisk og endelig to friske æg, som man med stor forsigtighed anbringer i sine baglommer, hvorpå man vandrer af sted under stadig frygt for at møde en eller anden lystig landsmand, som i sin uvidenhed kunne falde på at give en et venskabeligt puf.

Nu styrer man af sted til en grønthandler, hvor man køber et hoved salat, som man skyller dygtigt af i den nærmeste fontane, og til slutning vender man sig til den gamle kone, som sidder tæt ved osteriets dør, drejende på en jerntromle, som belyses af en sagte, knitrende kulild. Tromlen indeholder kastanjer, hvilke hun ligesom katten rager ud med sine fingre, så gloende, at man er nær ved at brænde sine egne derved, og når man nu inde i osteriet kan tiltuske sig nogle mandler og figener, så har man et aftensmåltid så velsmagende, som nogen fyrstes, især når det spises med den appetit, som en halv dags faste medfører.

Osterierne var dengang spredt over hele Rom; men det var en hel videnskab at finde dem, hvor der skænkedes den bedste, uforfalskede vin – druer fra Albano, Grotta Ferrata Marino eller Monte Fiascone. De første fandtes især i Trastevere, hvor osterierne særlig søges af jævne borgerfolk og håndværkere med deres familier, mens *Monte Fiasconen*, som er en fin og dyr vin, skænkedes i "*Palombella*" tæt ved Pantheon, "Dame-osteriet"

som Holbech spottende kaldte det, fordi det jævnligt besøgtes af de skandinaviske damer, når de en aften ville slå sig løs.

Det romerske osteriliv går langt tilbage i tiden. Der findes endnu et, som bærer Goethes navn, et andet, som er opkaldt efter Thorvaldsen; men de fleste har ganske simple folkenavne, såsom "Bøflen", "Den sorte Kat" eller "Giftblanderen", hvilket sidste navn hidrørte fra en vært, som leverede dårlig vin, men hurtigt blev erstattet af en anden, som førte uforfalskede varer.

Hvis man ved de romerske osterier tænker sig store oplyste haller med små marmorborde og kjoleklædte opvartere, således som de nu findes under navn af "liquoristaer", tager man storlig fejl. De søgte osterier lå gerne i en eller anden smøge, hvor man styrede hen vej ledet af en laurbærgren, der svajede frem og tilbage under lampen, hvorunder det uundgåelige madonnabillede fandtes. Indgangen var gerne en glasdør, og når man kom ind i det store rum, forvirredes man af det mørke, som herskede derinde; thi hallen havde i reglen ingen vinduer, og hele belysningen kom fra en stor olielampe, som osede under loftet, og som af og til blev fyldt med den samme olie, som anvendes til salaten.

Når øjet lidt efter lidt havde vænnet sig til det halvmørke, hvori alt var indhyllet, så man langs væggene nogle uhyre tønder stablede oven over hverandre. I baggrunden skimtede man værtens hvide hue, belyst af den udgående køkkenild, og så tog man plads ved nogle lange borde af tommetykke planker, foran hvilke der var anbragt fastnaglede bænke, som i reglen bestod af en eneste planke. Lidt efter lidt fyldes hallen af de mest forskellige skikkelser. Hyrder og bønder fra kampagnen, håndværkere fra Trastevere og småhandlende fra de nærmeste

gader placerer sig ved de lange borde, mens der i reglen var indrømmet skandinaverne et særegent bord, som udmærkede sig derved, at der her fandtes salt, peber og nogle små servietter af meget tvivlsom renhed.

Når man havde fået sine æg stegt i asken, salaten tillavet og udbredt sit indkøb på det medbragte papir, fandt der gerne en lille tuskhandel sted, omtrent som når drengene i skolen bytter smørrebrød, og samtidig hermed satte den joviale vært de blinkende foglietter på bordet med en mine, som om han ville sige: "Drik kun, der findes ikke bedre vin nogetsteds i hele Rom."

Og heri havde han i reglen ret, thi når den første fogliette var drukket, forandrede hele rummet sig. Det var ikke længere nogen gammel, mørk knejpe, lampen i loftet blev til en skinnende sol, på de fyldte fade sad fauner og nymfer, og den tykke vært gled os forbi som Silén med vedbendkransen om håret. Der kom guld, glans og sol over det hele, ordene strømmede frisk og frit, latteren klang som hele salver, skæmtfulde ord og muntre historier afløste hverandre, og når man endelig vandrede hjemad, havde man en følelse af, at Rom var gået tilbage til oldtiden; thi undertiden var det meget vanskeligt at finde den dør, hvoraf man var gået ud, muligvis fordi huset, lige som Colosseum, havde vendt sig.

Ja, i de romerske osterier kunne man frit og uhindret le og spøge med hverandre. Der var jo ingen romer, som forstod et levende ord af, hvad vi sagde; men ville man spøge med dem, skulle man dog være meget varsom, især når spøgen havde den kvindelige del af deres selskab til genstand.

En aften var vi kommet langt ud i Trastevere, ud i et af disse ægte håndværkerosterier, som sjældent søges af fremmede, og hvor vor nærværelse derfor vakte mere end sædvanlig opsigt. Vi mærkede straks, at vi ikke var så velset dér, som i de osterier, hvor vi var stamgæster; men vi fik da et bord for os selv, og nu klang latteren og spøgen frit som ellers. Ved siden af os var der et andet bord, hvor et par romere havde taget plads med tre særdeles smukke og livlige Faustinaer, som ikke syntes at dele det mishag, hvormed de mandlige romere havde betragtet os.

Der udspandt sig lidt efter lidt et stumt øjensprog mellem de tre skønne og et par af kunstnerne; men da den glade farmaceut syntes, at dette stumme øjensprog blev kedeligt i længden, vendte han sig pludselig mod en af de skønne, og som en stor overgiven frø kvækkede han imod hende i håb om derved at vække hendes opmærksomhed. Men sagen tog en anden vending end den gode apoteker havde ventet. I et nu rejste den ene romer sig, bleg af raseri, kniven funklede i hans hånd, og med et spring, som var han den mest letbenede frø af verden, hoppede farmaceuten tværs over bordet og styrtede ud af døren med en sådan hast, at ruderne klirrede gennem hele lokalet. Fra den aften tog den glade farmaceut ikke mere ud til Trastevere, men holdt sig til "Palombella" og de mere elskværdige danske.

Det var ikke så sjældent, at det sidste glas gav anledning til det første knivstik, således som jeg allerede har beskrevet det i mit værk over Rom. Men selv blandt skandinaverne kunne den ellers så overgivne Bacchus blive drillevoren og sætte folk revolutionære ideer i hovedet.

Jeg mindes således en aften i Buffalo, hvor Holbech ganske imod sædvane havde samlet de fleste af skandinaverne, hvorover han følte sig ikke så lidt stolt; thi hans tanke med "Dydsforeningen" var egentlig den, at sætte "Den Skandinaviske" i skygge, noget, som dog ikke lykkedes ham.

Der var den aften kommet en liflig vin fra Grotta Ferrata, og stemningen blev ved nydelsen af den særdeles overgiven, ja næsten kåd. Tale, sang og bizarre indfald fløj over bordet som gnistrende raketter, og laget blev muntrere og muntrere, alt eftersom de tømte foglietters antal tiltog. Kun Holbech sad stille og alvorlig, som en Herkules, for enden af bordet. Han var ikke vant til denne støjende latter blandt sine ellers så tavse elever, og flere gange skottede han betænkelig til døren; men hans værdighed som præsident holdt ham endnu tilbage. Endelig hørte man et nærliggende kirkeur slå elleve rungende slag, og nu rejste gamle Holbech sig uden at sige et ord, og langede ud efter sin kunstnerhat og kappe, som hang bag ved ham.

Ved at se ham gøre denne bevægelse, råbte Kjellberg:

"Du bliver! Du får ikke lov til at bryde laget."

Dette var at tage Holbech på hans allerømmeste sted; thi som præsident havde han naturligvis lov til at hæve gildet, når han ville, og han svarede derfor kun:

"Åh sludder!", hvilket var mere sandt end høfligt, og med disse to ord forlod han osteriet; men da fo'r den ellers så gemytlige Kjellberg op i et raseri, som jeg ikke havde tiltroet ham, og idet han hævede sin fogliette højt i vejret, råbte han til os andre:

"Det måste jag ovilkorligen säga, – det var oforskämt af presidenten!"

I det samme huggede han foglietten ned i bordet, hvor den splintredes i tusinde stykker, så at vin og blod flød hen over dugen. Nu blev der et stort røre i lejren, Kjellberg blev ved at rase, så at vi andre havde ondt ved at få ham forbundet, og da vi endelig fik ham ud på gaden, var han kommet således i krigshumør, at han aldeles umotiveret gav sig til at råbe:

"Viva la libertà! Viva Garibaldi!"

Selv Fontana Trevis brusen kunne ikke overdøve disse frihedsråb, og da man i Rom har lov til at råbe med alt muligt mellem himmel og jord, undtagen med frihed og Garibaldi, så varede det ikke ret længe, før der frem af mørket dukkede et par gendarmer, som på en mindre venskabelig måde tog Kjellberg under armen og bad ham følge med til Monte Citorio, hvilket vil sige det samme, som at han ville komme til at tilbringe natten i en fugtig kælderhvælving, hvor han kunne råbe på sin frihed, så meget han lystede.

Nu var gode råd dyre, og vi forestillede på det mest indtrængende de to gendarmer, at synderen var fremmed, og at han som følge deraf ikke havde kendt virkningen af en ægte Grotta Ferrata; men gendarmerne var ubønhørlige, Kjellberg skulle arresteres.

Da trak jeg en scudo frem og lod den, som tilfældigt, falde på stenbroen med en klingrende lyd. Den ene af gendarmerne bukkede sig, tog den op og så på mig med en spørgende mine. Jeg pegede på hans lomme, og nu gled der et forstående smil hen over hans martialske ansigt; han vekslede et par ord med sin kammerat, og et øjeblik efter havde atter Kjellberg under

armen og fulgte ham lige til hans dør, hvor han forsvandt med de ord:

"Ta' mig faen! Men det måste jag ovilkårligen säga, – det var oforskämt af presidenten."

Andet kapitel

Når Tiberen stiger. – Den romerske jul. – Kirken S. Maria in Aracœli. – Julegildet i den skandinaviske forening. – Befanafesten. – Karnevalet før og nu. – Maskeballet i Teatro Argentina. – Påskefesten. – Peterskirkens illumination. – La girandola. – Foråret holder sit indtog.

Når man en solvarm sommerdag ser Tiberen glide blank og lydløs af sted, kun krusende sin overflade i små hvirvler under Ponte Sisto eller Ponte S. Angelo's antikke brobuer, tager den sig så tam og uskyldig ud, at man ikke fatter dens rasende vælde, når den, som et fra bjergene nedsendt uhyre, strømmer ud over sine bredder for at sætte det halve Rom under sine gullige bølger.

For at dette skal ske, kræves der tre ting: "At vinden sætter Middelhavets bølger op i Tibermundingen, at sneen på bjergene tøer, og at de tykke sciroccoskyer brister ud i øsende skylregn." Det er meget sjældent at disse tre faktorer støder sammen, men når det sker, vandrer Tiberens bølger fra Ripettaen op imod Corso, for i ganske enkelte tilfælde at nå til foden af Monte Pincio.

Den berygtede scirocco, hvorved man forstår søndenvinden, frygtes meget af romerne, som i reglen befinder sig meget ilde under dens fugtige påvirkning; for den fremmede er den derimod ikke ubehagelig, den svøber sig som en lun kappe om ens lemmer, og det er først senere at den, ligesom hos romerne,

bringer hovedpine og feber; men næsten altid bringer den regn, og det ofte med en sådan voldsomhed, at man tvinges til at holde sig hjemme.

Vi havde netop fået en sådan scirocco, som på tredje dag gjorde mig til fange i hjemmet; men da jeg henad aften længtes efter at se nogle landsmænd, eller dog i det mindste nogle danske aviser, tog jeg mod til mig og trådte ud i en regn, om hvis heftighed man ikke gør sig nogen forestilling herhjemme.

De store, lune dråber slog igennem min paraply, vandets rislen fra Trinitá dei Monti nåede ned over Spanske Trappe, og da jeg kom til Corso, begyndte jeg at blive gennemblødt.

Den skandinaviske forening lå dengang i Via dei Pontefici, en mørk og smal gade, som fra Corso løber ned mod Ripetta, der atter går langs med Tiberen. Jeg fortsatte min gang og nåede snart Palazzo Corea, hvor foreningen havde sit lokale tæt op til Augustus' forfaldne mausoleum. Da jeg kom op, traf jeg ikke et eneste menneske. Ingen havde haft mod til at vove sig ud i et sådant vejr, ja selv lamperne syntes at lide af scirocco, thi de brændte døsigt og mat, mens regnen uafbrudt slog mod de utætte vinduer. Der var sjældent uhyggeligt deroppe den aften, men da jeg ikke i flere dage havde læst de danske aviser, tog jeg fat på en noget forkrøllet bunke, og snart efter havde jeg ved mindet om hjemmet ganske glemt både Rom og dens øsende vande. Da hørte jeg pludselig ude fra gaden en underlig skvulpende lyd, og til denne føjede sig snart en forvirret råben og skrigen, en flytten og tumlen med tønder og fade, og pludselig kom kustoden farende ind med de ord: "Oh, signore, Tiberen stiger."

I første øjeblik fattede jeg ikke, hvad han mente, jeg sad jo højt oppe i en ellers tør gade, og at Tiberen skulle komme op på første sal for at forstyrre mig i min aftenlæsning var dog for meget, og jeg svarede derfor ganske rolig:

"Lad den stige, hvad kommer det mig ved!"

Han så forbavset på mig og spurgte:

"Vil De blive her i nat?"

Jeg gik hen til vinduet, og nu gik det pludselig op for mig, at jeg vist måtte se at komme hjem snarest muligt, thi gaden havde forvandlet sig til en gul, svulmende flod, som snart jog en mægtig bølge fremad, snart atter trak sig tilbage for at sende en ny bølge, som nåede endnu højere op end den første. Nede fra gaden hørte jeg råben og skrigen, larm af tunge genstande, som skaffedes af vejen, og pludselig så jeg flodbølgen nå foreningens port og løbe ind i den indre gård.

I en hast fik jeg tøjet på, og fulgt af kustoden nåede jeg porten, som allerede stod under vand. Et par rørstole, som han havde søgt at redde, opførte en lystig ringdans, og da der ikke var andet at gøre, trådte jeg ud i Tiberen og nåede mit hjem i en tilstand, som bragte min gamle værtinde til højdepunktet af forskrækkelse.

Ustandselig som et fossefald strømmede regnen ned den hele nat, og den næste formiddag kom Bissen op til mig og fortalte, at vandet havde nået Pantheon. Vi fulgtes ad derned, og her nød jeg det sjældne syn at se Pantheons kuppel spejle sig i Tiberens gule vand, som stod et kvarter [Note 1)] op over gulvet. Pantheon så ud som en eneste uhyre kugle, hvori altere og gravmæler viste sig i fordoblet skikkelse. Det er et syn, som sjældent forundes nogen fremmed; men jeg har for så vidt

været heldig, idet jeg på mine trende rejser nåede at se en af Tiberens største oversvømmelser, og det største udbrud af Vesuv, som har fundet sted i det sidste århundrede.

Fra Pantheon fortsatte vi vejen forbi de gamle fiskehaller ned mod Ghetto, og alt som vi vandrede ned mod flodlejet, blev vandet højere og højere; men vi var så betaget af synet og så gennemblødte af regnen, at vi ikke agtede derpå. Endelig nåede vi Ponte Sisto, og herfra havde vi et skue, som jeg ikke så let skal glemme. Haverne på Tiberøen og langs flodens tvende bredder stod helt under vand, kun de større træer og orangebuske ragede endnu op, så at det så ud som om flodens grågule vand bar guldgule citroner og rødmende oranger. Floden væltede sig fremad som en rivende fos, store hvirvler, kransede med skum, dannede sig snart hist, snart her, den ældgamle bro rystede under vore fødder, og mens vi så ud over den rasende flod, kom oprevne træer, sønderbrudt tagværk, druknede okser og alskens bohave drivende i rasende fart, indtil de maledes i stumper og stykker i de mægtige hvirvler, som opstod der, hvor vandet pressedes sammen mellem Tiberøen og de antikke bropiller.

Inde fra Ghetto lød kvinders skrig og mænds råben. Her stod de gamle faldefærdige rønner med deres ydermure lige ned i den rasende strøm. Høje hvin og forfærdelsens skrig blandede sig med flodens skummende brusen, og med ét styrtede en af disse gamle rønner ud i Tiberen med et brag, som et øjeblik overdøvede alt andet, selv skrigene inde fra Ghetto.

Det var den første breche, som Tiberen skød i Ghettos udenværker; men det varede ikke ret længe, før vi så et andet hus vakle, murene bristede og med et øredøvende plask fulgte det sin forgænger. Nu så vi, at der var alvorlig fare på færde, thi

gendarmer og soldater ilede til fra alle kanter, og vi forlod broen; thi hvor solidt end disse gamle antikkens mesterværker er byggede, har den rasende Tiberstrøm dog brudt en af dem, og ingen kunne vide, om ikke Ponte Sisto kunne falde på at blive Ponte Rotto [Note 2)] inden aften.

Stadig højere og højere steg den vrede flodgud op i Roms gader og gyder. Alle vegne herskede den største forvirring, og nu så vi fladbundede både komme drivende, ført af gendarmer, som på lange rør bragte føde- og drikkevarer op til Ghettos fortvivlede beboere. Hele dagen vedblev floden at stige til stor forfærdelse for de handlende; men henad aften hørte regnen op, månen brød frem af de sønderrevne skyer, og den næste dag var intet andet tilbage af Tiberen, end et gult, stinkende slam, som gjorde det umuligt for fodgængere i de første dage at færdes i de af floden hjemsøgte kvarterer.

Rom er ikke alene kirkernes men også kirkefesternes by. Hver kirke, hvert kloster har sin helgen eller helgeninde, hvis navnedag fejredes ved illuminationer, processioner, kirkemusik og pragtfuld udsmykning af de respektive altre. Pavens navnedag og den dag, da han vendte tilbage fra Gaëta, samt den hellige Peters og Pauls dag gik i spidsen for alle disse kirkefester, som nu ganske vist er ophørt, men hvorom mindet bevares hos enhver, der i hine pavelige dage har besøgt Rom. De fejredes alle med den mest overdådige pragt, og man skulle derfor tro, at Kristi fødselsdag (Il Natale) måtte overtræffe de andre i udfoldelse af hele den pragt, som er den katolske kirke ejendommelig, og nordboen bliver derfor noget forbavset, når han ser, at den romerske jul glider så temmelig ubemærket

forbi og langt overtrumfes af nytårsfesten, hvor man besøger slægt og venner, medførende rige gaver, mens man i julen nøjes med at forære hinanden små kager af sukkergodt, blandet med pinjens mandellignende kærner.

Heller ikke yder kirken noget synderligt for at fejre en fest, der hos os griber store og små med den mest levende bevægelse, og butikkerne, der hjemme hos os stråler med tusinder af blus og deres rige udfolden af varer, ser her ud som ellers, tarveligt belyste og tidligt lukkede. Kun i kirken Aracœli, der ligger til venstre på Kapitolinerbjergets top, mindes julen på en måde, som er mere katolsk end opbyggelig. Kirken, som er indviet til Guds moder, står i disse dage i sin fulde pragt. Altrene lyser, viraksdampene bølger gennem kirken, og Kristusbarnet, "*il bambino*", er udstillet i sin guldstukne kåbe oversået med perler og juveler. Kronen lyser på dets hoved, diamanter blinker, smaragder og safirer funkler en i møde, kort sagt, det er ikke noget naturtro billede af det lille fattige barn, som svøbtes i klude og kun havde en krybbe til vugge; men alligevel er bambinoen en guddom, som den fattige romer ærbødigt bøjer sig for, når den i en af pavens forgyldte kareter køres gennem gaderne for at helbrede en syg, eller skaffe en barselkvinde snarlig forløsning.

Men er bambinoen en pragtgud, væsentlig bestemt for at hjælpe de velhavende romere og for at skaffe kirken en rigelig indtægt, så findes der i et af sidealtrene en opstilling, som hos nordboerne fører tanken hen på et vokskabinet, mens den hos de troende sydboere, særlig hos børnene, vækker sand og oprigtig andagt. Hele scenen i Betlehem er her fremstillet i naturlig størrelse. Man ser Joseph med æslet, – og et virkelig

æsel er det, med rigtige hår – Madonna med barnet på sit skød, tilbedt af markens vandrende hyrder, og over det hele lyser en julestjerne, så stor som en lille måne. Tæt ved alteret tjener et bord som talerstol, og fra denne improviserede tribune prædiker det ene barn efter det andet juleevangeliet, omringet af stærkt interesserede mødre og begejstrede tanter, mens mændene er så kloge at holde sig hjemme. Disse børneprædikener varer hele julen igennem under stor tilstrømning både af romere og fremmede; men denne kirkefest er egentlig også den eneste, som minder nordboen om, at julen er kommet.

Det er i det hele for nordboen vanskeligt at forsone sig med den tanke, at det virkelig er jul. Medens sneen glimter i hans fjerne hjemland, mens isen binder de skvulpende vande, spænder himlen her sit mørkeblå telt hen over den evige stad, og solen skinner med en varme, som var man midt i april hjemme hos os. I villaerne og på de gamle ruiner er der fuldt op af blomster, alle træer står med deres mørkegrønne løv, fuglene synger, og den milde, forårsfriske luft bølger hen over citroner og oranger, – hvor kan det være muligt, at man er i slutningen af december?

Medens skandinaverne til daglig levede et spredt nomadeliv, samlede julen den hele flok i foreningens gamle lokale med Bravo i spidsen som hyrde. I den sidste uge før jul havde både damerne og kunstnerne haft såre travlt med at smykke foreningens lokaler, som til daglig frembød et mere end tarveligt skue. De ellers så nøgne vægge, hvor man til daglig så et par store reliefs af Thorvaldsen og hans danserinde i baggrunden, var nu prydet med snedækkede vinterlandskaber,

malet af danske, svenske og norske kunstnere i forening. Danserinden løftede sin spæde fod i en niche af mørkegrønne laurbær, og langs alle vægge så man kranse og festons snoet af vedbend og laurbær, smykket med juletidens roser og viburnum. Det gamle flygel var blevet stemt, de værste huller på gulvtæppet lappede, lyse kronen var omvundet med blomster og grønt, og midt i salen prangede et mægtigt bord med lige så mange kuverter, som der var skandinaver i Rom; thi ved juletid mødte alle under julens fælles flag, – kun Holbech fejrede sin jul alene.

Havde kunstnerne travlt med lokalets dekorative udsmykning, så faldt det i de danske damers lod at sørge for den mere materielle del af festen, og denne opgave var ikke så let, som man herhjemme kunne tro. Som jeg alt har fortalt, havde toldvæsenet i Civita Vecchia konfiskeret Md. Mangors kogebog, og den i Syden vanskelige opgave at koge en risengrød, som hverken var sveden eller tynd, blev derved dobbelt vanskelig, og grøden blev da også begge dele. Heller ikke var det let at skaffe en ordentlig gåsesteg; thi så mærkeligt det klinger, findes der slet ingen gæs i Rom. Muligvis er de blevet fredhelligede siden den tid, da de frelste Kapitolium. Sydens fede kalkun måtte derfor træde i stedet for gåsen; men da foreningens køkken var lille og gæsterne mange, var det jo ikke så underligt, om denne fugl fremtrådte i en mindre stegt tilstand end hjemme hos os. Om æbleskiver var der nu slet ikke tale. Tillavningen af disse bragte hovederne i en sådan konfusion og hensatte kustodens kone i en så forvirret tilstand, at man måtte nøjes med "torta di mela", eller hvad vi på godt dansk ville kalde æblekage.

Men hvad der reddede situationen, og lidt efter lidt bragte gæsterne i den allerlivligste stemning, var dog ikke Bravos tale, heller ikke den dilettantiske julevise, men den ædle romerske vin, som Bissen med sin rige erfaring havde forskaffet fra en bekendt vigneejer i Grotta Ferrata. Den løste tungerne, klarede tankerne, og henimod slutningen af gildet var stemningen så animeret, at der hændte overkrigskommissærinden et lille uheld, som fik hende til at forsvinde.

Det var ved kunstnergilderne en almindelig skik at kaste en brødkugle til den, som man ønskede at drikke et glas med; men da bordet den aften var usædvanlig stort, blev også brødkuglerne større og større, og da Bissen henimod slutningen ønskede at drikke et glas med Runeberg, der sad i det andet hjørne af salen med ryggen mod ham, kastede han et helt franskbrød for at vække hans opmærksomhed. Bissen var ellers en god diskoskaster, men under kastet kom en anden til at støde til hans arm, og følgen deraf blev, at franskbrødet fløj gennem rummet for med hele sin vægt at falde ned i overkrigskommissærindens turban, hvor det knækkede et par af de svajende strudsfjer. I samme øjeblik forsvandt alle kunstnerne under bordet tilligemed Bissen; men overkrigskommissærinden rejste sig med den for hende egne værdighed, bød sin mand armen og forlod salen med den bemærkning, "at tonen nu syntes at blive friere end standspersoner egentlig kunne ønske det".

Festens anden halvdel var juletræet med dertil hørende gaver og deviser; men også her havde man mødt vanskeligheder af forskellig art. I biblioteksværelset prangede et stort laurbærtræ; thi at skaffe et virkeligt grantræ havde vist sig umuligt, og de

tændte lys mellem laurens tætte løv forårsagede forskellige små ildebrande, som dog heldigvis blev slukkede. Og lidt efter lidt forsvandt de mere fashionable gæster for at lade kunstnerne blive ene tilbage.

Nu antog de lange borde et helt andet udseende, dugene og servietterne blev skaffet af vejen, de små bariler med den ædle "Grotta Ferrata" placeredes på forskellige steder, så at man kunne skænke direkte af tønden, og snart efter forvandledes den hjemlige julefest til et ægte romersk symposion, hvor drueblodet flød som på en valplads. Taler og sange vekslede med komiske historier, hvori navnlig F. C. Lund var en mester, og når "Grotta Ferrataen" havde fældet en eller anden, blev offeret for Bacchus bragt ind i biblioteksværelset og tildækket med det grønne bordklæde, ganske som man gør på en virkelig valplads.

Da Valdemar Schmidt til slutning holdt et begejstret foredrag over Ægyptens pyramider, dekreteredes der ham en særlig laurbærkrans; men da arkitekt Ove Petersen mente, at dette ikke svarede til arkæologens ægyptiske fortjenester, blev det under akklamation vedtaget, at Schmidt skulle hvile på sine laurbær. I en håndevending blev de lange guirlander løsnede fra væggen, og nu omslyngedes Schmidt af laurbær og roser, viburnum og vedbend, så at man til slutning ikke så andet end hans glade, fornøjede ansigt og hørte hans udbrud:

"Åh! Jeg ligger så godt og blødt, lad mig bare ligge."

Dette var slutningsnummeret på kunstnernes julefest, og hvor bakkantisk den end var, så var den dog så fornøjelig, og begejstringen steg, da hver af os tog sit lys ned fra lysekronen og girandolerne, for med det i hånden at danne en højtidelig

procession til julens ære. Ned gik det ad den brede marmortrappe og gennem porten ud i Via dei Pontefici, alt i gåsegang og i dybeste tavshed. Romerne, som mødte det lange tog med de funklende lys, hilste ærbødigt, og da vi endelig nåede den store kirke S. Carlo al Corso, plantede vi de næsten helt nedbrændte lys på trinene af den brede marmortrappe, og der var ikke en sjæl, som forhindrede os deri. Man troede vi bragte et offer for den hellige jul.

Største parten vandrede nu videre for at høre midnatsmessen i S. Maria Maggiore; men jeg må tilstå, at for mig var stemningen blevet for verdslig og hovedet for tungt til at deltage i den natlige gudstjeneste. Jeg smuttede ind af min dør og sov de retfærdiges søvn til den lyse morgen.

Til julefesten i Rom hører der et lille efterspil, som jeg kun skal omtale, fordi det mærkeligt nok i de senere år har forplantet sig til os. Helligtrekongersaften rejses på pladsen S. Eustachio en række teltagtige boder, hvori der falbydes børnelegetøj af alle mulige arter. Så længe det er lyst, kommer fædre og mødre for at gøre deres indkøb til hjemmet, men når skumringen lægger sig over pladsen, udvikler der sig lidt efter lidt et skuespil, som var såre fornøjeligt og hvori vi nordboer naturligvis måtte tage del.

Unge mænd og unge piger af de forskelligste klasser køber hver et musikalsk instrument, der varierer fra den spæde barnetrompet til den buldrende tromme, og så går det i lystigt tog pladsen rundt til en musik, som henad natten bliver aldeles øredøvende.

Vi begyndte med at anskaffe forskellige små instrumenter; men da disse ikke formåede at overdøve romernes, købte vi til

slutningen de allerstørste tamburiner og nogle infernalske fløjter, som man kunne skjule i munden, og nu sluttede vi os til det lystige tog i det håb, at vi måtte gøre særdeles lykke. Hvad der egentlig hændte, ved jeg ikke, thi jeg blev i den grad klemt inde i trængslen, at jeg kun kunne se den glade apoteker, som på én gang fik sin høje, franske silkehat slået ned over ørerne, mens hans tamburin samtidig fløj bort over mængdens hoveder. Jeg antager, at han midt i sin lystighed har begyndt at kvække som en frø, og mulig behandlet nogle unge romerinder på fransk; thi forbitrelsen vendte sig fra ham mod alle os andre, og det var kun med stor møje, at jeg slap bort fra et par stærke karle, som klemte mig op mod en mur.

Mange, mange år efter fandt nogle kunstnere på at tude i horn og barnetrompeter ude på Dyrehavsbakken, og publikum fandt ideen så original, at man det næste år tudede med, indtil støjen og spektaklet nåede det omfang, som det nu har, og således er "Befanafesten" fra Rom og S. Eustachio vandret op til Dyrehavsbakken og Kirsten Pils hellige kilde.

Denne Helligtrekongersfest danner på en vis måde indledningen til karnevalet, som i reglen fandt sted i begyndelsen af februar måned. Jeg kender mange, for hvem det romerske karneval har stået i et så lokkende lys, at de alene for dets skyld ønskede at nå den hellige stad. Jeg nægter ikke, at min forventning stod på samme højde som disses; men netop når forventningen er spændt og fantasien bragt i bevægelse, svarer virkeligheden kun lidet dertil.

Allerede Goethe klager over, at karnevalet på hans tid var stærkt i forfald; men jeg gad vide, hvad den store digter ville have sagt, hvis han havde set det karneval, som fandt sted i

vinteren 1862. Oprindelig var karnevalet en æstetisk fest, hvor man på en smuk måde fejrede skønheden og de skønne, som i rige dragter befolkede de blomstersmykkede altaner på paladserne i Corso. Dengang tilkastede man damerne konfekt (confetti), og modtog til gengæld buketter af roser og violer. Nu er konfekten blevet hårde gibskugler og i stedet for roser og violer flyver mange gange en kålstok eller et bundt ræddiker i hovedet på de skønne. Grunden hertil var den usalige politik, der i sin lidenskab forgiftede en fest, som tidligere hørte til Italiens skønneste. Fremskridts partiet eller som de kaldtes "de nationale" ville for enhver pris umuliggøre karnevalet, mens "de klerikale" stræbte at holde den gamle tingenes orden vedlige. Men dette førte tit til alvorlige sammenstød, som måtte klares af romerske gendarmer eller franske soldater. Dette bevirkede igen, at den bedre del af Rom holdt sig borte, og hvad der nu færdedes på Corso under brøl og skrigen var ikke de tidligere elegante ekvipager med deres maskerede og morsomt kostumerede masker, men en tøjlesløs flok af Roms pøbel, blandet med de talrige fremmede, som ønskede at se karnevalet på nært hold.

I så henseende fik man da også sin lyst styret, og når man slap hjem uden at være skamslået af confettikugler, som amerikanerne udslyngede ved hjælp af tragtformede blikrør, kunne man endda prise sig lykkelig; men nogen egentlig morskab frembød karnevalet ikke, og det var vanskeligt at forstå, hvorfor man tit midt i sin glæde blev mødt med truende tilråb eller gestus.

Alligevel tog skandinaverne livlig del i de rester, der var tilbage af den fordums så glimrende fest, og jeg fulgte

naturligvis deres eksempel; men jeg erindrer tydeligt, at da jeg i min karnevalsdragt trådte ud i det lyse solskin med masken i hånden, syntes jeg med ét, at jeg lignede Pjerrot derhjemme, og det var virkelig med overvindelse, at jeg fortsatte min gang ned til Corso.

På et hjørne mødte jeg Arentzen, som kom vandrende med sin hustru under armen. Han var klædt i en tyk, dansk vinterfrakke, rødt halstørklæde og høj hat, og hun i et almindeligt dansk vinterkostume. På mit spørgsmål om, hvor de skulle hen, svarede Arentzen, at han ville deltage i karnevalet, og da jeg gjorde ham opmærksom på, at han i denne dragt ville vække almindelig opsigt og blive gjort til skive for alle confettikasterne, svarede han kort: "at han gik hvor han ville og som han ville."

Lidt efter var jeg midt i karnevalstumlen kommet op at skændes med et par tyske kunstnere, som kastede med gibsmel, og da jeg havde klaret mig fra disse ædle burscher, strejfede jeg Corso et par gange op og ned med den overbevisning, at der i det hele var mere snavs end blomster. Pludselig så jeg Arentzen og hustru, som i sindig dansk pasgang søgte at bjerge sig ind i en sidegade. Hvad jeg havde sagt ham, var også sket. Hans høje hat var forvandlet til chapeau-bas, hans vinterfrakke så ud, som havde den været i det allerstærkeste snefog, og i hans store uldne halstørklæde lå der så mange confetti, at han havde nok for resten af ugen; men hvad der var det værste, begges ansigter var som piskede med ris og bar tydelige mærker af den voldsomhed, hvormed confettikuglerne var slynget mod dem. Fruen var grædefærdig, Arentzen rasende og svor på aldrig mere at sætte sin fod i Corso.

Så kom karnevalets sidste dag med dets store væddeløb og moccoliaften; men disse er så tit beskrevne, at jeg kun skal tilføje, at amerikanerne i stedet for lys anvendte fakler, som ikke lod sig slukke, hvilket bevirkede, at deres vogntog blev stormet og faklerne kastet i kloakkerne. Overhovedet gør man vel i ikke at fornærme det romerske folk; thi dets stolthed tåler ikke, at dets traditioner og skikke forhånes.

Til Corso–karnevalet sluttede sig efter fransk mønster nogle maskeballer, som skulle afholdes dels i Apolloteatret, dels i "Teatro Argentina"; men om morgenen fandtes der opslået plakater, som advarede enhver mod at tage del i disse fester. Det var atter "de nationale", som her var på spil, og skønt jeg fik det råd ikke at tage del i maskeballet, lejede jeg dog en vogn og kørte ud på aftenen ned til "Teatro Argentina", hvor det første maskebal skulle afholdes. Da vi nærmede os teatret, måtte kusken på grund af vognenes mængde holde stille, og langsomt rykkede vi frem, efterhånden som de forreste vogne udtømte deres rige indhold af maskerede herrer og damer. Det var en kedelig ventetid, og jeg var inder lig glad da vognen nærmede sig teatrets port; men pludselig forvandledes min glæde til forbavselse, da jeg hørte råb og skrigen blandet med en ustandselig nysen fra alle sider. Jeg slog vinduet ned, og så en forvirret mængde maskerede, som alle, dels nysende, dels skændende, styrtede ud på gaden i broget forvirring, og et øjeblik efter drejede min kusk hesten og satte i den stærkeste fart tilbage mod Corso, under en nysen og banden, som forekom mig i allerhøjeste grad komisk. Han forklarede, at det havde været ham aldeles umuligt at køre længere frem, fordi han ikke ville have sin hest spoleret og heller ikke selv ønskede

at få gibsmel i øjnene, og med denne forklaring måtte jeg lade mig nøje.

Først den næste dag fortalte Bystrøm mig sammenhængen. Just som ballet var åbnet med en glimrende polonaise, havde der oppe på balkonen vist sig en halv snes pulcinellaer, som bar bolde af silkepapir fyldte med mel. Med disse tilsyneladende uskyldige kastevåben havde de bombarderet maskerne nede i salen; men næppe havde dansen taget sin begyndelse, før alle blev grebet af en så ustandselig nysen, at dansen måtte høre op. Pulcinellaerne, som havde blandet nyserod i melet, var forsvundet, efter at have tilkastet vognrækken en del af deres farlige bomber, og dette havde bevirket, at både kuske og heste havde taget del i den almindeligt nysefest, som bragte maskeballet til at ophøre.

Var ideen noget ondskabsfuld, så havde den dog sin humoristiske side, og denne skulle "Teatro Argentina" have taget sig ad notam; men da de klerikale ikke ville lade sig vise til rette, ansattes et nyt maskebal til en af de følgende aftener; men nu tog sagen en langt alvorligere vending. Kort før ballet skulle begynde, brød røg og flammer ud fra taget; brandvæsenet kom farende med deres sprøjter, og fra Monte Pincio så jeg flammerne slå i vejret fra "Teatro Argentina", som næste morgen kun var en grushob. Det er den eneste brand jeg har set i Rom, og at de nationale havde en finger med i spillet, derom tvivlede ingen.

Efter karnevalets sidste dag begyndte den lange, kedsommelige faste, hvor man kun havde den fornøjelse at høre kapucinermunkene præke i Colosseet for at indvie alle de vantro til Helvedes evige kvaler. Der var fynd og klem i disse

fastepræken er, og jeg anede dengang ikke, at vi her i Danmark skulle få lignende bodspræken er fra den indre mission, heller ikke, at der skulle opstå vegetarianere, som forkyndte fasten året rundt. Men morsomt var det at se, hvorledes disse munke tog på vej, og hvor forfærdede de kunne gøre bønder og barnlige sjæle.

Glanspunktet for alle de talrige kirkefester i Rom, var dog påsken med dens messe i det sixtinske kapel, med pavens velsignelse fra Peterskirkens loggia, og endelig finalen på det hele, Peterskirkens pragtfulde illumination. Det er et syn, som man aldrig glemmer, og da jeg oppe fra Monte Pincio så, hvorledes den mægtige kuppel, med fine, svagt lysende ildlinjer, lidt efter lidt tegnede sig mod den mørkeblå aftenhimmel, forekom det hele mig som trylleri, som et magisk féslot tegnet med perlelinjer, der strålede stærkere og stærkere, efterhånden som mørket sænkede sig ned over den evige stad. Denne første del af belysningen kaldes sølvilluminationen, og kirkens konturer ser da ud, som var de trukket med hvide sølvperler på nattemørkt fløjl. Timevis kan man stå og stirre uden at blive træt, så betagende er synet. Men så sker pludselig en forandring, så mægtig, så overvældende, at man knap tror sine øjne. Næppe er midnattens sidste slag runget hen over Rom, før alle disse sølvperler forvandler sig til flammende røde luer. Det er guldilluminationen, som begynder. Tusinder af ildgryder sendte deres blussende indhold i vejret, så at det så ud, som om hele kirken, med dens uhyre kuppel, stod i et hav af luer. Således brænder den time efter time, så slukkes et af blussene, så et andet, og først når morgensolen bryder frem, svinder det vidunderlige syn.

Til denne prægtige kirkefest slutter sig den såkaldte girandola, som tidligere afbrændtes fra toppen af Castel S. Angelo, men senere fra belvederen ved Monte Pincio. Hele Rom, alle de fremmede var strømmet sammen på Piazza del Popolo for at se dette pragtfulde skuespil. Man stod som sild i en tønde; men til ære for romerne må jeg sige, at der herskede en ro og en orden, som man ikke ville finde hjemme hos os ved en lignende lejlighed. Ganske vist var der lommetyve hist og her, men de stjal med en så stille elskværdighed, at man først mærkede dem, når man var kommet hjem.

I spændt forventning stod disse tusinder af mennesker i den stille, mørke aften, stirrende op mod Monte Pincio, hvis balustre, terrasser og marmorfigurer tegnede sig som svage skygger i det stadig tiltagende mørke. Da hørte man pludselig drønende artillerisalver, og i samme nu forvandledes hele bjerget til et hav af blændende lys. Røde, grønne, hvide og blå flammer skød som ved trylleri i tusindvis op af jorden, og i dette ildhav viste sig ikke blot bjergets statuer, pinjer og palmer, men øverst oppe et strålende tempel, symbolet på den kristne kirke, der stræber mod himlen. Det sydede, knitrede og bragede, det pavelige artilleri fyrede med lyskugler og flora-bomber, der fo'r mod himlen, som om de ville kappes med stjernerne selv, og just som de bengalske flammer var i færd med at slukkes, skete et nyt under, hvorom jeg ikke havde drømt. Oppe fra tempeltaget skød fire flammefisk sig frem, som svømmede de i den nattedunkle luft. Hvæsende og spruttende fo'r de ned mod den ældgamle obelisk, som indtager pladsens midtpunkt, og i samme nu stod den som en funklende ildsøjle. Fra øverst til nederst udstrålede den et sådant lys, at

man kunne kende hvert ansigt på pladsen, selv i den fjerneste afstand. Strålende stod den gamle ægyptiske kæmpe i sin skinnende rustning, som den næppe havde drømt om, da den knejsede ved Nilens bred; så slukkedes den med drønende knald, og nu kom glanspunktet af det hele: "La girandola".

Under en stilhed så stor, at den næsten forekom en trykkende, vendte alles blik sig mod det store tempeltag, og pludselig skød der sig op fra dette tusinder og atter tusinder af funklende raketter, der dannede et ildneg så stort og så mægtigt, at man syntes at høre et vandfalds brusen. Højt oppe under den sorte nattehimmel vendte dette neg sig som en ildregn. Ti tusinde raketter sprængtes i samme øjeblik og udøste en regn af forskelligfarvede gnister, blandet med et brag, en knalden og en susen, så at man uvilkårligt sank i knæ. Hermed var dette kæmpefyrværkeri til ende, og mængden spredtes ad Babuino, Corso og Ripetta i den største ro, uden at man mærkede den mindste trængsel, skønt den uhyre plads havde været fyldt lige indtil dens yderste rand.

Nu ser man ikke længere dette pragtfulde skuespil. Paven har trukket sig tilbage som fange i Vatikanet, og det fyrværkeri, som det romerske senat årligt giver for at lokke de fremmede til Rom, er kun en dværg mod den ildkæmpe, som herskede i hine, længst forsvundne dage.

Med påskefesten svinder ikke Roms storhed, men de fremmedes mængde. Foråret er i anmarch, kampagnen begynder at myldre med blomster; judastræet rødner, og de mørkegrønne stenege kaster lidt efter lidt deres næsten sorte løv for at erstatte det med nye, ungdomsfriske blade. Nu kommer Italiens skønneste tid; men for denne har de

fremmede ingen sans. Moden byder, at man efter en kort tur til Neapel tager til Rivieraen eller til Schweiz, og lidt efter lidt tømmes Rom for denne hær skare af fremmede, som har befolket dens hoteller og gader om vinteren, nordboen får hjemvé, længes efter sit danske forår og flygter med de andre. Sidst i februar tog vi afsked på Piazza del Popolo med den Collin'ske familie, der havde samlet så mange af de danske i Via Sistina. En stor del af de andre fulgte dette eksempel, og i slutningen af april var blot den egentlige kunstnerskare tilbage, og af disse blev kun få sommeren over i Rom. Selv konsulen flygtede til Schweiz, hans sekretær til Genazzano, og de andre kunstnere tog ophold dels i Albanerbjergenes småbyer, dels i Sabinerbjergene for at benytte sommeren til at gøre studier og tage skitser.

Tredje kapitel

Afrejse til Sabinerbjergene. – Vetturinkørsel. – Den lille abbate. – Ankomst til Genazzano. – Palazzo Vanutelli og dets beboere. – Den første nat i bjergene. – Anna Maria, Nino, Diegi og Signor Carnevale. – Små uheld. – Æskulapsnogen. – Madonna del buon consiglio. – Pilgrimstogene. – Madonna–processionen. – Ture i Sabinerbjergene. – Et røverisk overfald. – Adéle Félici. – Sommer-besøg. – Lunds begravelse. – Afrejse til Rom.

Da jeg i vinterens løb så temmelig var blevet færdig med mine indsamlinger på kampagnen og i Roms ruiner, var det en selvfølge, at jeg måtte søge nye felter for mine undersøgelser, og da historiemaleren F. C. Lund og hustru agtede at opslå deres paulun i Sabinerbjergene, aftalte jeg at følge med dem, og en smuk forårsdag holdt der i Ripetta et af disse gamle køretøjer, som lignede vore gamle provinsdiligencer, men som nu over alt er veget for jernbanens susende tog. Det var en smuk, solvarm forårsdag, og vor forestående rejse syntes at vække betydelig opsigt; thi vetturinens vogn var omringet af pjaltede tiggere, skrigende drenge og alvorlige romere, som ikke kunne forstå, hvorfor så rige fremmede som vi, ville tage til takke med et så tarveligt køretøj. Det hele lignede sandt at sige et stort flyttelæs; thi foruden vore kufferter, kasser og kister, indtog Lunds malerredskaber og mine naturhistoriske apparater ikke alene vognrummet, men også det øverste ruf, så at der kun var meget

liden plads, da vi endelig nåede ind i vognen selv. Så knaldede vetturinen med sin lange pisk, bjælderne klingrede, hestene satte sig i et muntert trav og af sted gik det under drengenes hujen og betlernes bedende råb, der lidt efter lidt tabte sig i det fjerne.

En vetturinkørsel på gammeldags manér ville vistnok nu til dags forekomme de fleste utålelig, men dog er der en vis hygge ved dette samkvem mellem de rejsende og vetturinen, der ikke alene optræder som kusk, men også som vært på hele rejsen. Ud gik det ad kampagnens støvede veje, forbi de mægtige, antikke vandledninger, og trods støv og sol forekom rejsen mig så malerisk, at jeg sætter den langt over de hurtige tog, der nu farer afsted til Albano, Frascati og Neapel.

Henad middag nåede vi et landligt osteri, hvor vetturinen skiftede heste, mens vi ind tog et middagsmåltid på ægte italiensk manér, det vil sige fritto misto, salat og den evige "langbenede" høne, som stegt i olie forekommer romerne en herreret. Så meldte vetturinen, at der var spændt for, og af sted gik det mod de blånende Sabinerbjerge, der som lagdelte skyer vinkede os i det fjerne.

Hidtil var rejsen gået uden mindste uheld, men ud på eftermiddagen, just som vi begyndte den langsomme stigning, slog vejret om, gråsorte skyer vældede frem, og snart efter styrtede regnen ned med en sådan voldsomhed, at vi uafladelig måtte tætte vort gamle køretøj, som var det et synkefærdigt skib. I øsende regn og stadigt tiltagende mørke kørte vi langsomt op ad krogede bjergveje, der ikke syntes at ville tage nogen ende. Mørket blev tættere og tættere, ingen stjerner lyste, vi hørte kun Saccoflodens brusen dybt under vore fødder og

regnen, som trommede på vognens ruf. Det hele begyndte at blive lidt uhyggeligt, samtalen faldt på røvere, og just som vi tilbørligt havde forskrækket hverandre, hørte vi et vældigt brøl, som vor vetturin besvarede med et lignende, hvorpå han pludselig standsede. Vogndøren blev revet op med et ryk, og nu troede jeg, vor sidste time var kommen; men i stedet for de forventede røvere, blev en våd genstand slynget ind til os, hvorpå vetturinen atter satte hestene i bevægelse. Det var ikke muligt at se den dyngvåde bylt, som så pludselig var kastet ind til os, og som nu lå tæt ved min side; men lidt efter opdagede jeg, at det var en lille abbate, som af sin medlidende fader var blevet puttet ind i vognen med kuskens tilladelse, og som nu begyndte at pludre det bedste han kunne, til stor fornøjelse for os efter den overstandne skræk.

Langsommere og langsommere gik hestene, stejlere og mere stenet blev vejen; så øjnede jeg i mørket en middelalderlig ringmur med en mægtig port, og langsomt, meget langsomt kørte vi det sidste stykke, indtil vi svingede op foran Vanutelliernes palads, som skulle tjene os til sommerresidens.

Med ordet "palazzo" må man imidlertid være noget varsom; thi hvis man dermed forbinder begrebet "et slot" eller noget lignende, vil man blive højlig skuffet, og da vognen holdt på torvet, foran en forfalden, skummel bygning med de sædvanlige jerngitre, slåer og skodder, syntes jeg, at det hele mere lignede et fængsel end et palads. Endnu højere steg min forundring, da jeg i den øsende regn så et par kappeklædte mænd, som i al tavshed langede bagagen ned fra ruffet, overladende til os at finde indgangen til paladset så godt vi kunne. En noget forfalden stentrappe førte op til en dør, og da

Lund med en vis sandsynlighed mente, at dette måtte svare til den forventede port, steg vi op ad trappen og kom ind i et stort køkken. På skorstenen flammede en lystig ild, om hvilken et par andre kappeklædte mænd tørrede deres klæder. En gammel kone kom rokkende os i møde, forestillede sig selv som paladsets ejerinde og ønskede os velkommen i de hjerteligste udtryk, mens en halvvoksen knøs sad på køkkenblokken, mønstrende os med blikke som viste, at han næppe havde set rejsende før.

Paladsets indre svarede ganske til dets ydre. Det bestod af en uhyre sal, der på én gang tjente som dagligstue, spisestue og ophold for hele familien, når vi ikke var til stede. Så kom et par små soverum, og da jeg havde fået min bagage anbragt i et lille kammer, som vendte ud mod dalen, syntes jeg, at jeg mere boede i Grønnegade end i Vanutelliernes palads, og begyndte næsten at fortryde, at jeg havde ladet mig lokke ud til Sabinerbjergenes kløfter.

Da vi havde fået vore sager så nogenlunde i orden, kom vor værtinde, den gamle Anna Maria, rokkende ind og forklarede os, at aftensbordet var dækket, og her ventede os nye overraskelser. Midt i den uhyre sal stod et meget lille bord, og på dette prangede et aftensmåltid, som vistnok efter hendes mening var lukullisk, men som dog for os frembød adskillige betænkeligheder; thi hovedretten var stegte frøer, biretten sprængt lammekød og en gedeost så ram og bitter, at jeg kom til at nyse derved; men én ting var udmærket, og det var vinen, om hvilken den gamle Anna Maria stadig tilråbte os: "Drik kun, drik kun, det koster jo lige meget."

Efter den lange, trættende rejse virkede den som en styrkende medicin, og da Anna Maria forsikrede os, at anretningen den næste dag skulle blive betydelig rigere, slog vi os til ro, og med den osende, romerske olielampe gik jeg ind i mit kammer for at søge den nødvendige hvile.

Der gives i Italien et væsen, som jeg for min part frygter mere end skorpionen og tarantellen, og af denne velsignede lille skabning var der en sådan overflod, at jeg i højeste grad fortrød, at mit insektpulver var blevet i min kuffert. Hver gang jeg var i færd med at falde i søvn, blev jeg på det gyseligste myrdet af disse afskyelige skabninger, og først henad daggry faldt jeg i en feberagtig slummer og drømte under denne, at jeg sad i vetturinens køretøj og blev stukket af tusinde dolke. –

Pludselig blev nogen myrdet lige ved siden af mig; thi jeg hørte fortvivlede hvin blandet med angstfulde klageråb og en gryntende stønnen, som om nogen vred sig i den yderste nød. I et nu var jeg ude af sengen og styrtede i bar skjorte ind i spisesalen for at hente hjælp, og her ventede mig en ny forfærdelse. Ligesom jeg var kommet ind i det endnu mørke rum, åbnede en lem sig henne i hjørnet, en svag lysning skød sig op fra dybet, og til min rædsel kom først et stort hoved til syne, så en antik, brændende lampe, indtil det hele formede sig i skikkelse af en stor, sortklædt mand med en svær knippel i hånden. Han syntes lige så forskrækket som jeg, thi idet han stirrede på mig med vidtåbne øjne, svingede han den tykke knippel frem og tilbage, idet han udstødte en gryntende lyd, meget lig den, jeg havde hørt i mit kammer.

"Man myrder nogen ved siden af mig!" råbte jeg, "kom og hjælp!"

Han så på mig med et underligt sløvt, åndsfraværende blik, som han forgæves søgte at gøre mønstrende, og nu så jeg på hans røde, opdunstede ansigt og svingende holdning, at han måtte være beruset, noget, som man for resten sjældent træffer i Italien.

"Myrder!" sagde han og svingede med stokken, "hvem har I myrdet?"

Hans blik blev mere inkvirerende, og idet han holdt lampen i vejret, så han fjollet på mig og gentog:

"Hvem har I myrdet?"

"Jeg har ikke myrdet nogen, jeg er den fremmede signore, som skal bo her," svarede jeg; "men jeg har hørt fortvivlede skrig lige ved siden af mit kammer."

"Svin!" sagde han lallende, "intet andet end svin! Gå I i seng, signore."

Jeg lod mig ikke sige dette to gange, thi mandens hele udseende forekom mig højst uhyggeligt, og snart efter lå jeg atter begravet på mit stenhårde leje, omringet af "de små sorte", som på ny gjorde angreb på mig. Trods disse var jeg dog atter faldet i søvn, da jeg pludselig blev vækket ved mægtige, dybe klokkeslag og derpå af brusende basuntoner, som syntes at komme lige over mit hoved. Lidt efter klang valdhorn, tubaer og andre messinginstrumenter i et øredøvende kor, og under dette faldt jeg træt og udmattet i søvn og vågnede først, da den gamle Anna Maria kom med kaffen og forklarede, at frokosten snart ville stå på bordet. Atter kom jeg ind i den vældige spisestue, hvor en ny romersk anretning ventede mig, og hvor jeg blev forestillet for husets øvrige beboere, som jeg i korthed skal

omtale, da disse nu i et par måneder skulle være min daglige omgang.

Lige over for Anna Maria sad en ung, omhyggeligt friseret mand med smilende ansigt og de skælmske, sorte øjne fæstede på fru Lund, der allerede var i ivrig samtale med ham. Det var husets ældste søn, signor Nino, og som sådan havde han den tilfredsstillelse at være arving til Vanutelliernes palads, og som følge af denne stilling intet at bestille. Han var klædt som en af de romerske drivere, men så for resten uhyre godmodig og elskværdig ud, ganske som de unge romere, jeg kendte så godt fra Monte Pincio og Piazza Colonna. For enden af bordet sad i en tarvelig arbejdsdragt hans yngre broder Diegi, der i mangel af at være stamherre bestyrede familiens vigne, blæste på basun til Madonnas ære, og gjorde indtryk af at være en robust, arbejdsom landmand, der sled for hele familien.

Lige over for ham øjnede jeg en figur, som ved sin originalitet straks tildrog sig min opmærksomhed. Det var en mager herre med et gulligt ansigt, høgenæse og stumper af tænder, som han bearbejdede med sin jerngaffel, mens en spidspuldet hat gav ham en vis lighed med en calabreser. Det var signor Carnevale, som trods sit lystige navn dog var byens viseste hoved, fritænker, frirepublikaner, garibaldist, ateist og adskilligt andet, som han dog kun betroede mig under hviskende samtale, mens han til daglig både knælede for Madonnaprocessionerne og hilste ærbødigt på de forbivandrende præster. Han var byens apoteker og vistnok den eneste i den ganske stad, som ejede noget kendskab til den verden, som lå uden for Genazzano; men han var som en fugl i

bur, han turde kun baske med vingerne, flyve ud i det fri vovede han ikke.

Da vi havde endt frokosten, hvis kaffe syntes at være tilberedt af alle apotekerens urter, tog jeg mine samlerredskaber og beredte mig til en lille udflugt i det fri; men da Lund foreslog, at vi dog først måtte gøre bekendt skab med byen, forandrede jeg min beslutning, og snart efter var vi ude i sabinernes gamle stad, hvor nye overraskelser ventede os.

F. C. Lund. Maler.

Som de fleste romerske bjergbyer ligger Genazzano på toppen af en klippe, omgivet af mure fra middelalderen og med en borg, som i hine mørke dage forsvarede byen og gjorde dens befolkning til slaver. Endnu er Genazzano i Colonnaernes besiddelse, og deres mørke borg tårner sig i vejret, ikke til beboelse for den adelige slægt, men som et uhyre kornmagasin, hvorhen de fattige bønder og forpagtere må bringe deres korn,

for atter i dyre domme at købe det hos Colonnaerne, når såtiden kommer. En muret viadukt fører fra paladsets indre gård over en kløft til bjerget, og slottets hele beliggenhed er således, at det har været såre let at forsvare, men meget vanskeligt at indtage.

Medens Palazzo Colonna ved sin uhyre størrelse så at sige beherskede alt andet, fandt vi byens andre bygninger i en sådan grad af forfald, at de på flere steder mere mindede om Ghetto end om en bjergby i det nittende århundrede. Byens stolthed var det store torv, eller som det i daglig tale kaldes "la piazza", mærkeligt nok uden tillæg af Madonna eller andre helgener. Et middelalderligt springvand hævede sig malerisk i dets midte, og det var både et smukt og morsomt syn at se de mørke sabinerinder stå sladrende ved disse friske sprudlende vande, fyldende deres blanke kobber-concaer, og derpå vandrende af sted så let og frit, som om det kun var en fugl, de bar på deres hoved.

Fru A. Lund.

Fra denne plads gik en stejl vej ned til byens port, og derfra førte atter en fire hundrede trappetrin ned i dalen, så at det var et ret vanskeligt arbejde for de stakkels æsler at stige med deres tungt belæssede kurve fra vignerne op til pladsen, hvor deres rige indhold udtømtes i de forskellige boder, der med små telttage lå rundt om fontanen.

Denne byens hovedgade var i alle henseender en ægte type på en romersk bjergby. Brolægningen var forfærdelig, rendestenen løb midt ad gaden, affald fra husene kastedes som i middelalderen uden for døren og blev liggende dér, indtil der kom så megen regn, at det hele svømmede ned ad skråplanet, hvor det for enden af gaden dannede en høj vold, i hvis midte man havde anbragt så stor en åbning, at æsler og karrer med møje kunne slippe igennem.

Mest malerisk var dog byens bageste afhang, hvor gaderne forvandlede sig til gyder, hvor husene, for ikke at falde mod hinanden, var støttet med buer og stræbepiller, og hvor der i de mørke boder og små husdøre sad en flok af de mest forfærdelige, gamle sibyller, snart spindende på håndtén, snart rensende deres uskyldige små for de smådyr, som skjultes i deres ravnesorte lokker. Malerisk, højst malerisk var det hele, og Lund blev så begejstret, at han straks ville hjem for at hente sin malerkasse, mens jeg foretrak at gøre en vandring ned i dalen, for at tage de naturhistoriske lokaliteter i øjesyn. Ved middagstid kom Lund aldeles rasende hjem med en skitse, i hvis ene hjørne man endnu så levningerne af et råddent æg, som gav dette parti en vis lighed med en opgående sol. Næppe var han kommet ind i sibyllernes gyde og havde fået sin malerkasse frem, før han så sig omringet af en hujende flok unge sabinere, som ved gestus og tilråb gav ham at forstå, at gyden var deres og ikke hans. Havde Lund nu blot fulgt Skovs metode, var han vistnok kommet bedre fra sin første udflugt; thi når Skov så sig omringet af den ungdom, der også herhjemme generer malere, gav han den største af drengene en sølvmønt og lovede ham en til, når han ville sørge for, at de

andre drenge ikke kom ham for nær. Den således udvalgte gendarm var ikke alene stolt af sit hverv, men udførte det så trofast, at alle kunne vende fornøjede hjem. Han fik sine penge, de små deres prygl og Skov lov til at male i fred. Men Lund, som var noget hidsig af naturen, tog sagen på en anden måde. Først parlamenterede han med dem på et italiensk, som kun han selv forstod, og da dette ikke hjalp, skældte han dem ud på dansk; men da så det rådne æg kom, tabte han tålmodigheden, foldede sin malerstol sammen og fo'r mod den dreng, der havde kastet ægget, med en sådan voldsomhed, at det så ud, som om han ville slå ham ihjel. Følgen heraf blev, at drengens fader, en hjulbenet skomager, kom farende ud med sin kniv i hånden, hvilket atter bevirkede, at Lund i største hast måtte retirere hjem med sin ufuldførte skitse.

Også jeg havde et uheld, men af langt alvorligere natur. I min iver efter at samle, var jeg trængt ind i et tæt krat af myrter, gyvel, roser og brombær, som alle hjemsøgtes af spraglede biller og let flagrende sommerfugle. Jeg gjorde en rigelig fangst; men pludselig stødte min fod mod en sten, og få sekunder efter hørte jeg den styrte til jorden med en dump, drønende lyd. Jeg stirrede ned foran mig og til min rædsel gabede en mægtig åbning mig i møde. Blot et skridt endnu, og jeg var styrtet en hundrede fod ned i dybet. Hurtigt retirerede jeg ud af krattet, kom ned i dalen og her fandt jeg en bjerghule, som syntes at være et ældgammelt stenbrud, og ved at trænge ind i dette kom jeg til en grotte, i hvis loft jeg opdagede den åbning, jeg nylig havde forladt. Lige under hullet foroven lå et dødt får på ryggen med stive ben strittende i vejret. Bugen var stærkt opsvulmet, og da jeg stødte min tollekniv i dyret, strømmede svovlluften ud

med en sådan voldsomhed, at jeg hurtigt måtte forlade grotten på grund af stanken. Blot et skridt endnu deroppe, og jeg ville være forsvundet, indtil man engang havde fundet mig ved siden af det får, der havde bødet med livet.

Da jeg ved bordet fortalte signor Carnevale denne historie, rådede han mig til at være yderst forsigtig, idet han sagde, at der i dalen ikke alene var antikke stenbrud, men også levninger af gamle templer og villaer, der alle gik tilbage til den romerske kejsertid. Med hensyn til de skrig, jeg havde hørt om morgenen, forklarede han mig med den elskværdigste åbenhjertighed, at en mand i huset ved siden af gennede svinene op i et rum, der kun var adskilt fra mit sovekammer ved en mur. Og hvad basunerne angik, så øvede byens ungdom sig af alle kræfter, for at kunne optræde værdigt ved den forestående Madonnafest. Hvis jeg blev generet af byens ungdom, ligesom Lund, skulle jeg blot sige, at jeg samlede urter til hans apotek, så var der ingen, der ville lægge mig hindringer i vejen; "thi," lagde han til med en vis værdighed, "for mit apotek har byen respekt."

Det lod imidlertid ikke til, at denne var synderlig stor; thi når jeg vandrede ud gennem byens hovedgade, havde jeg altid en del unge sabinere i hælene, som på forskellig måde tilbød at deltage i udflugten, og når jeg afslog dette, kunne jeg være temmelig vis på at få en sten eller en kålstok i hovedet, når jeg samlede nede i dalen, ligesom jeg blev betragtet med meget mistænkelige blikke, når jeg med mit indsamlede udbytte vendte hjemad.

Heldigvis kom tilfældet mig til hjælp på en måde, som grundig kurerede både de unge og gamle sabinere fra at deltage

i mine entomologiske udflugter. Oppe på en af højderne fandt jeg en dag en trøsket træstamme, og da jeg bearbejdede denne med mit brækjern, hørte jeg en underlig hvæsende lyd, som jeg ikke kunne forklare mig. Jeg vedblev at trænge dybere ind i stammen; pludselig gav træet efter, og ud af den frembragte åbning skød sig en æskulapsnog, der var over en alen lang. Jeg greb den i nakken; men nu snoede den sig så kraftigt om min arm, at jeg ikke kunne gøre den fri, og heller ikke turde jeg slippe taget af frygt for at blive bidt.

Der var altså ikke andet at gøre end at vandre hjem med snogen om armen; men sjældent har jeg set et sådant postyr som det, der rejste sig, da jeg med slangen om armen kom ind i byens gader. Med høje skrig styrtede unge og gamle ind ad deres døre, og hvor jeg gik, hørte jeg råbet: "En hugorm – en hugorm!", og i vild forfærdelse fo'r drengene til alle sider, hvor jeg kom frem. Da jeg endelig kom hjem og trådte ind i køkkenet, fløj både Anna Maria og Marietta af sted som besatte, og det var med stor møje, at jeg fik køkkendrengen Tomaso til at tage en økse, for at befri mig for snogen. Men da han førte hugget, klemte det stakkels dyr sig så fast om min arm, at jeg endnu dagen efter kunne mærke dets tag. Fra den tid var der ingen, der tilbød at følge mig, og jeg blev åbenbart af byens befolkning betragtet som en slags troldmand, der stod i ledtog med vismanden Carnevale.

Gamle Anna Maria gjorde sig også sine betænkeligheder og vidste ikke ret, om hun i længden turde huse denne fremmede, der gav sig af med så sære ting.

En dag sagde hun til fru Lund: "Denne signor Guglielmo må da enten være uhyre rig eller også skruptosset, siden han render

rundt og fanger alle de dyr, som bider os andre. Han siger, at han samler til "la scienza" i det land, hvor han er kommet fra; jeg gad nok vidst, hvordan hun ser ud."

Trods Genazzanos ringe størrelse og høje beliggenhed, er den dog i maj måned genstand for en kultus, der er lige så ejendommelig som malerisk. I dens lille, mørke kirke gemmes et billede af den Madonna, der giver de gode råd, "Madonna del buon consiglio", og til denne Madonna valfartes der i begyndelsen af maj, ikke alene fra byerne i nærheden, men af bønder, hyrder og kampagnoler helt ude fra Abruzzerne, ja endog fra det neapolitanske.

Når dagen gryede, hørte man dybt nede fra Saccodalen disse pilgrimmes melodiske hymne til Madonnas ære, og mærkeligt var det at se de tog, der bevægede sig frem i det brændende solskin. Barfodede med hatten i hånden, med pilgrimskappen om skuldrene kom det lange tog af mænd, kvinder og børn langsomt dragende op mod den lille by, der gemte en skat, som for dem var mere værd end de kostbareste ædelstene. Hele byen var smykket til fest, overalt var der telte, boder og skænkesteder for de hungrige og tørstige pilgrimme, hvis fødder var forrevne af bjergenes skarpe sten. Tog fulgte efter tog, langsomt, andægtigt vandrede de fremad, knælende for hvert Madonnabillede de mødte på deres vej, og når de endelig trådte ind i kirken, hvor alterlysene funklede mellem ædelstene og guld, votiver og røgelseskar, kendte deres fanatisme ingen grænser. De kastede sig næsegrus mod kirkens hårde fliser, krøb på deres knæ frem mod det alter, hvor det lille, røgslagne Madonnabillede var opstillet, slikkede med deres tunger støvet

af kirkens gulv og brød så, når de havde nået alteret, ud i et hundredestemmigt kor:

"Evviva Madonna! evviva Santa Maria!"

Så tonede orgelet, Mariabilledet blev løftet i vejret bag det store jerngitter, og nu steg fanatismen næsten til raseri.

Hylende som vilde dyr bestræbte de sig for at kysse det eller blot komme til at berøre det, og en dag så jeg en smed, som i sin vilde begejstring klatrede op ad jerngitret og huggede sine arme i dets skarpe spiger, så blodet flød hen ad marmorgulvet.

Var begejstringen hos disse stakkels pilgrimme stor, syntes byens befolkning derimod at betragte den hele fest fra et rent forretningsmæssigt standpunkt; thi uden for kirken lignede byen mest en uhyre markedsplads, og der tjentes gode penge dels ved pilgrimmenes indkøb af rosenkranse og Madonnabilleder, dels ved den forplejning, hvortil de i så høj grad trængte. Af byens befolkning så jeg kun meget få inde i kirken, og da jeg en dag meddelte signor Carnevale min forundring herover, forklarede han mig, at byens borgere ikke havde tid til at tage del i disse narrestreger, fordi de skulle passe deres forretninger. Han fortalte mig tillige, at det lille røgslagne Madonnabillede var malet af apostlen Lucas, men føjede sarkastisk til, at han ville påtage sig at gøre det bedre, hvis blot kirken ville opfordre ham dertil.

Når pilgrimmenes talrige processioner havde fyldt byen, hvor de om natten sov under åben himmel, gav Genazzano dem til gengæld en stor Madonnaprocession, der strakte sig oppe fra byen og lige ned til dalen, hvor den vendte om for atter under klokkeklang og basuntoner at vandre tilbage til kirken. I denne procession måtte alle tage del, lige fra guvernøren, hvis røde

næse gjorde en fortrinlig virkning i landskabet, til signor Carnevale, som på den dag vred sig under kirkens åg. At Nino skulle med, var naturligvis en selvfølge, og hviskende betroede han mig, at hvis jeg ikke ville omtale det til nogen, skulle han føre mig ind i sakristiet, for at jeg kunne se, hvor smuk han blev, når han fik sin nye kordragt på.

Ad en bagdør kom jeg ind i nogle store skumle rum bag kirken, og her udfoldede sig det lystigste liv, jeg længe havde set. Det hele lignede forberedelserne til et karneval i det små, og selv den vimse lille sakristan klappede de unge venligt på skuldrene, når de havde iført sig deres brogede processionsdragt og ilede ud for at stille under fanerne. Hele rummet var opfyldt med unge sabinere, som alle var i færd med at kaste de gejstlige dragter over deres daglige klæder, så at de kom til at ligne sorthårede kordrenge med messehagler af de mest forskellige farver.

I begyndelsen gik det hele godt, men da de sidste dragter både var gamle og falmede, opstod der et voldsomt skænderi over, hvem disse skulle tildeles, og det hele endte med, at en af de hellige korsfarere, som påstod at ville bære en af snorene til Madonnabanneret, sparkede sin rival således i maven, at han måtte bæres hjem. På dette tidspunkt fandt jeg det passende at gå, og snart efter stod jeg oppe på la piazza for at afvente det højtidelige øjeblik, da den store procession skulle drage forbi.

I det klareste solskin og under en himmel så mørkeblå og strålende, som vi aldrig ser den herhjemme, stod tusinder af pilgrimme og ventede andægtigt på det store øjeblik, da kirkens port skulle åbnes. Så sprang begge fløjdøre op, og frem trådte i sluttet række byens unge musici med et orkester, hvori navnlig

Diegi udmærkede sig ved sine vældige basuntoner. Så kom den højeste prælat i spidsen for alle de gejstlige, og efter dem "il gubernatore" fulgt af sin ven "cancellieren", som den dag havde sluppet sin knortestok, da han mærkeligt nok var ædru. Så kom et utal af kors, faner, forgyldte lygter og brogede silkebannere, syngende præster og mumlende munke, indtil toget sluttedes af de solbrændte pilgrimme, som ved høje Madonnaråb gav deres tilbedelse luft. Det var et højst malerisk syn at se al denne pragt sno sig gennem de mørke, middelalderlige gader. Der var kun ét skyggepunkt, og det var den ulykkelige signor Carnevale, som den dag havde sluppet sin imponerende, spidse kalabreserhat, for barfodet og i korbluse at drage af sted med de andre. Da han passerede forbi mig, hævede han sit hoved og sendte mig et blik, som om han ville sige: "Jeg gør det, men forbandet nødig."

Hele den første halvdel af maj måned optoges af disse stadig tilbagevendende processioner, og Lund var på færde tidligt og silde for at tage skitser til det store billede, som han senere malede. Jeg selv blev lidt efter lidt ked af det hele; thi jeg var nu mere generet i mine udflugter end nogen sinde før, og hvad katolske kirkeprocessioner angår, da havde jeg naturligvis set dem langt prægtigere i Rom. Jeg søgte derfor atter bort fra byen og fordybede mig i de store bjergskove, hvor jeg gjorde fund, der for mig var mere værd end alt det kirkegøgl, som den lille by dagligt præsenterede.

På disse vandringer i de store, ufarbare skove, hvor jeg hverken kendte vej eller sti, var jeg naturligvis udsat for at forvilde mig, og for at undgå dette, plejede jeg at bryde grene på træerne med visse mellemrum, så at jeg ved hjælp af de

nedhængende kviste atter kunne finde vej tilbage. En aften var jeg imidlertid trængt meget dybere ind, end jeg plejede, og i min iver lagde jeg ikke mærke til, at solen hældede stærkt mod sin nedgang. Hos os har vi i maj måned en lang skumringstid, men i Italien falder mørket hurtigt på, og inden jeg vidste af det, var alt omkring mig blevet så dunkelt, at jeg ikke kunne se de små kviste, jeg havde brudt, og snart efter mærkede jeg, at det ikke ville være mig muligt at finde tilbage igen. Det var ikke nogen behagelig situation; thi når mørket falder på, kommer hugorme, skorpioner, de store tusindben og adskillige andre ubehagelige gæster frem, og for at undgå disse var der intet andet middel end at følge Robinson Krusos eksempel og stige op i et eller andet træ, hvor man kun havde ugler til selskab; men heller ikke dette var let, thi skoven bestod enten af vældige kastanjestammer eller lavt krat af tornede buske, hvor det var umuligt at finde hvile.

Endelig fandt jeg et yngre træ og entrede med stor møje op til et af dets laveste grene, hvor jeg forberedte mig på at tilbringe natten; men jeg mærkede snart, at det ikke var så let at agere fugl, som jeg havde troet, thi da jeg havde siddet på grenen en halv times tid, var jeg så mør, at jeg havde den største lyst til at entre ned igen.

Just som jeg overvejede dette, hørte jeg en uhyggelig knagen og raslen i krattet foran mig; men i det tætte mørke var det mig ikke muligt at se, hvad der nærmede sig. Det kunne være en røver, et vildsvin, ja mulig en forvildet ulv, og jeg priste mig atter lykkelig ved at sidde så højt oppe, at man ikke kunne nå mig. Heri tog jeg dog fejl, thi ud af krattet brød en mørk,

kappeklædt skikkelse, som, idet han tog riflen fra skulderen, råbte: "Hvem er De, hvad gør De der?"

Jeg har altid haft en umådelig respekt for disse lange romerske rifler, som rammer deres mand på mange hundrede alens afstand, og her havde jeg riffelpiben omtrent lige ved mine fødder. Jeg forklarede derfor skyndsomst, at jeg var fremmed, at jeg havde forvildet mig og at jeg ikke vidste, hvorledes jeg skulle finde tilbage til Genazzano.

"Stig ned!" kommanderede stemmen med et tonefald, som om han var vant til at blive adlydt. Og da jeg kom ned, så jeg, at det var en høj, skægget mand med et ganske intelligent ansigt, men dog ikke fri for at ligne en røver alligevel.

"Følg mig!" sagde han kort, og dermed begyndte han at arbejde sig gennem krattet på en måde som viste, at han måtte være bedre kendt med skoven end jeg. Snart efter nåede vi en åben plads, og nu gik det op ad et stejlt og stenet plateau. Jeg havde en følelse af, at han slet ikke førte mig i retning af Genazzano, men derimod op imod bjergene, hvor rimeligvis hans kammerater ventede ham.

Bestandig højere og højere snoede vejen sig opad, og pludselig hørte jeg en dump brusen langt nede til venstre. Det måtte være Saccofloden, jeg kunne trods mørket se de hvide skumhvirvler i dens sorte vand; men om jeg gik med eller mod strømmen, var mig umuligt at afgøre. Endelig nåede vi et parti, hvor vi havde floden til venstre og en dyb bjergkløft til højre. Vejen var her så smal, at man kun kunne passere den én for én, og idet min ledsager pegede fremad med hånden, sagde han blot de to ord: "Avanti, signore!"

Jeg bad ham gå forrest som før, men han svarede med et galant buk, at dertil var han ikke værdig, den fremmede signore måtte gå foran, han ville ikke være uhøflig.

Jeg må tilstå, at jeg ikke skøttede stort om al denne høflighed, og da jeg kom ind på stien, der bestandig blev smallere og smallere, og hvor jeg havde det dybe flodleje med brat fald til venstre og den mørke bjergkløft til højre, fik jeg en uhyggelig følelse af, at min ærede ledsager blot behøvede at give mig et puf, for at sende mig over i evigheden. Men så trøstede jeg mig med, at han jo kunne have gjort dette i skoven, hvis han havde haft lyst dertil. Endelig slap vi over det farlige sted, nu gik vejen atter mageligere opad, og jeg begyndte nede i dybet at se en del små lysende punkter, lig ildfluer, før de begynder at sværme.

"Ecco Genazzano," sagde min ledsager, idet han pegede nedad. "Denne sti til venstre vil føre Dem til kløften ved Colonnaernes palads, og derfra vil De let finde vej ind til byen. Addio! Arrivederci signore!"

Jeg ville give min fører et synligt bevis på min erkendtlighed; men da jeg tog min portemonnæ frem, gjorde han på ægte romersk vis en stolt, afværgende håndbevægelse, og snart efter tabte han sig i mørket.

Stien førte virkelig ned til den viadukt, som fra bjerget går mod Colonnaernes palads, og her skimtede jeg i mørket en ny skikkelse, som lænet over den lave murkant stirrede ned i dybet. Det var igen en kappeklædt mand, men uden riffel og hat, formodentlig havde han tabt den sidste over murkanten, thi han vedblev at stirre ned efter noget, jeg ikke kunne se. Da jeg

nærmede mig ham, vendte han sig pludselig om og sagde i en truende tone:

"Giv mig din hat, inglese!"

"Jeg er ingen englænder," svarede jeg forbavset, "og har selv brug for min hat."

"Så giv mig penge," udbrød han truende, "eller jeg sender dig af sted for at hente min hat." Viaduktens murkant var lav, han så ud til at være stærk, og da jeg ingen lyst havde til at gå et par hundrede fod ned i dybet, tog jeg min portemonnæ op, som han øjeblikkelig snappede, hvorefter han gjorde en håndbevægelse, som om han også ville tage mit ur. Nu blev det mig for grovt, jeg gav fyren et vældigt stød for brystet, så at han tumlede baglæns om, og løb så af alle kræfter ind i paladsets gård, hvor jeg var så heldig at træffe to gendarmer, begge til hest. Med få ord forklarede jeg dem, hvad der var sket, og fem minutter efter bragte de mig min portemonnæ, idet en af dem bad mig om ikke at melde sagen til "*il gubernatore*".

Jeg lovede dette og havde ingen grund til at fortryde det; thi senere fik jeg at vide, at røveren på broen var en ganske velstående vigneejer, som den aften havde fået lidt vel meget i osteriet og derfor rimeligvis ville lade mig betale regningen. Min fører fra skoven viste sig senere at være en af Colonnaernes skovbetjente, som først havde antaget mig for vildttyv. Både ham og røveren fra broen trakterede jeg senere med pinjekager og et par glas "sambuco", og hermed var mine romantiske hændelser til ende.

Skønt jeg mangfoldige gange har vandret snart i kampagnens mest afsides egne, snart ved midnatstid i Roms ruinkvarter, er jeg aldrig nogen sinde bleven "forulempet", som

man nu til dags kalder det, og jeg tilskriver dette den omstændighed, at jeg altid gik i en meget tarvelig dragt, som ikke vakte røvernes begærlighed.

Blandt beboerne i det gamle "Palazzo Vanutelli" har jeg glemt at omtale en, den mest sympatetiske af dem alle. Det var den unge Adele Félici, datter af den fordrukne *cancelliere*, en ung, mørkhåret pige med et forunderlig blidt, melankolsk udtryk, der lå som et sørgeslør for den moder, hun så tidligt havde mistet. Egentlig hørte hun ikke med til huset, skønt hun om dagen havde lov til at opholde sig i de værelser, hvori vi færdedes; men når aftenen faldt på og den halvdrukne cancelliere kom ravende hjem fra byen, måtte hun følge sin fader ned i det gravskumle kælderrum, og når lemmen lukkede sig over hendes smukke hoved, tænkte jeg tit på, hvor sorgfuld og forladt hun måtte føle sig, trods sin ungdom og sin skønhed. Hun var det blideste, det mest elskværdige væsen man kunne tænke sig. Spurgte man hende om noget, slog hun forundret de store øjne op og svarede gerne: "Chi lo sa" (ja hvem ved det!), og talte man venligt til hende om hendes sørgelige ensomhed, svarede hun blot: "Ci vuole pazienza" (man må have tålmodighed). Hvor er disse to sætninger dog ikke betegnende, thi med dem har bjergenes fattige befolkning slået sig igennem i de sidste fem hundrede år.

Men hvor blid og god hun end var, kan sabinerindernes blod dog let komme i bevægelse, og herpå fik jeg en dag et overraskende bevis. Der var om natten bragt hende en serenade. Jeg havde hørt sang ledsaget af mandoliners klang, og om morgenen var den faldefærdige trappe, der førte op til

vor lejlighed, bestrøet med friske rosenblade, tegn på at den tilbedende havde været der. Jeg fandt på at ville drille hende lidt, og spurgte hende om det var Tomaso, som havde sunget foran Mariettas dør, og da hun med en vis stolthed svarede, at serenaden var bragt hende, sagde jeg leende, at vi hjemme hos os ikke plejede at bringe børn serenader.

Jeg burde have sparet mig dette lille drilleri, thi pludselig blev Adele fra den blide, stille pige forvandlet til en rasende sabinerinde, som greb en af knivene på bordet og førte et stød mod mit bryst, som jeg kun undgik ved at springe til side. Så slængte hun kniven hen ad gulvet, brast i en krampagtig gråd og det varede længe, inden jeg kunne berolige hendes sårede forfængelighed.

Jeg tror, at det ikke alene var egnens skønhed, men også hendes, som drog adskillige sommergæster ud til vor store, men fattige bolig. Især var Bloch aldeles betaget af dette smukke barn, hvis portræt han har malet.

En dag blev vi meget overraskede ved at Arentzen med hustru trådte ind i vor lejlighed. De kom begge fra Neapel, og jeg anvendte eftermiddagen til at vise dem de smukke partier i omegnen. Som sædvanlig var Arentzen misfornøjet med det hele, og ytrede at han ikke kunne begribe, hvordan jeg kunne holde det ud i en svinesti som Genazzano. For at muntre ham noget, bestilte jeg om aftenen en barile af prokuratorens bedste vin, og vi holdt nu et lille gilde i den store skumle spisesal, som kun oplystes af et par af de trearmede, romerske lamper. Lidt efter gik Arentzen til ro, og just som Lund og jeg talte om hans mærkelige mangel på evne til at opfatte Italiens skønhed, trådte han rasende ind i natdragt, og råbte: "Det er mig aldeles

umuligt at sove for den bataljon af lopper, der er i min seng. Har De ikke noget insektpulver?"

"Det står på min servante," svarede jeg og bød ham godnat.

Da jeg næste morgen ville børste mine tænder, var det mig umuligt at finde mit tandpulver, og jeg beskyldte meget uretfærdigt Marietta for at have taget dette forskønnelsesmiddel til sine ikke ganske hvide tænder. Hun blev næsten lige så vred som Adele, og just som vi stod og skændtes kom Arentzen til syne.

"Hvordan har De sovet i nat?" spurgte jeg.

"Tak," svarede han, "ganske mageløst. Det er såmænd første gang, at min kone og jeg har haft ro hernede," og hermed rakte han mig min tandpulveræske, som var tømt til bunden.

Også Valdemar Schmidt besøgte vor lille bjergrede, og jeg mindes et træk, som viser hans utrolige ihærdighed, når han var på sine ofte meget lange fodture. For at vågne tidligt om morgenen og for ikke at komme for sent til toget i Valmontone, sov han om natten på spisebordet, og vandrede så i det tidlige daggry af sted til stationen.

En tredje, meget uventet gæst var den tyske naturforsker Seidlitz, som havde hørt, at jeg opholdt mig i Sabinerne, og med hvem jeg gjorde adskillige ekskursioner. Da han fortalte mig, at han ville drage til Sicilien, aftalte jeg at mødes med ham dér, og han lovede at sende mig et brev, så snart han var kommet til Messina, hvor jeg agtede at deltage i sværdfiskefangsten.

Uge gik imidlertid efter uge, uden at jeg hørte det mindste fra ham, og jeg begyndte allerede at frygte for hans skæbne, da jeg endelig fik et brev, hvori han fortalte mig, at han på fjerde

uge lå syg i Palermo som følge af, at en skolopender havde bidt ham i tommelfingeren. Han meddelte mig, at han endnu var uskikket til at bruge hånden og erklærede, at skolopenderbidet havde været langt farligere end dengang, han i Preussen blev bidt af en hugorm. Da jeg læste disse linjer, tænkte jeg på, hvor sorgløst jeg havde samlet disse dyr i kampagnen; men der er også forskel på en skolopender ved vintertid, når den ligger halvstivnet under en sten og så dem, der med lynets fart styrter frem, påvirket af Palermos glødende sommersol.

Alt som sommervarmen steg, begyndte Lund at skrante, og da han en dag kom hjem fra Heksesmøgen, blev jeg ganske forfærdet, thi ikke alene havde han ladet sit hår klippe aldeles tæt, men hans ansigtsfarve var så gul som en citron, og han selv betaget af en dyb nedslagenhed.

"Hør du!" sagde han om eftermiddagen, "skal vi ikke gå en lille tur sammen, her må dog være et eller andet hul, hvor man kan blive begravet."

"Begravet!" udbrød jeg og så forbavset på ham.

"Ja ser du," fortsatte han, "jeg holder det ikke ud ret længe her! Luften nede i gyden stinker værre end i Ghetto, og nu har jeg oven i købet fået gulsot, og så er jeg snart færdig. Her skal jo være en protestantisk kirkegård, lad os gå hen og se på den."

Trods mine indvendinger og trøstegrunde trak Lund mig af sted og førte mig op til en udkant af byen, hvor der inden for en mur viste sig en lille firkantet plads, som han betegnede som den protestantiske kirkegård, hvor man for lang tid siden havde begravet to artillerister.

Lund satte sig overskrævs på murkanten, stirrede ned på den lille skumle plet og sagde: "Det er dog godt, at jeg er så lille, for

var jeg større, fik jeg s'gu ikke plads dernede. Hvad er det for noget, der står mellem alle de nælder og ukrudt?"

"Jeg tror det er kål," svarede jeg.

"Så vil jeg s'gu ikke ligge dér," sagde Lund, "for et kålhoved har jeg aldrig været."

Dermed gik vi hjem, og da jeg havde læst brevet fra Seidlitz, besluttede jeg ikke at forlænge mit ophold i Sabinerbjergene, da jeg i så tilfælde ville komme for sent til sværdfiskefangsten i Messina. Jeg tog altså afsked fra Lund og hans elskværdige hustru, fra familien Vanutelli, og få dage efter var jeg atter i Rom, hvor jeg sendte mine fund fra Sabinerbjergene til museet i København.

Fjerde kapitel

En aften i Palombella. – Afrejse til Neapel. – Schiavones bande. – Togulykke. – Ankomst til Neapel. – Santa Lucia. – Neapels fisketorv. – Paolo Panceri. – Et marionetteater. – Mine undersøgelser på universitetet i Neapel. – Ekskursion til klosteret Monte Casino. – Mit liv som klostergæst. – Loggia del Paradiso.

Når sommervarmen dirrer over Rom, forandrer byen ganske karakter. Alle de fremmede er borte, solen sender sin blændende ild hen over husenes tage, heden er trykkende, malariaen farlig, og man skynder sig derfor gerne bort fra alle de minderige steder, som man om vinteren havde så kære. Der var kun få af kunstnerne tilbage, og med dem samledes jeg da den sidste aften i "Palombella" ved Pantheon, hvor "Monte Fiasconen" flød rigeligt til langt ud på natten. Jeg havde besluttet at tage af sted med morgentoget kl. syv, men "Monte Fiasconens" ånder havde i den grad besejret mig, at jeg først vågnede, da min gamle værtinde ruskede i mig og forklarede, at klokken var ni. Jeg fo'r ud af sengen, klædte mig på, og en time efter rullede jeg med et blandet tog af sted over den sommerlyse kampagne, forbi de lange, tufbrune viadukter, hilste på Albaner- og Sabinerbjergene i det fjerne, fløj forbi Valmontone og nærmede mig med rask fart den pavelige grænse ved Ceprano.

Hidtil havde toget skudt sin sædvanlige fart, men da vi nærmede os grænsestationen, lagde jeg mærke til en stor sammenstimlen på de tilstødende marker. Kvinder viftede med deres hoveddug, og mænd udstødte under ivrige gestikulationer høje råb, som jeg ikke forstod. Da gav toget pludselig faresignal, mindskede fart, og lidt efter holdt vi stille. Jeg stirrede ud ad vinduet, men kunne intet opdage, og der viste sig ingen konduktør, som kunne forklare os denne pludselige standsning. Da hørte vi hornsignaler, en deling bersaglierer kom i rask løb, og råbet "Stig ud" klang fra alle kanter.

Jeg lod mig ikke dette sige to gange. I en fart var jeg ude på banelegemet, løb forbi lokomotivet, og nu så jeg et syn, som jeg ikke så let skal glemme. Morgentoget fra Rom var løbet af skinnerne, lokomotivet styrtet ned ad skråningen, de forreste vogne knust i splinter, der som bundter af svovlstikker ragede op i den solklare luft, og af togets passagerer så jeg ikke en eneste. Jeg antager, at de allerede var befordret med et hjælpetog til Neapel.

Forgæves spurgte jeg jernbanebetjentene og bersaglierne om grunden til denne ulykke. Jeg fik kun intetsigende svar; men da jeg nærmede mig til stedet, hvor lokomotivet var løbet af sporet, så jeg grunden til katastrofen. Et skinnestykke på henved et par alen var revet ud, øjensynlig med forsæt, og derved var lokomotivet gået ned ad skråningen. Overalt vrimlede det af gendarmer og bersaglierer, som havde travlt med at bringe det forulykkede togs gods over i det hjælpetog, der ventede os på den anden side, og da dette var sket, blev vi atter beordret til at stige ind, hvilket jeg gjorde uden at tænke

videre over sagen, idet jeg blot lykønskede mig til, at jeg ikke var taget med morgentoget fra Rom; men senere fik jeg ganske andet at tænke på.

To bersaglierer med rifler trådte ind i kupeen og placerede sig ved vinduet. De andre passagerer i kupeen var ligblege af skræk, og en ung moder, der havde et diende barn ved brystet, besvimede den ene gang efter den anden, til stor ulempe for os andre, som stadig måtte holde det skrålende barn under disse hysteriske anfald.

Ved siden af mig sad hendes ægtefælle, en ung romer, og da jeg spurgte ham, hvad alle disse anstalter skulle betyde, betroede han mig, at "*Schiavone*", en af de mest berygtede briganter, havde vist sig om morgenen med sin bande, at det rimeligvis var ham, som havde brudt skinnerne op, og at man kunne vente, at han standsede toget, når vi kom til en eller anden snævring, hvor han fra højderne kunne rulle sten ned over det.

Det var højst behagelige udsigter, og nu begyndte jeg selv at dele mine rejsefællers ængstelse; thi vi kørte kun med halv fart, og hver gang vi kom til et sted, hvor klipperne begyndte at tårne sig op på siden af banelegemet, spændte bersaglierne hanerne på deres rifler og stirrede ud som jægere, der venter at komme vildtet på skud.

Langsomt, uendelig langsomt sneglede vi os fremad, og først da vi kom adskillige miglier på den anden side grænsen og begyndte at nærme os Caserta, tog toget fart. Først sent om aftenen nåede vi det larmende Neapel, den blånende golf og det i aftensolen rødmende Vesuv, om hvis tinde der lå en røgstribe så fin og så forsvindende, som røg bjerget en cigaret.

Hvilken larm, hvilken tummel, hvilket spræl og spektakel lyder den fremmede i møde, særlig når man første gang ser den muntreste by i hele Italien. Trods alle indsigelser blev man kapret, trukket snart til den ene, snart til den anden side, kom endelig på hovedet i en af de små hurtigkørende drosker, og måtte være særlig glad, hvis man var så heldig at få sin bagage med; thi om den havde ti til tolv dragere ført en forbitret kamp. Først efter at et par af dem var kastet til jorden, sprang sejrherren op på bukken og befalede kusken uden videre at køre til det hotel, hvis kommissionær han var. Kun med stor møje lykkedes det mig at undgå adskillige af de dyre engelske eller russiske hoteller, og først da jeg havde truet min uindbudne ledsager med at skære halsen over på ham, rullede jeg op foran det lille, hyggelige albergo i Santa Lucia, hvor så mange danske tidligere havde opholdssted, og hvor ordet "danese" havde en fuldvægtig klang.

Den gamle padrone førte mig ind i en rummelig sal, befolket med møbler fra meget forskellige tidsaldere, en vældig seng og udvendig en balkon, som straks lagde beslag på hele min opmærksomhed. Hvilket vidunderligt syn da jeg første gang trådte ud på denne balkon, hvor jeg senere har tilbragt så mangen stemningsfuld aften. Neden under mig summede Neapels tusindstemmige sælgere og råbere som en forvildet fluesværm, foran mig lå, lysende i aftenglansen, den mørkeblå golf med sine små både og skibe, og i den stille aftenluft sejlede skinnende småballoner af sted som sælsomme fugle, der drog bort til eventyrets lande. Langt ude til højre tonede Capri og Ischia frem som fantastiske skygger, så kom Monte S. Angelos brede ryg og endelig Vesuvs kegleformede top, der rødmede i

aftensolens glans, for derpå at iføre sig de mest forskellige farver alt som solen sank dybere og dybere ned.

Det var et syn så gribende, så forunderlig fantastisk, at jeg blev stående aldeles hensunket i beskuelse, indtil endelig et råb inde fra salen vakte mig af mine drømme. Det var den gamle padrone, som meldte mig, at tøjet var båret op, og at mit værelse snarest muligt ville blive gjort i stand. Kun med møje rev jeg mig løs fra denne vidunderlige udsigt for at betale dragerne for min kuffert, og kort efter viste der sig en ægte neapolitansk scene, som fik mig til at briste i latter.

Ind trådte en dreng, skøn som Adonis, men kun iført svømmebukser, helgenbillede og en rød hue, og på denne bar han en antik vandkrukke, med hvis indhold han forsynede min servante. Bagefter ham kom hans søster, endnu skønnere end hendes broder Antonio, men kun iført et eneste klædningsstykke, hvilket hun bar med en så uskyldig mine, som om hun aldrig havde været vant til andet. Hun redte min seng, kyssede det lille helgenbillede, som hendes broder bar på sit bare bryst, ønskede mig godnat og forsvandt. Men det var mig umuligt at sove; atter måtte jeg ud på altanen, og til langt ud på natten sad jeg stirrende ud over golfen, indtil endelig trætheden fra den lange rejse kaldte mig til hvile.

Neapel vågner tidligt, og det gjorde jeg med, thi de hundredfoldige råb fra gaden tillod mig ikke at sove. Til stor forskrækkelse for padronen var jeg på benene lidt efter solopgang, og nu havde jeg kun ét mål – fisketorvet – hvor Middelhavets vande opdynger hele deres rigdom.

Det var med bankende hjerte og spændt forventning, at jeg nærmede mig et sted, der er så forskelligt fra "la pesceria" i

Rom; thi medens dette mørkt, fugtigt og stinkende ligger tæt op til Ghetto med utallige småboder, hvor halvdøde og halvrådne fisk bydes til salg, åbner fisketorvet i Neapel sig ud mod havet, og her er et liv, en tummel, en handlen, køben og prutten, som gør, at man næsten må albue sig frem i den støjende mængde.

Hvilken rigdom af former, farver og størrelser frembyder ikke dette torv. Hist ser man en kæmpemæssig tunfisk ligge slagtet, som var det en okse, og i boden ved siden af falbydes de lange, sølvglinsende klingefisk, garnerede med båndfarvede aborrer og knudrede triglier, en slags ulke, som i deres ydre minder om de antikke delfiners form.

I store kar vralter tunge skildpadder langsomt omkring på bunden, men i det næste farer middelhavshummere, som ikke er begavet med kløer, om i en lystig runddans, stangende hverandre med deres sylespidse horn. Hist henne står et andet kar med nogle sorte, sære dyr, som ved første øjekast ligner et snogebo, der er kommet i vildrede. Lange sorte arme skyder sig frem snart hist snart her; foran i dyret åbner sig et væ̊ldigt papegøjenæb, og på de lange arme ses talrige sugeskåle, hvormed de kryber omkring på bunden, stående på hovedet. Det er blæksprutter, Italiens "calamareter", som ser højst uappetitlige ud så længe de ligger i karret, men ganske skifter udseende, når man får dem på bordet; thi da ligner de vore klejner og smager noget nær som stegt hummer.

Men det er ikke fisk, skildpadder og blæksprutter alene, som udgør fisketorvets herligheder. Der står endnu store kurve fyldte med det, som neapolitanerne kalder "havfrugter" (frutta di mare); thi i Neapel er der så godt som intet havdyr, uden at

det kan spises, og hvad vi herhjemme kaster bort med foragt, finder her villige købere, stundom endog til meget høje priser. Her står nogle mærkelige dyr stablet op i vældige bunker; det knitrer og knager i disse, og ser man nøje til, er det lutter søpindsvin, som er i langsom bevægelse for at frigøre sig fra hverandre. Så kommer de små middelhavsøsters, hvis skaller desværre er tykkere end deres indhold, og tæt ved dem ser vi en anden musling af en ganske aparte form. Den ligner et fladtrykt nålehus, og trykker man på den ene ende af skallen, kommer dyret frem af den anden lig en blegrød orm, som der hører nogen overvindelse til at spise; men har man først smagt disse skedemuslinger et par gange, forandrer man sin anskuelse og finder dem næsten lige så gode som deres tykskallede frænder. Derimod kunne jeg ikke komme ud af det med søsneglene, som man køber pottevis ligesom nødder; men jeg var jo heller ikke neapolitaner.

Det var et helt studium at vandre rundt mellem disse boder, hvis maleriske indhold end mere forøgedes ved den smag, hvormed det var udstillet; men de forønskede sværdfisk så jeg desværre ikke, og jeg begyndte allerede at tvivle om at skulle nå mit mål, da jeg pludselig standsede foran en stor bod længst nede ved havnen. Her lå fire til fem sværdfiskehoveder, som kun spises af Neapels fattige befolkning. Hvilken overraskelse var det ikke, og blot et flygtigt blik på dem viste mig, at de alle fem måtte være beboede af den parasit, som Steenstrup havde beskrevet; thi på hovedernes sorte overflade så jeg nedsænkede grå pletter, og under disse måtte parasitten ligge skjult.

Til fiskehandlerens store forbavselse købte jeg dem alle uden at prutte; men jeg fortrød i næste øjeblik mit købmandskab, thi

hvad skulle jeg gøre med disse uhyre hoveder, hvoraf hvert var over en alen lang. Min gode padrone på hotellet ville vistnok frabede sig, at de kom ind i hans salon. Der var kun ét at gøre, jeg måtte se at få et særligt lokale på universitetet, og idet jeg bad fiskehandleren om at gemme dem for mig til næste dags morgen, vandrede jeg af sted til "l'Università", hvor jeg kun af navn kendte professor Costa, der havde et stort ry i Italien som zoolog.

Til min store skuffelse var universitetet lukket, da det var en helgendag, for hvilken også videnskaben måtte have respekt, og jeg belavede mig allerede mistrøstig på at vandre hjem til mit albergo, da jeg i en af universitetets korridorer mødte en ung, smuk mand, som spurgte mig om mit ærinde, idet han forestillede sig selv som Paolo Panceri, professor i fysiologi ved universitetet i Neapel og en god bekendt af en dansk dame, madame Cirillo, født Knudsen, der som enke levede i Neapel.

Vi fulgtes nu ad over S. Carlo in Arena, kom snart i livlig samtale om zoologiske emner, og da han endelig spurgte mig, hvad jeg ville Costa, forklarede jeg ham, at jeg på universitetet ønskede et lokale, hvor jeg i ro kunne studere sværdfiskens anatomi; thi mere ønskede jeg ikke at betro ham for øjeblikket.

Han så lidt forbavset på mig og gentog: "Sværdfiskens anatomi? Den er jo kendt for længe siden."

Paolo Panceri. Prof. i fysiologi.

Men da jeg nu rykkede et skridt videre og forklarede, at det egentlig gjaldt dens parasitter, udbrød han forbavset:

"Tror De ikke, at vi kender dem? Sværdfisken bliver jo spist hver dag her i Neapel."

Da jeg ville holde mine forestående undersøgelser så hemmelige som muligt, for ikke at blive berøvet resultatets mulige prioritet, gik jeg ikke ind på mit egentlige mål, og da

Steenstrups afhandling naturligvis var ham ganske ubekendt, var det let for mig i almindelige udtryk at antyde, at jeg søgte efter nogle indvoldsparasitter, som muligvis kunne træffes hos denne fisk. Enden på samtalen blev, at han ville indrømme mig et af sine egne lokaler den næste dags formiddag, og med et let hjerte vandrede jeg tilbage til mit beskedne hotel, vis på, at jeg nu stod nær ved mine ønskers mål.

Men allerede den næste formiddag lærte mig, at man skal være meget varsom med sin optræden i Neapel, og på et hængende hår var jeg blevet fjernet så langt fra mit formål, at jeg rimeligvis ville være blevet begravet med det samme.

Jeg havde om eftermiddagen været hos min fiskehandler og bedt ham sende de købte hoveder til universitetet, og næste dags formiddag klokken ni sad jeg i den store café for enden af Toledogaden, i færd med at nyde en ordentlig frokost, inden jeg begav mig til mit arbejde, som mulig kunne vare til langt ud på efter middagen. I brystlommen havde jeg mit dissektionsbestik, som havde form af en tegnebog, og da jeg havde endt mit måltid, tog jeg det frem for at se om alle mine sager var i orden, og derpå vandrede jeg trøstigt ned ad Toledogaden for at nå universitetet.

Jeg var imidlertid ikke kommet ret langt frem, før jeg så en stimmel af mennesker, som med latter og tilråb animerede en marionetspiller, der lod sine pulcinellaer fare omkring på et improviseret teater. Uagtet jeg ikke forstod et eneste ord af replikkerne, var dukkernes gestus dog så uimodståelig komiske, at jeg sluttede mig til hoben for at se skuespillet til ende. Pludselig følte jeg en hånd i min venstre brystlomme, og idet jeg vendte mig, så jeg, at en lurvet karl lod mit

dissektionsbestik gå over til en anden, som skjulte det under sin kappe. I samme nu havde jeg denne fyr i armen, og idet jeg råbte: "Giv mig tegnebogen!" ville jeg vriste bestikket fra ham. I det samme følte jeg en hånd, som greb mig i nakken og slyngede mig ud på gaden. Forbitret vendte jeg mig om og så til min forbavselse en høj, køn gendarm, som med en bydende håndbevægelse opfordrede mig til skyndsomst at komme bort.

"Hjælper De tyve?" spurgte jeg aldeles rasende.

"Gå! gå! han trak kniven, den kan nå Dem endnu; men jeg skal holde de slyngler tilbage, så længe jeg kan."

Jeg lod mig ikke dette sige to gange, og på universitetet lånte Panceri mig de fornødne redskaber; men så nær var det dog, at jeg selv var blevet dissekeret i stedet for sværdfiskene.

På et par lange borde lå i et stort værelse mine sværdfiskehoveder, som Panceri betragtede med en mine, der var halvt nysgerrig, halvt forbavset; men da hans forelæsning heldigvis kaldte ham, forlod han værelset med den bemærkning, at det var højst mærkeligt, at jeg ville søge indvoldsorme i hovedet i stedet for i maven eller tarmkanalen.

Jeg ville låse døren, men der var, som sædvanlig i Italien, ingen nøgle, og ude på gangen hørte jeg latter og højrøstede samtaler af de unge studenter, som ventede på, at forelæsningen skulle begynde. Endelig blev alt stille, og med feberagtig hast begyndte jeg at dissekere overhuden bort på et af de større hoveder, og næppe havde jeg gjort et par snit, før jeg fandt den første grube udhulet i pandebenet, og i den lå parasitten som en lille, mælkehvid koralbusk, favnende sine lyserøde æggesnore med de talrige sidearme. Havde Steenstrup set den i denne periode af dens liv, kunne han umuligt have

taget fejl; thi der gives ingen indvoldsorm, som fører sine æg på denne måde. Det var øjensynligt, at jeg her havde at gøre med et snyltende krebsdyr, der på grund af sit indesluttede og fastsiddende leje var blevet farveløst, blindt og uden ydre munddele, da dens næring kun kunne bestå i den slim, som fandtes i hulen; thi jeg så snart, at alle gruberne var dannet ved udvidelse af forskellige slimkanaler. Desværre var parasitten død; men den glæde, som dette uventede fund forårsagede mig, kan kun en videnskabsmand forstå.

Jeg åbnede endnu 3-4 gruber med samme resultat, i dem alle var dyret dødt og noget sammenfalden; men da jeg tog fat på det næste hoved, ventede der mig en ny overraskelse, som jeg mindst havde drømt om. Idet jeg ville lægge parasitten ned i et med søvand fyldt urglas, fløj en lille væver skabning ud fra dens bugside og tumlede sig med så lynsnare bevægelser rundt i vandet, at jeg næppe kunne følge den med øjet. Nu var opgaven løst, thi hvad jeg her så var hannen til den store indeklemte parasit – et ægteskabeligt forhold, som man hyppigt finder hos de snyltende krebsdyr, hvor hunnen ofte overgår hannen hundrede gange i størrelse.

Panceris forelæsning måtte være endt, thi pludselig hørte jeg larm og fodtrin ude i korridoren. Døren blev revet op og ind trådte professor Costa med en del af sine unge elever. Uden at vente på nogen præsentation fo'r Costa hen imod bordet, og da han så mine fund, som hver lå i sit urglas, udbrød han forbavset:

"Hvad er det, hvor har De fundet denne mærkværdige indvoldsorm?"

Jeg pegede på gruberne og sagde: "Vi har også sværdfisk i Danmark, men dette dyr er ingen indvoldsorm."

"Ingen indvoldsorm!" råbte Costa, der ikke kunne komme sig af sin forbavselse. "Hvad mener De da det er?"

"Et snyltende krebsdyr, der som ung er trængt ind i slimkanalerne, har sat sig fast og under sin langsomme vækst lidt efter lidt absorberet benmassen, så at den nu ligger begravet i denne, kun dækket af den tynde overhud. Denne parasit må være lige så gammel som sværdfisken selv, og sender hvert år sine æg ud gennem slimkanalerne for at danne ny yngel."

"Umuligt!" råbte Costa, "hvor er beviset?"

"Her!" svarede jeg, og idet jeg rørte ved urglasset, fo'r hannen atter om i lystig runddans.

Da skete der noget, som virkelig rørte mig; thi mens man herhjemme ville være blevet misundelig og have givet sig til at skændes både på latin og dansk, klappede Panceri og hans elever i hænderne under et lydeligt bravoråb, hvori også Costa deltog. Jeg rejste mig, bukkede og sagde:

"til erindring om mit ophold her ved universitetet og til tak for den velvilje, hvormed jeg er blevet modtaget, overrækker jeg herved mine første fund til universitetets zoologiske samling med anmodning om, at mit navn må blive anført som finder af denne mærkværdige parasit."

Om aftenen skrev jeg et langt brev til Schiødte, og modtog få dage efter en lykønskningsskrivelse, hvori han spøgende kaldte mig "Doktor Xiphiae", og udtalte det håb, at det ikke ville vare længe, inden han kunne have den fornøjelse at optræde som

opponent ved disputatsen; "mere," føjede han til, "mod Steenstrup end mod Dem selv."

I en hel uge fortsatte jeg disse undersøgelser, stadig med samme resultat; jeg fandt kun døde hunner, enkelte levende hanner, og det stod nu klart for mig, at hvis jeg ville trænge ind i dyrets udviklingshistorie, måtte jeg rejse til Sicilien, gå om bord på sværdfiskefangerne og undersøge de fangne fisk i samme nu, som de blev trukket op af havet. Jeg havde allerede gjort mine rejseforberedelser, da jeg fra professor Costa modtog en meget smigrende skrivelse, hvori han indbød mig til at tage del i en videnskabelig udflugt til det berømte kloster Monte Casino, hvor han sammen med sine elever ville opholde sig en uges tid.

Uagtet hele min hu stod til strædet ved Messina, kunne jeg dog ikke afslå en så smigrende indbydelse, og en solvarm morgen stod jeg atter på banegården for at drage af sted til det berømte kloster.

I en første klasses kupé rullede Costa og jeg af sted i en næsten tropisk hede, som fik den gamle mand til at udstøde lydelige veklager over Neapels forskrækkelige klima. Da jeg hertil spøgende bemærkede, at det jo kunne blive varmere endnu, når vi kom ud i solheden, fo'r han op, smækkede vinduerne ned som en rasende og erklærede, at hvis dette skulle vare ved, døde han af apopleksi. Til held for videnskaben og os alle holdt han imidlertid ud; men da vi nærmede os Caserta, var hans livlighed svundet betydeligt ind, og først da den friske bjergluft begyndte at vifte os i møde, kom han nogenlunde til sig selv.

Monte Casino, Italiens og måske verdens berømteste kloster, ligger i provinsen Caserta nær stationen Ceprano, eller med andre ord lige på grænsen mellem den daværende pavestat og kongeriget Neapel. I hele den forvirrede tid, som gik før pavestatens fald i 1870, var denne grænse tilflugtsstedet for talrige røverbander, som dels understøttedes af den fordrevne, neapolitanske konge Frants den Anden, dels af Antonelli, som brugte røverne til at drille den italienske regering med, ved at gøre egnen, hvor jernbanen går fra Rom til Neapel, usikker både for neapolitanerne og de fremmede. Jeg blev derfor ikke synderlig overrasket ved, at talrige gendarmer modtog os ved bjergets fod; men noget mere forundrede det mig, at vi ved ethvert af vore æsler fik en af disse martialske karle til ledsager, og nu gik det skridt for skridt flere tusind fod opad, indtil vi nåede Benedict af Nurcias berømte kloster, der som en uhyre ørnerede behersker toppen af bjerget.

I sin skønne hvide dragt med sit solide murværk, sine stængede porte lignede det mere en fæstning end et kloster, og da vi nåede den store hovedport, måtte vi parlamentere noget, inden den åbnedes af en ærværdig klosterbroder, som med fromme ord bød os velkommen, skønt jeg rigtignok tror, at han hellere havde set os i Neapel; thi nutidens videnskab og katolicismens dogmer kunne ikke længere trives under samme tag.

Vi blev ført ind i den rummelige klostergård, hvor vi blev modtaget af en højere gejstlig, hvem en række munke i sorte kutter viste den største ærbødighed, og ved hvis hjælp vi blev ført op for at anvises vore respektive værelser.

Når jeg siger værelse, må dette dog forstås med en vis moderation; thi det rum, hvori jeg blev ført ind, havde mere lighed med en fængselscelle end et gæsteværelse. De nøgne, hvidkalkede vægges eneste prydelse var et krucifiks, som hang over en smal jernseng, der kun var forsynet med en tynd madras, et uldtæppe og en hovedpude, fyldt med tørre majsblade. To stråstole omklamrede et lille, umalet bord, ved vinduet stod en trebenet tingest, som bar et vandfad, og ved siden af den en lerkrukke med vand. Mere var der ikke, jo! – om forladelse – der hang et håndklæde ved servanten.

Jeg skal ikke nægte, at det hele arrangement var meget lidet tiltalende, især da jeg ikke kunne begribe, hvorledes jeg skulle kunne præparere mine fund ved sådan en dværg af et bord, og da jeg bad den fromme klosterbroder om at skaffe mig et større, svarede han, at det stred mod ordensreglerne. Alle klosterets celler var monterede på samme måde, og et stort bord fandtes kun i refektoriet.

Ophedet, træt og støvet af den lange jernbanerejse, gjorde jeg et fortvivlet forsøg på at bade mig i det lille vandfad, hvilket kun havde til følge, at der på stengulvet opstod en mindre sø, som jeg genfandt, da jeg om aftenen vendte tilbage. Det syntes altså, at ordensreglerne også forbød at gøre værelset i stand til natten. Udmattet kastede jeg mig halvt påklædt på den tarvelige seng, idet jeg bandede Benedict af Nurcia, som havde givet så strenge ordensregler, at man ikke kunne finde hvile for natten. Fra hans standpunkt var slige senge meget praktiske; thi de fromme brødre forrettede ifølge ordensreglerne gudstjeneste hele natten igennem, og hvert øjeblik blev jeg trods min træthed kimet op af klosterklokken, som snart

ringede til midnatsmesse, snart til andre ting, som jeg enfoldige kætter ikke forstod.

Jeg fik ikke megen søvn den nat, og glædede mig ved den frembrydende dag ret til at tage en ordentlig morgenskraber; men ak! – da gik døren op og en klosterbroder trådte ind med en tarvelig opdækning, som han satte på det lille bord, idet han tilføjede, at professor Costa ventede mig med sine elever, så snart jeg havde fuldendt mit måltid.

Forbavset så jeg på uret, klokken var fem; men endnu mere forbavset betragtede jeg det såkaldte måltid, thi trods alle mine iagttagelser kunne jeg ikke finde mere end en lille kop sort kaffe, et stykke tørt brød og en serviet lagt over to stykker sukker. "måltidet" tog altså ikke ret lang tid, og kort efter var jeg nede i klostergården, hvor Costa og hans elever ventede mig.

Var jeg blevet overrasket over at se gendarmer ledsage os op ad bjerget, blev jeg det endnu mere ved at finde disse herrer placerede på den lave murkant uden for klosterets port, hvor de sluttede sig som en pæn hale til vort videnskabelige tog, og da vi nåede ud i de stille bjergregioner, fordelte de sig således, at vi stadig havde dem i sigte. Ja, en af dem var endog så venlig at tilbyde mig sin hjælp, hvis "der skulle hænde et eller andet"; noget, som jeg dog afslog med den bemærkning, at egnen umulig kunne være så usikker.

"Chi lo sa?" (Ja, hvem véd det), svarede han med et meget betegnende skuldertræk; "men har De lyst til en lille tur op i bjergene, så for mig gerne. Det er ikke mere end otte dage siden, at de førte to englændere derop."

Da jeg hørte denne beretning, tog jeg mod hans tilbud, og et par lire gjorde os til så gode venner, at jeg hver dag havde ham

lige i hælene; men det er både første og sidste gang, at jeg har fanget insekter med gendarmer.

Medens heden i Neapel havde været utålelig, viftede her en kølig bjergvind, og først op ad dagen begyndte varmen at genere os. Mest vakte det min forundring, at Costa havde ud søgt dette højdepunkt til plads for sine undersøgelser; thi vegetationen var sparsom, overalt manglede der vand, og det rige græs- og blomstertæppe, der ellers hidlokker så mange insekter, erstattedes her med nøgne klipper, på hvilke der kun tumlede sig langbenede græshopper, cikader og de store skarnbasser, som langsomt kravler af sted, trækkende deres lille jordkugle efter sig.

Trods alle mine anstrengelser var udbyttet derfor meget tarveligt; men stor fornøjelse havde jeg af at se, hvorledes Costas elever forstod at fylde deres kasser. De skånede intet, men stak alt, stort og småt, på nogle uhyre nåle mellem hverandre, så at kassens bund kom til at ligne et sørgeligt pulterkammer fuldt af afbidte vinger og ben, mens resterne snurrede rundt på nålene i en runddans, som var alt andet end opbyggelig at se på. Costa syntes derimod at være ganske tilfreds med sine elevers fangemetode, og da jeg forklarede ham, at vi hjemme hos os straks dræbte de fangede insekter med kloroform, erklærede han, at denne metode var meget for kostbar for så fattige folk som hans elever.

Hvorledes disses naturhistoriske kundskaber var, fik jeg samme dag et mærkeligt bevis på. En ung neapolitaner kom hen til mig med et sneglehus, som lignede en insektpuppe, og spurgte forundret, hvad det var for et dyr? Da denne snegl på grund af sin puppelighed har fået det systematiske navn

"Puppa", nævnede jeg dette navn for ham, og han spurgte da ganske naivt, "om jeg kunne sige ham, hvilken sommerfugl der ville komme ud af den?"

Overhovedet fik jeg det indtryk, både i Neapel og her oppe på Monte Casino, at de neapolitanske studenter stod meget langt tilbage, såvel i almindelig dannelse som i speciel kundskab til deres fag, og selv Costa begyndte jeg at mistænke for, at han ikke var den store naturforsker, som hans hjemland antog ham for.

Ked af at vandre omkring på disse øde, skallede højder, hvor der intet var at finde, var jeg trængt ind i en fugtig bjerghule, hvis vægge var overgroet med et yppigt mostæppe, overskygget af bregner og lykopodier. Min gæve ven, gendarmen, holdt vagt udenfor, og da jeg både var sulten og træt, satte jeg mig på et mosgroet klippestykke, som jeg tankeløst begyndte at bearbejde med min tollekniv. Ved at tage et afrevet mostæppe op fra jorden, opdagede jeg til min forbavselse et hurtigt løbende, kridhvidt insekt, som havde nogen lighed med larven til en ørentvist, men som straks slog mig ved den ejendommelige måde, hvorpå det bevægede sig.

Jeg indesluttede det i et lille glasrør og gav mig nu med stor iver til at undersøge grottevæggene, hvor jeg snart fandt flere individer, som bibragte mig vished om, at jeg her havde fundet noget aldeles nyt og såre interessant, som videnskaben endnu ikke kendte det mindste til. Glad over mit uventede fund viste jeg det til Costa, som med et skuldertræk erklærede, at det ikke var andet end unge ørentvistelarver, mens det i virkeligheden var en hidtil ganske ukendt insektform, som senere blev beskrevet af min ven Meinert under navnet "Japyx", da mit

svindende syn desværre ikke tillod mig at skrive dets monografi.

Henad klokken tolv slog forløsningens time, og med gendarmerne i spidsen vandrede vi tilbage til klosterets kølige haller, hvor vi indtog en meget let forfriskning, inden vi begav os op i vore celler. Nu var jeg ganske tilfreds med mit lille bord; thi havde jeg ikke truffet noget, som fordrede præparation, så havde jeg dog gjort et fund, hvorpå der meget vel kunne bygges en disputats, hvis Steenstrup mod al forventning skulle forkaste emnet om sværdfiskens parasit. Træt af den gennemvågede nat og dagens anstrengelser, kastede jeg mig på ny på den lille jernseng og vågnede først, da en klosterbroder trådte ind for at melde mig, at middagen var anrettet i refektoriet.

Hurtigt sprang jeg op, men da jeg ville gøre mit middagstoilette, forklarede broderen, at også dette stred mod ordensreglerne; thi Costa og hans elever var allerede i refektoriet, hvor spisetiden kun måtte vare en halv time. Jeg skal ikke nægte, at jeg med denne "halve time" forbandt tanken om en bedre middag; thi jeg var mildest talt hundesulten, da jeg den hele dag kun havde fået tørt brød og en smule frugt til frokost. Jeg skyndte mig derfor af sted med klosterbroderen, som med en vis højtidelighed førte mig ned i refektoriet, en meget stor, halvmørk sal, ved hvis lange borde Costa og hans elever allerede var i færd med deres måltid. Med spændt forventning tog jeg plads ved siden af den lærde professor, men følte mig ikke synderlig opbygget, da den tjenende broder satte noget foran mig, der nærmest smagte som vand, kogt på bønner og stumper af makaroni. Oven på denne velsmagende

ret fulgte en skive kogt kød med tomater, så en "fritto misto" af hanekamme og hønseindvolde, og som slut på dinéren de samme frugter, som jeg kendte fra frokosten. Når jeg dertil føjer, at brødet var gammelt og tørt og vinen temmelig sur, vil man forstå, at benediktinermunkene ikke er epikuræere.

Om eftermiddagen foretog vi en ny ekskursion med endnu ringere udbytte end om formiddagen, og jeg begyndte allerede at blive temmelig ked af det hele; thi jeg plagedes ligefrem af en hunger, som det tarvelige, videnskabelige udbytte ikke kunne stille.

Aftensmåltidet svarede til frokosten, og da jeg fortvivlet spurgte Costa, om man ikke kunne få noget rigtigt at spise, rystede han på hovedet og forklarede, at gæster, der optoges i klosteret, måtte leve på samme måde som brødrene, og med denne trøsterige erklæring gik han til sengs.

Jeg ville gøre det samme, da min klosterbroder kom listende og i en hemmelighedsfuld tone spurgte mig, om jeg ikke ville besøge "Loggia del Paradiso", og da jeg mente, at der i "Paradiset" muligvis kunne findes en eller anden spiselig frugt, tog jeg mod hans tilbud.

Gennem endeløse korridorer førte han mig i den stille aften ud på et sted, som jeg aldrig kan glemme og som fuldelig svarede til det navn, de fromme brødre havde givet det. Fra denne herlige loggia, der ligger over klostergårdens søjlehal, udbredte der sig et panorama så vidunderligt, at selv udsigten fra Camaldoli blegner derved. Dybt nede lå i den rødmende aftensolglans Lirisdalen med dens blinkende vande, grønnende vigner og frodige marker, hvor bønder og hyrder tog sig ud som travle myrer, der vandrede hjemad. Ude i horisonten lyste

Appenninernes skarpe toppe rødligt belyst af den nedgående sol, og alt som aftenen drev på, formede tågerne sig til skyer, som i lange sølvhvide striber flød hen dybt under mig, belyst af den opgående måne. I skiftende former og stærk lysende pragt drog disse sky skikkelser hen under klosteret, og så betagende var synet, at jeg vågnede som af en drøm, da klosterbroderen vendte tilbage for at sige mig, at jeg nu måtte gå til hvile, da man ventede ham til midnatsmessen.

Den næste morgen stillede vi atter klokken fem, og nu forstod jeg bedre, hvorfor Costas elever samlede så mange græshopper; men da jeg træt og ophedet atter kom hjem, blev jeg ikke lidt overrasket ved i min celle at finde en klosterbroder, der meddelte mig, at han var ansat ved klosterets bibliotek, hvor han havde meget ondt ved at finde rede i de danske bøger, da han ikke var sproget mægtig. Jeg ville derfor gøre klosteret en stor tjeneste, hvis jeg ville ofre noget af min tid til at ordne den danske bogsamling.

Dette tilbud kom mig højst belejligt, thi ved at tage imod det, kunne jeg ombytte de solstegte klipper, hvor der dog intet var at finde, med klosterets kølige haller, og da jeg erklærede mig beredt til at vise klosteret denne ringe tjeneste, førte broderen mig ned i et bibliotek, over hvis rigdom jeg blev ganske forbavset; thi det talte efter hans forsikring over tredive tusind bind, foruden en mængde sjældenheder af middelalderens manuskripter og pavelige buller. Fra nu af besøgte jeg biblioteket hver formiddag, og Costa syntes at være meget tilfreds over, at vi kunne betale vort gæsteophold på denne måde.

Den såkaldte danske bogsamling bestod af en forvirret blanding af danske, norske og svenske bøger, som syntes at være kommet klosteret i hænde som rene tilfældigheder. Da der ikke var mere end et par hundrede bind, var det jo såre let at ordne, og da jeg efter nogle dages forløb ikke alene var færdig med opstillingen, men tillige med et håndskrevet katalog, blev broderen så glad, at han straks ilede af sted for at overrække prioren dette vigtige dokument.

Jeg ville nu gå op til min celle, men fo'r vild i de mange krydsende korridorer, så at jeg til sidst slet ikke vidste, hvor jeg var. Da hørte jeg pludselig latter, støj, højrøstet tale og dertil klang af billardballer, som syntes at antyde, at et meget lystigt selskab måtte være i nærheden. Jeg standsede uden for en dør og lyttede, og da ingen svarede på min banken, lukkede jeg den op og så nu til min store forbavselse en ung gejstlig stående på ét ben bøjet over billardet, mens han med stor færdighed gjorde en karambol. Hvis en bombe var faldet ned, tror jeg ikke, at den kunne have frembragt større virkning end min uventede indtræden. De unge gejstlige herrer fo'r om til alle sider, noget hvortil der jo egentlig ikke var grund, da den hellige Benedict af Nurcia ikke alene understøttede kunst og videnskab, men tillige håndværk og legemlig idræt. Endelig kom én hen til mig og spurgte noget forlegent, hvad jeg ønskede, og da jeg forklarede ham situationen, fulgte han mig til min celle, idet han undervejs gentagne gange erklærede, at det var såre sjældent, at man i klosteret spillede billard.

Endelig var de unge neapolitanske videnskabsmænd færdige med deres græshopper, og en morgen tidlig stillede vi atter i klostergården for at tage afsked med vore gæstfri værter. På mit

bord havde jeg efterladt de sædvanlige drikkepenge; men da vi var kommet uden for porten, kom en klosterbroder halende efter mig, idet han bad mig medtage de penge, som jeg måtte have glemt i min celle. Jeg ville nu give dem til "guardianen", men også han rystede på hovedet, og således havde dette ophold på Monte Casino ikke kostet mig en lire; men til gengæld nåede jeg Neapel i en noget smækrere skikkelse end jeg var draget ud, og først nu forstod jeg den katolske fastes betydning.

Ved min tilbagekomst til Neapel blev jeg behagelig overrasket ved at træffe en landsmand i mit logi; thi jeg havde hidtil følt mig så ene, at jeg for selskabs skyld havde adopteret to fiskerdrenge, som jeg hver middag nede på Santa Lucia trakterede med levningerne af mit måltid, – en ædelmodighed, der var så sjælden i Neapel, at det altid samlede en lille flok af tilskuere omkring mit bord. Landsmanden var Valdemar Schmidt, som var vendt tilbage fra en af sine udflugter og som nu ville tilbringe en fjorten dages tid i Neapel, for at besøge dens museer og samlinger.

Jeg har tidligere omtalt Valdemar Schmidts ihærdighed, når det gjaldt om at benytte sin tid på rejse, og her i Neapel viste han sig som en sand virtuos i rejsekunsten, thi der fandtes næppe det sted, hvor han ikke havde været. Jeg blev derfor noget overrasket, da han en eftermiddag sagde, at han ikke havde besøgt klosteret Camaldoli, et af de skønneste udsigtspunkter som Italien ejer, og utvivsomt det skønneste i Neapel selv.

Det var en smuk, varm sommeraften med usædvanlig klar luft, og jeg foreslog ham derfor, at vi skulle tage en vogn, da det

ville blive for sent, hvis vi gik til fods. Utvivlsomt havde Schmidt helst valgt det sidste, men han måtte bøje sig for nødvendigheden, og snart efter rullede vi af sted i en af disse lette drosker, for hvilke Neapel er så berømt. Jeg havde allerede været to gange på Camaldoli, kendte vejen, og det forundrede mig derfor, at kusken kørte i en retning, som syntes at måtte fjerne os fra klosteret. Jeg sagde imidlertid ikke noget; vi vedblev langsomt at køre opad, men da vi lidt efter lidt kom ind i et af Neapels smudsigste fattigkvarterer, råbte jeg til kusken, at han vistnok kørte fejl. Han svarede i en temmelig uforskammet tone, "at han nok var mand for at finde vej selv", og fortsatte sin kørsel indtil vi kom til et sted, hvor de faldefærdige huse og deres grågule, skidne beboere stærkt mindede om Ghetto. Jeg begyndte at få en uhyggelig mistanke om, at vi muligvis skulle udplyndres, og da jeg meddelte Schmidt dette, fo'r han op, tog fat i kusken og befalede ham øjeblikkelig at vende om. Fyren svarede med et par skældsord, og pludselig gav Schmidt ham en så vældig en på siden af hovedet, at han var nær ved at glide ned af bukken. Rasende sprang han op, tog pisken ved den tynde ende og ville slå Schmidt i hovedet; men i samme nu havde denne revolveren fremme og sigtede på kusken, som under et højt brøl sprang ned af bukken og tyede ind i det nærmeste hus. Et øjeblik efter kom han igen, ledsaget af det allerværste pøbelpak, jeg nogen sinde har set. De skreg, larmede, bandte og skældte, knyttede hænderne mod os og syntes at ville tage vognen med storm; men hver gang Schmidt vendte revolveren mod dem, splittedes de som avner for vinden under eder og forbandelser.

Forgæves forsøgte jeg at berolige min rejsefælle. Denne til daglig så godmodige, elskværdige natur syntes i dette øjeblik at have fået bersærkergang, og skønt jeg råbte til ham, at han for Guds skyld ikke måtte skyde, holdt han stadig fingeren på aftrækkeren, og hvor let en revolver knalder af, ved enhver. Jeg trak min portemonnæ op, kastede pengene ud mellem skaren, og mens de som gribbe sloges om dens magre indhold, fik jeg Schmidt under armen og førte ham ilsomt ned ad bjerget, indtil vi nåede en af de større gader, hvor vi var i sikkerhed. Heldigt var det, at hans hidsighed ikke løb af med ham; thi havde han skudt et menneske deroppe, er jeg overbevist om, at vi var blevet lynchet på stedet.

Nogle dage efter meddelte han mig, at han ville gøre et lille svip til Sicilien, hvorved han forstod, at han ville bestige Ætna, og dagen efter var jeg atter alene i det store, larmende Neapel, hvor jeg kun kendte konsulen og Panceri, med hvem jeg daglig foretog udflugter, så snart hans tid tillod det.

De noble konger af Neapel har altid vist stor omsorg for deres undersåtters moralitet, og hertil kunne der vel også være nogen grund, thi sjældent har jeg i nogen by truffet større frivolitet end i det oldtids gamle Napoli. Under kong Bomba udkom derfor en forordning, som bestemte, at danserinderne ved teatret S. Carlo kun måtte danse i spinatgrønne trikots, hvilket gav dem en umiskendelig lighed med sabelgræshopper. Senere blev dette forbud hævet; men nu havde politidirektøren udstedt et nyt, som forordnede en bestemt længde af danserindernes skørter, der lidt efter lidt havde antaget usædvanlig korte dimensioner. Panceri lo over disse tåbelige forordninger, som han mente at neapolitanerne nu ikke ville

tåle, og foreslog mig, at vi skulle tage ud til Castella Mare, hvor et par bekendte danserinder skulle optræde i en ballet, der var komponeret særlig for dem. Ud på eftermiddagen modtog jeg et par linjer fra Panceri, som meddelte mig, at han var blevet forhindret i at give møde; men da jeg nu engang havde fået lyst til at se denne ballet, tog jeg af sted alene.

Teatrets ydre var ikke meget imponerende, men desto mere interesserede det mig at se det publikum, som var samlet derinde; thi straks ved min indtræden kunne jeg mærke, at der var uro i lejren og at man ventede en eller anden demonstration imod politidirektørens forbud. Tæppet gik op og første del af balletten forløb i dybeste tavshed, indtil endelig de to danserinder svævede ind. Den ene ung, nydelig og med den lovbefalede skørtelængde; den anden, som var ældre og mindre køn, havde ganske vist også fulgt politidirektørens bud, men ved fiskeben og stivelse fået skørterne til at strutte så langt ud til siderne, at hun lignede en opspændt paraply.

Der lød en stormende latter og så et bragende bifald, da paraplyen dansede ud, svingende rundt og stående i stillinger, som når et ur viser tre kvarter på seks, og da dansen var endt, blev der tilkastet hende blomster, buketter og kranse.

Jeg kunne tydeligt se, at disse ovationer i høj grad ærgrede hendes meddanserinde; men værre blev det, da dennes graciøse dans blev modtaget med hyssen, hujen og piben. Hun blev blegere og blegere, hendes kulsorte øjne gnistrede mere og mere; men da der endelig tilkastedes hende en kålstok, gik hendes raseri over alle grænser. Som en ung tiger fo'r hun ind på sin medbejlerinde, rev med et ryk halvdelen af paraplyen af hende, sparkede den hen ad gulvet, og få øjeblikke efter havde

de bogstaveligt hinanden i hårene. Publikum jublede og lo, tyll, flor, blonder, forlorne hårlokker valsede rundt om de to rasende mænader. Publikums latter forvandledes til en sand brølen af bravos; men ligesom den ældre var ved at overmande sin yngre medbejlerske, styrtede to gamle fruentimmer ind på scenen. Det var de to damers duennaer, og snart rasede en "pas de quatre", som trodser enhver beskrivelse.

Nu kom regissøren farende ind, kastede sig mellem de kæmpende og ville skille dem ad; men som furier styrtede de sig over ham med et sådant raseri, at han i en højst mangelfuld tilstand måtte forsvinde ind mellem kulisserne. Publikum var nær ved at revne af latter, men så kom fire drabelige gendarmer ind på scenen, og i en håndevending havde hver af dem sin donna om livet og transporterede dem under hylen og sprællen ud mellem kulisserne. Så faldt tæppet under et "a basso" mod politidirektøren; publikum spredtes, og snart efter stod jeg atter under den stjerneklare himmel, parat til at drage tilbage til Neapel.

Det er den lystigste forestilling, jeg nogen sinde har bivånet, og da jeg fortalte Panceri dette, beklagede han i høj grad, at han ikke havde gjort mig følge. En halv snes dage efter denne forestilling vandrede jeg efter sædvane ned til min fiskehandler, da jeg ved moloen pludselig så en skikkelse, som jeg syntes at skulle kende. Jo! det måtte være Schmidt, og dog kunne det jo umuligt være ham; thi den sorte silkehat, som han altid bar noget bag i nakken, var bulet og uden puld, hans frakke forrevet, benklæderne forneden i laser og støvlerne i en tilstand, så at det så ud, som om de skulle falde af ham. Dog var det virkelig Schmidt, der kom fra sin tur på Ætna, som han

havde besteget uden fører – et vovestykke, der kunne have kostet ham livet; men da jeg forestillede ham dette, lo han og svarede, at det at bestige Ætna ikke var nær så slemt som at kravle op ad askekeglen på Vesuv.

Få dage efter skiltes min elskværdige rejsefælle fra mig, og nu besluttede jeg at tage til Messina for dér at fuldende mine undersøgelser. Jeg tog afsked med Panceri og med Costa, som til min forbavselse bad mig om at sende museet i Neapel skelettet af den første grønlandshval, som måtte blive fanget ved København. Dette lovede jeg ham højtideligt, men har desværre ikke kunnet indfri dette ubesindige løfte.

Alt var nu klar til afrejse. Jeg manglede kun én ting, de nødvendige penge; men stolende på mit kreditiv besøgte jeg den mig anviste bankier, som skønt en af Neapels større, dog havde et forretningslokale så smudsigt og så forfaldent, at jeg blev ganske forbavset derover. Alle hans kontorister så ud som snavsede jøder, og da jeg viste dem kreditivet, kom en af dem tilbage med samme besked, som jeg allerede havde modtaget i Genua. Min elskværdige ven Isberg måtte altså på ny have glemt at sende min underskrift til vedkommende bankier. Jeg skal ikke nægte, at hans upålidelighed ærgrede mig ganske betydeligt; men her var jeg dog ikke i den fortvivlede forfatning som i Genua. Jeg gik altså til konsulen, som på den mest elskværdige måde hjalp mig ud af forlegenheden ved at telegrafere, og dagen efter havde jeg den nødvendige sum til min afrejse.

Femte kapitel

Nattefart til Messina. – Købmand Mundt. – En fisketur i strædet. – Et lille jordskælv. – Vandregræshoppen. – Mellem Scylla og Charybdis.

Det var en herlig, varm sommeraften, solens rødgyldne stråler farvede det gamle Vesuvs top, golfen lå som et stålblankt spejl, og ude i det fjerne tegnede Ischia og Capri deres blålige linjer mod den rødgyldne himmel. Selv stod jeg på dækket og kastede et vemodigt afskedsblik til den skønne by, hvor jeg havde tilbragt så mange nydelsesrige timer, og som havde givet mig et så rigt videnskabeligt udbytte. Da klang dampskibsklokken for sidste gang, damppiben lød, den kulsorte røg væltede ind over havnemolen, og i stille, rolig fart gled vi ud mod Siciliens længselsfuldt ventede kyster. Middelhavet kan være et af de mest forbandede farvande der er til; men viser det sig ved enkelte lejligheder tummelumsk som et uartigt barn, så kan det til andre tider være så spejlblankt, så glat, at man tror at sejle på en indsø. Det var mig umuligt at gå til køjs, så rige syner udfoldede der sig for mit blik, alt som vi kom ud på det store, herlige Middelhav med vekslende udsigt til Italiens kyster.

Skumringen faldt på, gik hurtigt over til mørke; men snart efter kastede månen sin sølvhvide stribe hen over det spejlblanke hav. Sang og mandoliner klang på dækket, der blev danset tarantella forude, og alt som natten drev på, så jeg et af disse vidunderlige syner, som vi vel kender herhjemme, men

som på Middelhavet viser sig med en pragt, hvorom jeg aldrig havde drømt.

Skibets kølvand, der i begyndelsen havde vist sig som en hvid skumstribe, forvandledes til lysende sølv, hvori snart røde, snart blålige glimt lynede frem. Vandet, der skummede frem under hjulene, lyste bogstavelig som brændende spiritus, og gik man forud, slog ildsprøjt op om skibets sider, lyste som brændende svovl, og nede i dybet lynede det ene glimt efter det andet, så at det så ud som vandrede der processioner med klart lysende kerter på havets bund. Ude i det fjerne sendte Stromboli sit ildrøde fyr op mod den stjerneklare himmel, og under alle disse syner lød snart neapolitanske folkesange, snart tarantellaens muntre toner. Det var umuligt at sove en sådan nat bort, og først da alt blev stille på dækket, søgte jeg hvile i min kahyt.

Jeg vågnede ved ankerkættingens raslen, fo'r op på dækket, og foran mig lå det skønne Messina med sit slanke fyrtårn, sine kridhvide huse, alt omhyllet af en skov af master, som ikke syntes at ville tage nogen ende. Inde fra land klang larm og råb, snese af dragere sprang om bord for at kaste sig over de rejsendes bagage, og mens jeg bogstavelig sloges med en af disse, hørte jeg en dansk, som bød mig velkommen med et djærvt håndslag. Det var min elskværdige vært, købmand Mundt, hvem jeg allerede havde meldt min ankomst fra Neapel. Når jeg kalder ham købmand, er dette ikke ganske rigtigt, thi han var egentlig vigneejer, og foruden at dyrke den bekendte "Rocco Madora" havde han overført vinstokke fra Capri, og disse trivedes fortræffeligt i Siciliens varme jordbund. Dernæst var hans hus forsamlingsstedet for næsten alle de danske

handlende, som opholdt sig i Messina. Det var et elegant pensionat, hvor søkaptajner, købmænd og rejsende fandt et lige så flot udstyret som behageligt opholdssted. Hans "palazzo" lå lige ved havnen og havde som Messinas øvrige bygninger kun en ringe højde, men favnetykke mure, for at modstå de hyppige jordskælv, og da han førte mig ind i mit værelse, forklarede han mig betydningen af de alendybe vinduesnicher. Så snart man mærkede den ringeste bevægelse i jorden, skulle man ty op i disse; thi, som han sagde: "Murene holder nok, men gulvene plejer at styrte igennem."

Ved den splendide middag, hvor en snes personer var til stede, fik jeg desværre alt for tydelig prøve på vor gode værts fortræffelige vin. Fra Rom var jeg vant til at drikke et par foglietter uden at spore nogen virkning deraf, og jeg tog altså frejdigt fat på den fiascone, der stod foran min kuvert, så meget mere som den mig ubekendte "Rocco Madora" havde en særdeles fin buket. Ved bordet mærkede jeg intet, men da vi senere skulle drikke kaffe ude på altanen, blev jeg meget forbavset over at se skibene sejle rundt om hverandre i havnen, og da jeg dertil syntes, at husene begyndte at vakle, spurgte jeg forskrækket min vært, om det var jordskælv. Mundt så lige så forskrækket på mig og sagde:

"Jeg tror nok, at det jordskælv gik over, hvis De tog Dem en lille skraber."

Nu først mærkede jeg, hvor forsigtig man må være med den ædle "Rocco Madora".

Aftenskumringens skygger sænkede sig ned over det gamle Messina, der i julidagens solbrand havde glødet som en bagerovn. Længere og længere blev de grå skygger, der som

uhyre flagermus væltede frem af bjergenes kløfter; tættere og tættere blev mørket, da havet opslugte den glødende sol, og så skiftede byen og havnen pludselig karakter som ved et trylleslag. Fyrtårnet tændte sit skinnende blus, månen brød frem gennem aftenens vigende tåger, lysende lanterner fo'r til vejrs på alle skibe, kajens kandelabre glimtede med perler af matskinnende gaskupler, og fra butikkerne langs havnen vældede et hav af strålende lys, som ganske fordunklede glansen af macaronisælgernes gammeldags olielamper nede ved slæbestederne.

Og nu kom der liv i tøjet, som man siger. Fra hver en port, hver en gadedør myldrede pyntede piger ud med det hvide slør om det kulsorte hår, glimtende vifter for de smilende ansigter og store funklende ringe i de små bitte øren. Efter dem strejfede de unge mænd med klingende mandoliner, og for at det hele kunne gå så ærbart til som nogenlunde muligt, fulgte fatter og mutter med i adstadig pasgang, mens de unge som flagrende sommerfugle ilede mod havnen, hvor bådførerne ventede for at ro dem ud på det kølige, månebeskinnede hav.

Omtrent midtvejs for den indre havn lå Mundts ejendom, en af dem, som italienerne i deres elegante sprog benævner "palazzo". I dette, som efter italiensk skik var prydet med en sprudlende fontane, omringet af duftende blomster, havde der samlet sig et broget selskab, hvis højrøstede tale og muntre latter tydede på, at man også her gjorde sig rede til at nyde aftenens skønhed, men ganske vist på en særegen måde, som ikke var let forståelig for en udlænding som jeg; thi herrerne, der var i mer eller mindre fantastiske sømandsdragter, var bevæbnede med treforke à la Neptun, og damerne, som

udgjorde en henrivende skare af unge piger fra syd og nord, håndterede koket nogle lange bambusrør, der endte i et net af filerede silkesnore. Også de var i et fiskerikostume, der mere fremhævede deres ungdommelige yndigheder end egnede sig til at tage kampen op mod en blæksprutte eller sværdfisk.

Just som jeg ytrede dette til min brave vært, sitrede stærke toner som af en lur gennem luften. Det var tritonhornet nede fra havnen, som forkyndte, at bådene lå klar til afgang. I samme nu forstummede latteren og konversationen, herrerne bød deres damer armen, men jeg måtte nøjes med min neptunfork, og nu gik det i lystig march ned mod kajen, og kort efter stødte vort muntre selskab fra land.

Det var en vidunderlig juliaften. Det azurblå hav glimrede som en safir i månens sølvblanke stråler, og over os spændte den sorteblå nattehimmel sit telt, guldbroderet med lysende stjernebilleder, der af og til gennemfuredes af funklende stjerneskud som flygtige raketter. Den store havn lignede en skov af master, og under mægtige skibsskrog gled vore lette både pilsnart af sted, af og til hilst med venlige tilråb fra bekendte om bord. Snart nåede vi den yderste molo, svingede i en stor bue forbi det slanke fyrtårn, og nu lå strædet foran os i al sin sydlandske pragt, og lange dønninger forkyndte, at Middelhavet ikke var os fjernt.

Da hørte jeg en mærkelig lyd – en surren og snurren, som når en flok agerhøns flyver op, og ret forud for bådene hævede sig en skare fugle, som med lysende vinger og sitrende flugt strøg lavt hen over bølgerne, hvor de pludselig plumpede ned som en flok dykænder.

"Skade, at vi ikke har en bøsse med," sagde jeg til min vært; "jeg troede ikke her var så god andejagt."

"Andejagt!" udbrød Mundt leende. "De tror nok, De er i Danmark? Det var flyvefisk, og det er et godt tegn, så er der også liv i de andre. Nu er vi snart på fiskepladsen."

Vi havde hidtil roet i halvmørke eller rettere sagt i en dæmpet, sølvklar månebelysning, hvori vi ikke kunne se andet end havets vuggende flade og enkelte sejl i det fjerne. Nu faldt ankrene, bådene svajede rundt for strømmen, og i samme nu hørte vi forude en knitrende bragen, og en fed, sort røg strøg hen over bølgerne. Det var olivenbålene, som tændtes ude i stævnen; en høj jernplade rejstes for at beskytte os mod gnisterne, og nu kom det spændende øjeblik, hvor jagten skulle begynde, thi fiskeri var det egentlig ikke.

Snart stod bålene i fuld brand, den luerøde ild farvede bølgerne som blod, gjorde vandet gennemsigtigt som mørkeblåt krystal, og op fra den underlige dybets verden, som vi mennesker kender så uendelig lidt til, steg sære skikkelser, som stirrede imod os med deres stive, glasagtige øjne, åbenbart højst forbavsede over, at solen således uden videre stod op, just som den var gået ned. Det så' næsten ud til, at de kaldte på hverandre; thi som skygger dukkede de op af havets bund, formede sig til stimer og sølvblinkende pletter, fo'r så atter fra hverandre, stillede sig næsten lodret i vandet og stirrede dumt gloende op mod de blinkende blus.

Og nu begyndte et feberagtigt liv på vor lille flotille. De unge damer svingede deres net med en behændighed, som viste, at de ikke for første gang var til søs, og høje jubelråb lød hver gang deres sikre kast gav et lønnende udbytte. Snart vrimlede bådens

bund af rosenrøde triglier, smaragdgrønne makrelfisk og spraglede aborrer, hvis farver glimrede i lysglansen som levende blomster.

De større fisk var derimod forbeholdt herrerne, som med deres lange neptunforke hentede de mærkeligste former op af dybet. Deres jagt gjaldt især båndfisken, der som en bred, sølvblank klinge snart skyder sig pilsnar fremad, snart i åleagtige bugtninger søger dybet, hvor den forsvinder som et blinkende stjerneskud. På grund af sin klingeform er den svær at ramme, på grund af sin længde vanskelig at få om bord, og dog var det sjældent, at forken fejlede.

Selv spillede jeg – det vil jeg ærligt tilstå – en uøvet begynders højst uheldige rolle. Ikke alene generede bådens duven mig i at tage sigte; men dette skulle tillige tages ikke efter det punkt, hvor fisken sås, men på grund af vandets brydning efter et punkt, hvor den i virkeligheden ikke var. At overvinde disse to vanskeligheder er sværere end man skulle tro, og alt hvad jeg nåede var at overstænke damerne, som øjensynlig morede sig over denne ubehændige isbjørn fra norden. Flere gange søgte Mundt at hjælpe mig, men resultatet blev det samme: høje sprøjt af vand, hvis stænk lyste som brændende spiritus, og drillende latter af de unge damer, blandet med sarkastiske smil fra herrernes side.

Ærgerlig var jeg i færd med at opgive det hele, da jeg pludselig så et lysende "venusbælte" bugtende sig langt nede i dybet; så slukkedes det pludseligt af en mørk skygge, der langsomt steg opad som en sort stjerne på æterblå grund. Højere og højere kom skikkelsen op, bredte sine stråler til alle sider, og nu så jeg hvad det var: "en af dybets sorte

lommeprokuratorer", en af disse karle, der for står at gøre hvidt til sort og forplumre selv den klareste sag, kort sagt, en meget korpulent og velnæret blæksprutte.

Nu var sejren mig vis! Den sorte sømunk måtte jeg da let kunne ramme, så støt og stille den stod næsten lige i vandskorpen. Tagende sikkert sigte, slyngede jeg min neptunfork imod den med et stød, som nær havde fået mig til at gå udenbords, thi forken ramte kun vand, sprutten selv forsvandt som et lyn, efterladende en stor, sort plet, en lille tordensky på havets måneklare himmel. Ærgerlig stødte jeg ned i denne blækplet, atter uden at ramme, men da jeg ville drage forken tilbage, følte jeg noget tungt, som ruskede i den. Jeg troede at have gennemboret min fjende; men hvad skildrer min overraskelse, da jeg pludselig så den komme op til overfladen, entrende op ad forkens skaft, hurtigere end den flinkeste orlogsgast. I et nu havde den nået rælingen; som en uhyre edderkop spandt den alle otte arme ud over den nærmeste tofte, sprøjtede en vandstråle på Mundt og beredte sig så øjensynlig på at gøre kur til damerne.

Men du milde himmel, hvilket spektakel blev der ikke blandt disse før så sejrsstolte ungmøer! Med opkiltrede skørter sprang de over tove og tofter som stukne af en tarantel, medens sprutten langede ud efter dem med sine sorte fangarme, der kredsede omkring som hvirvlende snoge. Båden krængede så stærkt, at jeg frygtede den skulle kæntre; men i det kritiske øjeblik sprang vor flinke bådfører over jernpladen og naglede med sin lange sicilianske kniv udyret fast til toften. Den ulykkelige skabning vred sig i dødskampen, snoede sine lange fangarme om det blanke knivsblad og faldt så som en

sønderskåren masse ned mellem de sølvblanke, sprællende fisk. Men Mundt hviskede til mig:

"Jeg tror, De er besat! Ved De som naturforsker ikke, at hvis det bæst havde fået fat i benene på os, havde det skambidt os?"

Lidt efter lidt kom der atter ro i sindene; men jeg sank sammen ved siden af den døde blæksprutte – et *bête noire* – en fuldstændig umulighed, og først da vi et par timer efter trådte ind i Mundts festligt smykkede spisesal, kom jeg ved hjælp af hans gode Capri-vin nogenlunde til hægterne igen.

Mens fiskene blev anrettede, fniste de unge piger ganske betydeligt, da der foran min kuvert blev sat et med citronskiver kantet fad, hvorpå der lå noget, som nærmest lignede klejner. Da jeg var færdig spurgte Mundt:

"Ved De, hvad De har spist?"

"Nej, men det smagte delikat. Var det ikke stegt hummer?"

De unge damer brast i latter, da Mundt svarede:

"Nej, det var min salighed Deres egen blæksprutte! Her i Messina er det skik, at enhver spiser det, han selv har fanget. Nu må De holde Dem til vagtlerne!"

Og det gjorde jeg.

Da gæsterne senere ud på aftenen var draget bort, fulgte Mundt mig op på mit værelse, og idet han trådte ud på altanen for at skyde persiennerne for, hørte jeg han sagde: "Det er da en underlig himmel – nå, det bliver vel ikke til noget."

Da jeg blev ene, kom jeg til at tænke over hans sidste bemærkning, lukkede altandøren op og så ud, men hvor forandret var himlen nu blevet. Månen stod i sin nedgang og højt over den drog nogle besynderlig sorte skyer, som var det

røgen fra en kæmpeskorsten i det fjerne. Aftenbrisen var fuldstændig faldet af, luften var brændende hed, vandet blankt som et spejl; men der var noget forunderlig dødt og tungt over atmosfæren, som gjorde det vanskeligt at drage ånde. Det var, som om der ude i det fjerne drog et mægtigt tordenvejr op.

Heden var så tung og trykkende, at jeg kun kunne beholde et lagen over mig; men træt som jeg var af dagens mange vekslende begivenheder, faldt jeg hurtigt i søvn. Hvor længe jeg havde sovet, ved jeg ikke, men pludselig vækkedes jeg ved et kraftigt stød, der ligesom hævede bunden af min seng i vejret, så at jeg i første øjeblik troede, at en eller anden bandit havde skjult sig under den. Et par sekunder efter lød der en fjern drønende torden, og nu kom et andet stærkt stød; al tvivl var borte, det måtte være jordskælv. Som en kat fo'r jeg ud af sengen, sprang over gulvet og sad i næste nu oppe i en af de brede vinduesfordybninger, ventende på det øjeblik, da gulvet skulle styrte igennem.

Ude i havnen var alt pludselig blevet liv og bevægelse. Der hørtes kommandoråb fra skibene, klirren af ankerkættinger, og pludselig slog en bølge, kranset af skum, højt op over kajen; så trak den sig atter tilbage, havet glattede sit spejl og lidt efter lidt indtrådte igen den samme dødlignende stilhed, som da jeg gik til ro. Jeg frygtede imidlertid for, at denne stilhed kunne være forløber for nye jordstød og blev derfor siddende i mit vindue, stirrende ud over havet, der lyste svagt i den nedgående månes sidste stråler. Så blev jeg søvnig, og da jeg så, at folkene på skibene atter gik til ro, gjorde jeg det samme, og snart efter førte mine drømme mig til Danmark, dette fredens land, der ikke kender til slige rystende begivenheder. Da jeg næste

morgen fortalte Mundt, hvorledes jeg havde siddet et par timer i vindueskarmen, lo han mig ud og sagde, at det hele ikke havde synderligt at betyde, men Ætna røg og det var værre; "thi når den ryger," endte han, "ryger vi somme tider med."

Det værste ved denne lille jordrystelse var den omstændighed, at den for en uges tid standsede al sværdfiskefangst i strædet; thi de sicilianske fiskere er ikke helte og sværdfisken følger deres eksempel. Så snart der er bevægelse i strædet, tyer den ud i det store Middelhav, hvor den er i sikkerhed.

For mig var denne omstændighed højst ubehagelig, thi heden var trykkende, og Messinas omegn husede på denne årstid kun en sparsom insektverden. Hertil kom, at forholdene på den tid var højst ugunstige for alle slags ekskursioner; thi en stor del af de indkaldte rekrutter havde foretrukket røverhåndværket for soldatertjenesten, så at man ikke kunne fjerne sig længere fra byen end til dens nær meste højder.

Alligevel vovede jeg en ekskursion, som kun gav et sørgeligt resultat; thi græsset lignede et uhyre høtæppe, på træerne fandtes kun cikader, hele det brogede forårsliv var borte.

Jeg var oppe på en af højderne, og da det begyndte at lide mod aften, belavede jeg mig på at gå hjem. Da så jeg pludselig inde over land en forunderlig skarpt begrænset sky, som lyste i den nedgående sol med perlemorsagtig glans. Skyen kom nærmere og nærmere, og nu hørte jeg en forunderlig susen i luften, og et øjeblik efter var jeg inde i skyen selv. Det sang og svirrede for mine øren, jeg måtte holde begge hænder for ansigtet og stod nogle få minutter som bedøvet; så fik jeg atter luft, og så den perlefarvede sky forsvinde ud over Middelhavet.

Til min forbavselse mærkede jeg, at mine hænder blødte af utallige små rifter, og nu forstod jeg det hele. Det var en sværm af vandregræshopper, jeg var kommet ind i, og de skarpe torne på deres bagben havde revet mig til blods.

Den otte dages ventetid begyndte at falde mig besværlig. Her var aldeles intet at gøre, byen stegtes i en ulidelig solhede, og min eneste fornøjelse var tidligt om morgenen at besøge fisketorvet sammen med Mundt, for at se om ikke sværdfisken var kommet.

Da jeg en dag slentrede alene langs med havnen, opdagede jeg en række af badehuse, som vinkede mig ud i bølgerne, der vel ikke var kølige, men dog altid mere forfriskende end den lumre sciroccohede, der hidtil havde hvilet over byen. I et nu var jeg ude på flåden, og et øjeblik efter fo'r jeg fra springbrættet ud i det blinkende, krystalklare vand. Jeg dykkede ned så dybt, jeg kunne; men underligt var det at se til vejrs, thi der var samme farvetoning som i den blå grotte på Capri. Både, skibe, alt syntes at vugge sig i en azurblå æter, mere gennemsigtig end det klareste krystal.

Da jeg dukkede op, hørte jeg høje råb fra flydebroen, og da jeg vendte mig om, så jeg to til tre bademestre, der gestikulerede og skreg, som om de var gale. Pludselig fo'r en tanke mig gennem hovedet – der kunne jo være hajer i farvandet – og så hurtigt jeg kunne, svømmede jeg tilbage mod broen, hvor jeg blev modtaget af de tre gestikulerende herrer, som i deres sicilianske dialekt forklarede noget, jeg ikke kunne forstå. Jeg ville atter springe ud, da en af dem trak mig ind i badeværelset og præsenterede mig et par svømmebukser, som han ved tegn og gestus forklarede mig, at jeg absolut måtte tage

på. For en god svømmer er intet mere generende end dette klædebon, og jeg spurgte en anden badegæst, om jeg ikke kunne blive fri for dem.

"Umuligt, min herre!" svarede han. "Der ligger et nonnekloster oppe på bjerget, og ser De, for de unge piger må man have respekt."

"Gud bevare os!" tænkte jeg, trak svømmebukserne på og var snart efter atter ude på dybet.

Da jeg atter nåede op i gaden langs havnen, så jeg en elegant café og fik lyst til at nyde noget efter badet. Jeg bestilte en kop chokolade med tilhørende kager og var just i færd med mit måltid, da døren gik op og en ung pige trådte ind med favnen fuld af blomster. Det var et henrivende barn, mørklokket, sortøjet, og med et smil, jeg umuligt kunne modstå, bød hun mig en af de buketter, hun bar i sin favn.

Der var noget så rørende uskyldigt i hendes blik, så sødt vemodigt i hendes stemme, at jeg gav hende en større sølvmønt og spurgte hende om hun ikke havde lyst til et par kager; thi jeg havde tydeligt set, hvorledes hendes barnlige blik havde hvilet på den opdækning, der stod på mit marmorbord.

Hun nejede graciøst, og da opvarteren bragte hende kagerne, forlangte jeg tillige en kop chokolade, og mens hun drak denne, pludrede hun løs på sin barnlige måde, men desværre i den sicilianske dialekt, hvoraf jeg kun forstod så meget, at hun var mig særlig taknemmelig for den venlighed, jeg havde vist hende.

Da jeg var nået ud af cafeen, hørte jeg lette fodtrin bag ved mig, og idet jeg vendte mig, så jeg en aldrende kvinde med et

hæsligt ansigt stå for mig. Hun førte munden tæt op til mit øre og hviskede:

"Signore! Jeg har gennem vinduet set, at De trakterede min datter; hvis De ønsker at besøge hende, kan De komme efter *Ave Maria*. Vi bor –," og nu nævnede hun en gade, som jeg for længst har glemt.

"Skammer De Dem ikke," udbrød jeg harmfuldt, "hun er jo endnu et barn!"

"Ak, signore!" svarede hun, "det gør intet, thi skulle der hænde hende noget, tager klosteret sig af hende."

"Hvilket kloster?" spurgte jeg forbavset.

"Deroppe," sagde hun, "det er jo stiftet for den hellige Magdalene."

Jeg bad hende gå Fanden i vold; men uvilkårligt måtte jeg le, når jeg tænkte på svømmebukserne dernede og klosteret deroppe; men da jeg fortalte Mundt mit eventyr, trak han på skulderen og svarede:

"Det undrer mig ikke, i Messina er alt til fals."

Endelig var den kedsommelige uge forløbet, de første sværdfisk begyndte igen at vise sig på fisketorvet. Nu var jeg fast besluttet på selv at tage med ud i strædet for at deltage i jagten. Det gjorde jeg den følgende dag; men hvorledes det gik mig, vil bedst ses af efterfølgende lille skitse, som jeg vil kalde:

Mellem Scylla og Charybdis.

"Nej, stop nu lidt min gode naturforsker, den sport bliver der min salighed ikke noget af," udbrød købmand Mundt, idet han slængte sin cigaret hen ad loggiagulvet, så den gnistrede. "Jeg

tror – pinedød – De er forrykt, De tænker jo slet ikke på det ansvar, jeg påtager mig."

"Ansvaret falder vel nærmest på mig selv," indvendte jeg.

"På ingen måde. De glemmer ganske, hvad De er. For det første er De min gæst, for det andet vil jeg ikke se mit pensionat ruineret, og af begge disse grunde vil det være mig højst ubehageligt, hvis De endte Deres liv i maven på en haj."

"Å, derfor kan De være rolig; men De glemmer ganske, hvor stor betydning sagen har for mig. Jeg deler ikke Deres frygt for plyndring og overfald, i det mindste har jeg aldrig mærket noget dertil. Mangfoldige gange har jeg ved nattetid vandret på de mest usikre steder i Rom, gennemstrejfet kampagnen og dens ruiner, afsøgt Sabinerbjergenes skove til langt ud på aftenen, uden at en kat har gjort mig for træd."

"Så må De have haft meget held og få penge," svarede Mundt lidt ærgerlig; "thi her på Sicilien slipper De ikke så nemt. Ved De egentlig hvad det er, De står i begreb med at foretage Dem?"

"Deltage i sværdfiskejagten, det har jeg jo sagt."

"Nu vel, så hør da, hvordan det vil gå. På de lange både, der jager sværdfisken, får de ingen plads af den gode grund, at der ingen er, og på prammene kommer De ikke op; men skulle De virkelig være så heldig, bliver De straks sat udenbords igen, så snart folkene ser Deres mikroskop, Deres glasrør og instrumenter. De vil simpelt hen blive antaget for troldmand og kan takke Deres gud, hvis De kommer ned ad falderebstrappen i stedet for ud over rælingen."

"Kan penge ikke gøre det?" spurgte jeg.

"Penge!" udbrød Mundt forfærdet. "Ja, det manglede blot, at De tog et par hundrede ducati med dem, det ville være den

rigtige ballast for de fyre derude."

"Hvad er det da for folk, der driver sværdfiskeri?"

"Å, alt muligt rak fra Calabriens og Siciliens kyster, fattige djævle, som ikke ejer andet end en kone og en flok skidne børn, en rørhytte og et helgenbillede, for hvilket de afbeder de forbrydelser, som de har begået. Læg blot mærke til én ting: I Norditalien stjæler man, i Rom overfalder man, men her på Sicilien myrder man. Sicilianerne, siger et gammelt ordsprog, er enten engle eller djævle, men desværre er de sidste i en betydelig majoritet. Kender De noget til 'Den sorte Hånd'?"

"'Den sorte Hånd!' Hvad mener De med den?"

"Å, det er en hånd, der er lagt på os alle her på Sicilien, en hånd, der knuger fast og stikker hvast. Den øver sine gerninger i mørket, og vé den, der bringer dem for lyset. Hvad enten det er fremmede eller indfødte, så vånder vi os alle under disse usynlige hænder, der røver vor fortjeneste og truer vort liv. Hvis jeg lod Dem gøre den udflugt alene, ville De snart mærke, at en af Mafiaens håndlangere fulgte med. Har De været heldig på landjorden, vil det samme held ikke følge Dem til søs. Husk på, at Messinastrædet har en rivende strøm, og at der kun behøves et puf, for at denne skal føre Dem bort til Charybdis' hvirvler, som aldrig giver sit bytte tilbage."

"De vil altså ikke skaffe mig nogen båd, er det Deres mening?"

"Ja, gu' er det så, og jeg vil for enhver pris forhindre, at De får nogen. Ja, undskyld min åbenhjertighed, men som Deres ven og vært er jeg pligtig at sørge for Deres vel og ve."

Med denne kategoriske udtalelse rejste købmand Mundt sig og gik sin vej, overladende mig til mine betragtninger, som just

ikke var af nogen glædelig natur. Nu stod jeg lige ved mine ønskers mål. Hist ude på det hav, der nu blinkede i solnedgangens røde skær, lå gådens løsning. Jeg behøvede blot en dags ophold derude for at få min undersøgelse færdig og vende hjem med et resultat, der ville åbne vejen til en hel række hidtil ukendte dyreformer. Jeg ville ikke alene få min doktorgrad, men tillige navn som zoolog, og så stod jeg her lige over for en halsstarrig vært med hans "Sorte Hånd" og alt hans øvrige vrøvl. Gid Fanden havde ham!

Med dette oprigtige ønske gik jeg op på mit værelse. Så faldt vagtskuddet, solen sank langt ude i vest, lygterne tændtes langs kajen som mathvide, lysende perler. Mandoliner og guitarer begyndte at klinge fra de udglidende både, små luftballoner steg gennem den æterklare luft og sejlede langsomt svævende ud forbi fyrtårnet, ud mod det hav, jeg så inderlig længtes efter. Og så stod jeg her, mod løs, ørkesløs. Nej, det var ikke til at holde ud!

Mørket sænker sig hurtigt i syden, snart strålede gaslygterne med deres fulde glans, livet og tummelen dernede på gaden steg som stadig vekslende lydbølger op mod min altan, men nede i huset var alt stille. Det lod til, at Mundt og hans gæster var taget af sted på en af de sædvanlige aftenudflugter. Nu måtte øjeblikket gribes. I en fart var jeg nede på gaden, forsynede min vadsæk med et rigeligt forråd af fourage og vin og styrede så hen til den fiskehandler, hos hvem jeg havde gjort mit indkøb af sværdfiskehoveder. Han havde ikke den mindste betænkelighed ved at skaffe mig en båd; tværtimod lod det til, at fremmedes liv var ham fuldstændig ligegyldige. Så gik jeg

hjem, spiste til aften med min brave vært og endte så dagen med følgende epistel:

"Kære Mundt!
Når jeg ikke kommer ned til frokost i morgen, er det fordi jeg spiser den på en af sværdfiskefangerne ved 'La Rema'; derimod skal jeg glæde Dem ved min nærværelse til aften. Skulle det ikke ske, er det af den gyldige grund, at en haj allerede har spist mig.

Deres

V. B."

En gyldenrød solstribe, der gennem persiennen luede hen over min seng, vakte mig af mine drømme, og i et nu var jeg ude på altanen. Hvilken glans, hvilken friskhed ejer dog en sådan morgen i syden. Himlen så ren, så æterklar, havet så azurblåt, kirker og huse så marmorhvide, løvet så bronzegrønt og så denne duft af blomster, der fylder sindet med glade, morgenfriske tanker. I en hast klædte jeg mig på, tog min bagage og listede mig sagte ned ad de brede marmortrapper, hvor jeg lydløst anbragte billetten i Mundts dørsprække, og lidt efter stod jeg hos fiskehandleren; men her var alt låset og lukket.

Nu først opdagede jeg, at klokken var 5. I min iver var jeg kommet en time for tidligt, og lidt ærgerlig slentrede jeg ned ad moloen, hvor alt endnu hvilede som i nattens fred. Bådene var tomme, lastdragerne sov på stenbroen med deres kurve over hovedet, og ude ved landingstrappen så jeg ikke et levende væsen. Ærgerlig vandrede jeg frem og tilbage. Jeg vidste, at

Mundt var tidligt oppe, og stadig ventede jeg at se hans runde, trivelige skikkelse komme farende for at tage mig til fange i undvigelsens øjeblik. Men der kom ingen, kun en enkelt mager skikkelse listede sig på en noget mistænkelig måde om ved bådene, hvor han syntes at forsvinde i det indre af moloen. Så blev jeg atter alene, satte mig på en fortøjningspæl og havde lige tændt en cigaret, da jeg bagfra følte en tung hånd blive lagt på min skulder.

"*La barchetta, Eccellenza!*" Lød en dyb bas. Jeg vendte mig om og så – ja, hvad skal jeg kalde det – en gorilla er måske noget for stærkt, men dog var det den, han mest lignede, lavbenet, tykmavet, undersætsig med svære skuldre og et ansigt, hvor de buskede øjenbryn ikke stod en tomme fra det nedgroende, strittende hår; sorthåret, bronzebrun, lådden på bryst og ben, hvilket kom såre tydeligt frem, eftersom dragten kun bestod af et par hvide svømmebukser og den for fiskerne uadskillelige røde hue.

"*La barchetta, Eccellenza!*" gentog han og pegede ned mod landingen, hvor en temmelig stor feluk vuggede sig i de krappe søer, der brødes mod moloen.

"Har fiskehandler Massimo bestilt Dem?" spurgte jeg noget forbløffet.

Han stirrede på mig med et aldeles uforstående blik, gryntede noget med en halv arabisk efterklang, og nu først gik det op for mig, at vi vist helst måtte give vore følelser luft ved tegn; thi de simple sicilianere forstår lige så lidt toskansk som en vestjysk fisker en durkdreven københavner. Jeg gjorde derfor diverse gestus, som kun bevirkede, at han slog armene om mit liv og mere bar end førte mig ned til feluken. Så gik han tilbage

og hentede min bagage; men da han rakte mig den mahogni kasse, som indeholdt mit mikroskop og mine instrumenter, kom der et udtryk i hans små, abeagtige øjne, som jeg ikke syntes om. Men der var intet at gøre – nu måtte det briste eller bære.

Just som han havde hejst det brede latinersejl, der fik feluken til langsomt at skure hen ad moloens stenkant, så jeg atter den magre skikkelse komme ud fra det hul, hvor den var smuttet ind. Som en kat løb den hen ad moloens nederste rand, nåede feluken just da denne var i færd med at gå over stag, og satte så med et spring pludselig over i agterstavnen, hvor den dalede ned lige ved siden af gorillaen.

Dette var åbenbart ikke efter aftale, thi min bådfører sprang rasende op, og idet han greb den tynde skikkelse om livet, løftede han ham højt i vejret med en bevægelse, som om han ville slynge ham tilbage mod den molo, hvorfra han var kommet. Men den magre skikkelse klamrede sig til ham som en kat, hviskede ham et par ord i øret, og til min store forbavselse forandredes på én gang gorillaens hele væsen. Med en høflig håndbevægelse bød han skikkelsen tage plads, og idet han til mig henvendte et par ord, som vist skulle være en undskyldning, gled feluken ud gennem havnen, drejede forbi fyrtårnet og snart var vi ude i rum sø.

Der gik en ikke ringe dønning, båden duvede stærkt, så at jeg i det første kvarters tid havde nok med at få mine sager anbragt på en sådan måde, at de skrøbelige glas ikke sloges itu.

Jeg var just i færd med at ordne dem i den kasse, som skulle forestille en kahyt, da jeg atter følte min skulder berørt af en hånd på en så let og katteagtig måde, at jeg uvilkårligt sprang

op, men omtrent lige så hurtigt satte mig ned igen; thi det ansigt, der næsten havde været i berøring med mit, var af en sådan hæslighed, at jeg i første øjeblik næppe ville tro mine egne øjne. Magert og indfaldent som det var, vansiredes det yderligere af talrige, dybe kop-ar; de fremstående kindben bevirkede, at de små, grågule øjne lå ligesom gemt under øjenbrynene, der var tæt sammengroet over næsen. – Dette sidste udtryk må imidlertid ikke forstås bogstaveligt; thi hvad der gav dette ansigt et absolut dødningeagtigt præg var den omstændighed, at næsen var sunket ind til to aflange huller, som var den skåret af med en kniv.

Hans dragt var som gorillaens, dog med den forskel, at han ejede en skjorte, og den røde hue, der på en ejendommelig flot måde var sat på sned, gav dette lange, magre ansigt med det spidse fipskæg et vist mefistofelesagtigt udtryk.

Han ville øjensynligt hjælpe mig til rette med et eller andet, thi under en rivende ordstrøm snappede han snart en, snart en anden del af min bagage, som han søgte at anbringe så omhyggeligt, han kunne. Men trods hans veltalenhed var det mig ikke muligt at forstå et eneste ord af hans tale, hvori substantivet "mondo" forekom som grundbestanddel; men da dette ord betyder verden, blev jeg lige klog.

Imidlertid var det klart, at manden var yderlig velsindet imod mig, han smilede på en afskyelig måde over hele sit lemlæstede ansigt, trykkede mig gentagne gange i hånden, og jeg begyndte at forsone mig med denne abelignende skikkelse, da båden i det samme vendte under et temmelig stærkt bygekast. Sejlet smældede huen af ham, han satte den hastigt

på igen, men dog ikke hurtigere, end at jeg så, at han manglede det ene øre. Nu forstod jeg, hvorfor han bar sin hue så flot.

Imidlertid sad gorillaen til rors, ubevægelig som en bronzestatue. Vi strøg rask ned ad strædet, klarede os fortrinligt for nogle forbisejlende, svære skibe, styrede så lidt indad mod kysten, og nu så jeg i det fjerne først mastetoppene af de pramme, hvor de harpunerede sværdfisk bringes om bord, så noget, der lignede en flok svømmende ænder, men som lidt efter lidt voksede til spredte grupper af lange, smalle både. Hver båd havde fire mand ved årerne, i agterstavnen sad en femte til rors, og ude i stævnen støttede udkigsmanden sig til den harpun, hvormed sværdfisken fanges. Her var ikke plads – selv ikke til et barn, og vi holdt derfor ned mod den første pram, hvor jeg håbede at komme om bord.

Næppe nærmede vi os dette fartøj, der lå og duvede for strømmen, før udkigsmanden oppe i mastekurven begyndte at slå ud med armene og udstøde nogle råb, som gjaldede vidt hen over søen. Øjeblikkelig drejede gorillaen af, holdt ned mod bådene, og nu begyndte der at komme liv i kludene.

Man skulle tro, at det gjaldt en kaproning, så lynsnart faldt årerne i vandet, så hurtigt og taktfast førtes de lette både fremad, dannende en bred halvbue, og hver enkelt båd skød frem med en sådan fart, at skumsprøjtet stod harpunererne lige i ansigtet.

Der var en kraft, en elegance i disse solbrændte fiskeres bevægelser, en orden og en symmetri i hele den måde, hvorpå flotillen blev ført frem, som i allerhøjeste grad forbavsede mig; men lige med ét opløstes alt i eder, tummel og spektakel. Man skreg, man skændte, man hylede, man truede med knyttede

næver mod den pram, hvorfra signalråbet havde lydt, et par mand klatrede op ad de tværtræer, som førte op til mastekurven, greb den ulykkelige udkigger, løftede ham i vejret og slyngede ham over bord. Her fik han sig nogle vældige dukkerter fra de nærmest tililende både, og da han endelig kom op, halede man ham om bord på samme måde, som man gør med de døde sværdfisk, nemlig ved et reb om livet.

Var det sværdfiskefangst? Jeg forstod ikke et ord af det hele og lod mig atter ro hen til prammen.

Ved falderebstrappen spurgte jeg dens fører om, hvad der havde været i vejen. På ganske godt italiensk forklarede han mig, at udkigsmanden havde taget fejl af en tunfisk og derved bragt hele flotillen i opbrud til ingen nytte.

Når der er tunfisk i farvandet, plejer sværdfisken ikke at vise sig, og han afslog derfor bestemt min anmodning om at komme om bord. Jeg kunne jo anvende resten af dagen, sagde han, til at bese "La Rema" og "Il Garofano" (de gamles Scylla og Charybdis).

Næppe havde vi lagt fra borde, før abekatten overfaldt mig med en strøm af ord og en regn af gestus, som viste, at han havde i sinde at befri mig for et eller andet. Han dansede omkring mig, kyssede på fingeren, pegede tilbage mod Messina under idelige udbrud, hvori ordet "mondo" atter spillede hovedrollen.

Jeg tænkte, at han igen ville føre mig tilbage til den verden, jeg havde forladt; men da han blev mig for nærgående, gav jeg ham en lussing, så at han tumlede over en tofte til stor glæde for gorillaen, hvis brede mund fortrak sig til et grin, der nåede op til begge hans hårede øren.

Abekatten blev åbenbart konsterneret over min kraftige optræden, han sagde ikke et ord, men krøb sammen hos gorillaen, som om han frygtede for endnu en overhaling.

Så stod vi ud i strædet og strøg forbi de lette fangstbåde, som atter havde indtaget deres sædvanlige slagorden. – De ventede åbenbart endnu på, at sværdfisken ville vise sig. Under små slag blev vi ved at krydse, så at vi snart havde dem for, snart agter; men folkene hang døsigt over årerne, fangstmændene havde lagt harpunerne fra sig og stirrede nu mere efter vor feluk end efter de ventede sværdfisk. Således holdt vi det gående et par timers tid uden det mindste resultat. Solen steg højere og højere, dens pile blev mere og mere glødende, og først nu gik det op for mig, hvad det vil sige at ligge en julidag ene på det solåbne hav.

Så hørte vi atter et signal. – Jeg sprang op, stirrede ud mod prammene og så til min forundring, at udkigsmændene forlod deres mastekurve. Så kom et nyt signal, en klagende tuden i et af de store konkyliehorn, og bådenes lette halvbue løste sig. Hver søgte ind i skyggen af sin pram, kun vi blev liggende i den stegende solhede, der fik tjæren til at smelte i felukens fuger.

Gorillaen rejste sig, stak sit brede ansigt op under mit, lod venstre hånds pegefinger et par gange passere sin fladtrykte næse og gryntede skarpt: "*Niente, Eccellenza, tutto finito,*" hvilket på godt dansk vil sige: Nu er den potte ude.

Atter kom aben springende hen til mig og gentog under en vild krigsdans sit sædvanlige "mondo", idet han pegede tilbage mod Messina; men jeg ville ikke give tabt, kun bød jeg ham denne gang en cigar, og særdeles tilfreds med dette bytte krøb han atter hen til gorillaen, som med et misundeligt blik

betragtede de røgskyer, der udgik fra abens – i ordets egentlige forstand – vidtløftige næsebor.

Selv fik jeg min fourage frem; men Gud fri mig, hvilken metamorfose. Vinen var mere end tempereret, den delikate fåreost havde forvandlet sig til en grynet gelé, smørret var smeltet; men til gengæld var æggene hårdkogte og druerne fulde af nogle grå bænkebidere, der åbenbart var de retmæssige beboere af det lille skidne lukaf.

Pludselig hørte jeg gorillaen udstøde en klagende piben, jeg vendte mig om og så latinersejlet hænge som en klud ned ad masten, morgenbrisen var forbi, vinden løjet fuldstændig af, og nu drev vi af sted med strømmen, som fjernede os mere og mere fra den skueplads, jeg om morgenen havde længtes så meget efter.

Gorillaen pegede på ankeret, jeg nikkede, og snart efter faldt det på henved ti favne vand. Feluken svajede op mod strømmen, og nu begyndte den velsignede huggen og gyngen, som er så ejendommelig, når man ankrer op mod hård strøm. Mændene trak sig tilbage til agterstavnen og jeg stirrede med sløv resignation ud over det indigoblå hav, hvis krusninger glimrede i sollyset som tusinde gyldne pailletter.

Oprigtig talt var jeg uendelig ked af det hele. Skulle jeg vende tilbage uden resultat og tage mod Mundts bebrejdelser og stikpiller, eller skulle jeg gå længere op i strædet, bese de gamles Scylla og Charybdis for så ved aftentide at nå en af prammene, hvor jeg kunne få natteleje og mulig mere held for den kommende dag?

Jeg besluttede mig til det sidste, og da jeg havde endt mit alt andet end velsmagende måltid med at kaste druerne over bord,

gav jeg tegn til at lette, og snart efter halede gorillaen det svære anker indenbords, så let som et friholt.

Vi drev atter med strømmen i sitrende hede og glødende solskin, forgæves kastede jeg alt mit overtøj, varmen var ligefrem bedøvende, og til sidst sad jeg indeklemt i det lille, ækle lukaf uden at se andet end blå himmel, blinkende hav og en sol, som truede med at røve mig forstanden.

Da begyndte jeg at forstå Mundts ord, men nu var det for sent.

Ude i agterstavnen sad imidlertid gorillaen og dødningehovedet og nød en prægtig vandmelon, som den første trancherede med en bredbladet kniv omtrent af samme form som den, man ser vignebønderne bruge. Jeg holdt ikke rigtig af den kniv, den var så bred, så blinkende, og så denne ækle, tilbagebøjede spids, hvormed man kan skære halsen over på et menneske endnu lettere end rankerne på en vinstok.

Min Gud! hvor jeg misundte dem den vandmelon. Mine øjne fulgte hvert stykke, de skar af, og dødningehovedet lagde mærke dertil. Han kom pludselig springende med et stort stykke, som han havde overdrysset med et gråt pulver, der vistnok skulle forestille sukker.

Jeg takkede ham forbindtligst, trykkede to cigarer i hans hånd og lod med det samme stykket forsvinde i lukafet til bænkebiderne. Ikke for alt i verden ville jeg røre, hvad der havde været i hans hånd.

Vi drev endnu et par timers tid, som det syntes mig med stedse voksende fart. Det var allerede ud på eftermiddagen, solstrålerne faldt mindre lodret og nogle svage vindstød forkyndte, at aftenbrisen begyndte at udfolde sig. Jeg kravlede

ud af mit hul, stirrede over havet og så nu i det fjerne en ensom sort fjeldtinde hæve sig lodret i vejret, som var den muret op af havet.

"La Rema, La Rema," skreg dødningehovedet og dansede atter en vild krigsdans omkring mig, idet han betydede mig, at jeg skulle stige op på kabyssen.

Jeg fulgte hans opfordring og så nu et ganske løjerligt syn. Omtrent ud for "La Rema", men i en betydelig afstand fra klippen, sænkede den mørkeblå, tindrende vandflade sig lidt efter lidt nedad. Bølgerne rullede ikke længere for vinden, men valsede rundt i store, blinkende kredse, snart skumkransede, snart solblinkende, og midt under denne kåde dans samledes de atter til høje, sølvglinsende sprøjt under en brusen og kogen, som var det et gigantisk kildevælds ustandselige rislen. I omkredsen var bølgerne bredtakkede og solbelyste, så sugedes de nedefter i sølvblanke striber, og når sprøjtene kom, så de ud som hvide støvdragere i en mægtig, underskøn havblomst.

Nu forstod jeg, hvor træffende italienerne har betegnet denne malstrøm, de gamles så frygtede Charybdis. "Il Garofano" betyder nelliken, og som en gigantisk, underfuld kæmpeblomst med krøllede kronblade og hvide, perlebesatte støvdragere lå den plet for mig, der havde været så frygtet af de gamle, og som senere havde gemt mangen god, romersk galej i sit hemmelighedsfulde dyb.

Ifølge ældgammel tradition var Charybdis datter af Poseidon og Gæa – havet og jorden. Havet drog hende til sig, krystede hende i sine faderlige arme; men Gæa, som var fortørnet over hans utroskab, kastede hende atter tilbage, og hvem hun da i sin fortvivlelse mødte, var døden og undergangen vis.

Således hvirvlede Charybdis rundt i årtusinder, sleb de hårde skær i det hemmelighedsfulde dyb og forvandledes lidt efter lidt til en legende havnymfe, som nu kun er farlig for fiskerens enlige båd. Gribes den af hendes dårende arme, hvirvles den rundt i snævrere og snævrere kredse, indtil den endelig forsvinder i nellikeblomstens dyb; men næste morgen sprøjtes den atter op i stumper og stykker, som vidne om, at malstrømmen endnu raser der nede i dybet.

Både gorillaen og dødningehovedet havde rejst sig. Den sidste var noget bleg og jeg kunne se, at det glædede hans hårede medskabning; thi han grinede og gav dødningehovedet et slag over armen, da han på en temmelig kejtet måde greb efter ankeret. Selv var jeg ikke ganske rolig; thi båden skød nu en rivende fart, og vi var næppe mere end tusinde alen fra det sted, hvor de yderste hvirvler begyndte at dannes. Da bukkede gorillaen sig ned, greb ankeret med begge hænder, løftede det højt over sit hoved og slyngede det ud med en sådan kraft, at dødningehovedet vippedes over ende og nær havde fået sine magre hænder skåret fordærvet af det udrutschende tov. Båden svajede op mod strømmen, og nu først så jeg, hvor smukt gorillaen havde manøvreret. "La Rema" rejste sin sorte, truende top langt ude til højre, og rødmende i aftensolens glans hvirvlede Charybdis sine evigt dansende bølger tusinde alen bag felukens agterstavn.

Snart fulgte en solnedgang, hvis pragt jeg ikke formår at beskrive, men som gav mig forståelsen af Homers "Det vinfarvede Hav". Bølgerne gik fra azurblåt over i violet, derfra i rødt, grønt og purpur, indtil de dækkede sig med en

kroningskappe, besat med perler af skum, for så gennem mørkebrunt at blive kulsorte.

Næppe var den sidste glødende rand af solskiven dukket ned langt ude i horisonten, før mørket kom rullende næsten som en sky. Nattekulden lå gemt i dens favntag, overgangen fra dagens trykkende hede til den frembrydende nats kølighed var så voldsom, at tænderne klaprede i munden på mig, og med tegn gjorde jeg mine folk forståeligt, at vi straks måtte vende tilbage til sværdfiskeprammene.

Atter kom dødningehovedet med sine gestus og sit vrøvl; men gorillaen rystede på hovedet, pegede først på latinersejlet og dernæst på den rivende strøm, der skød perler og bobler op omkring bådens sider.

Nu først forstod jeg, at man lettere kan komme til Charybdis end tilbage; men skulle jeg blive liggende her i den mørke, kølige nat og så i selskab med disse to fyre, som skæbnen havde sendt mig på halsen, det var mere end jeg selv syntes om. Men alle mine forestillinger var forgæves. Gorillaen vedblev at surmule, og dødningehovedet slæbte det store latinersejl forud, hvor han i hast fik det omdannet til et nogenlunde tåleligt leje, som han ærbødigt førte mig hen til. Ved hans hjælp blev jeg pakket ned ligesom et andet svøbelsebarn, og efter få minutters forløb følte jeg en velgørende varme strømme gennem mit legeme; men de tanker, der susede gennem mit hoved, var af en ganske modsat natur.

Her lå jeg alene med to fyre, af hvem jeg kunne vente mig det værste. Bag ved mig bruste og hvirvlede den frådende malstrøm. Nu gjaldt det om at holde sig vågen og sælge sit liv så dyrt som muligt.

Hvor er dog ungdommen en herlig, glimrende tid, rig på illusioner, fuld af foragt for livets modgang og farer, og så med en søvn så dyb, så fast, at man ikke ved, hvor man er, når man vågner.

Så underligt det klinger, faldt jeg trods min nervøse uro i søvn, udmattet som jeg var af solheden og den lange, trættende dag. Da jeg slog øjnene op, så jeg til min forbavselse en sorteblå nattehimmel og en bred, skinnende sølvstribe på noget, der uafbrudt bevægede sig frem og tilbage. Jeg gned mine øjne og så nærmere til, jo det var månen, som fuld og blank hævede sig over "La Rema"s top og kastede sin sølvglans hen over Charybdis' spillende vande.

Agter ude lå begge mine folk på hver sin side af kabyssen, svøbt i laser, tilsyneladende i dyb søvn; men på toften foran kabyssen lå en af felukens lænsesten, og i dens jernkrampe var der stukket et tov, som syntes at forsvinde under gorillaens nakke. Dette var mig noget påfaldende; men da folkene øjensynlig lå begravet i en dyb søvn, tænkte jeg ikke videre derover. Dog halede jeg af forsigtighed mit mahogniskrin ind under latinersejlet; thi mistede jeg dette, havde jeg jo intet middel til at fortsætte den næste dags arbejde.

Båden vedblev at gynge og hugge; af og til kom et enkelt stærkt ryk, så gik det atter over i en blød rullen og svajen. Det var som lå jeg i et barns fredelige vugge med den store, dybe nattehimmel over mig, og så faldt jeg atter i søvn.

Da syntes jeg halvt i drømme at føle noget, der krøb ned langs mit ene ben, som var det en slange. Jeg slog øjnene op, stirrede omkring mig, men alt var som før, kun lå gorillaen nu på maven med ansigtet lige ned i plankerne. Den glidende

bevægelse blev ved, og nu mærkede jeg til min forbavselse, at det var mahogniskrinet, som var på vandring. Jeg turde ikke rejse mig op, stirrede blot gennem halvmørket, og nu så jeg, at gorillaens ene hånd holdt fast i en bådshage, hvormed han ganske langsomt halede skrinet til sig.

Jeg blev et øjeblik som lamslået, men havde dog den åndsnærværelse at ligge ganske stille og kun stirre fremad gennem de halvt åbne øjenlåg. Imidlertid må jeg dog have gjort en bevægelse; thi gorillaen rejste sig pludselig, lettede lænsestenen ned fra toften og kiggede med fremrakt hoved hen imod mig. I dette øjeblik var der i hans ansigt et udtryk, på én gang så spændt og så nederdrægtigt, at jeg i mit inderste hjerte højligt fortrød, at jeg i min skrivelse havde alluderet til hajfiskemaven. Hvad havde jeg i dette øjeblik ikke givet for at have min gode Mundt eller i det mindste hans revolver ved min side, men nu var der intet at gøre. Situationen var kritisk, så kritisk, at jeg blev ganske kold af rædsel og under et forvirret tankemylder kun holdt en eneste tanke fast – den at sælge mit liv så dyrt som muligt.

Gorillaen trak sig atter tilbage, satte sig på toften, tog skrinet og betragtede det fra alle kanter, så rystede han det som en abe tæt ved sit øre og smilede veltilfreds. Lyden af glassene må vist for ham have lydt som klangen af gyldne dukater; thi han vejede det i hånden og prøvede på, om han kunne vriste det op med sine hænder. Da dette ikke ville lykkes, trak han sin brede, sicilianske kniv; men herved kom han til at vælte skrinet ned på dødningehovedet, som øjeblikkelig vågnede og satte sig over ende med en forbavset mine.

De to værdige fyre tog skrinet mellem sig, og nu opstod der en ivrig, hviskende samtale, hvoraf jeg kun opfattede ordet "denari" (penge), men det forekom også temmelig hyppigt. Den sagte hvisken gik over til et dæmpet skænderi, under hvilket dødningehovedet søgte at bemægtige sig skrinet; men gorillaen kastede ham med den ene hånd ned under kabyssen, hvor han blev liggende uden at gøre tegn til nogen som helst modstand. Så blev skrinet pakket ind i nogle pjalter, gemt under toften, og nu så jeg til min rædsel, at gorillaen gav sig i lag med at rulle den tovende op, hvortil lænsestenen var bundet. I et nu blev alt mig klart.

Denne sten ville blive min ligsten, hvis jeg ikke forstod at handle resolut. Men – hvad i alverden skulle jeg gøre? Mit eneste våben var en norsk tollekniv, som jeg plejede at bære på ryggen. Jeg havde i søvne lagt mig om på den, og hurtigt gled min hånd ned under sejlet for at trække den ud af skeden.

Rædsel! Den var borte, jeg måtte have glemt den, da jeg klædte mig på; men det hårde, jeg havde ligget på, var ikke forsvundet, min hånd famlede atter ned imod det og greb om det, det var den jernkrampe, hvori ankertovet var stukket. Mine fingre løb knuden rundt, fik fat i en ende fugtigt tov, og nu følte jeg, at dette holdtes til krampen ved et stik, der endte i en enkelt slyngning. I dette øjeblik rejste gorillaen sig og lettede lænsestenen så let i vejret, som var den en kokosnød; men i samme nu havde min hånd fat i stikkets ende, og idet jeg af alle kræfter halede til, slap tovet ud af jernkrampen, rutschede bort under min ryg, mens feluken som en løssluppen ganger stejlede i vejret, drejede rundt og tog fart med strømmen.

Aldrig i mit liv har jeg hørt mage til brøl som det, gorillaen i dette øjeblik udstødte, efterfulgt af et hyl fra dødningehovedet i den allerhøjeste diskant. Selv fo'r jeg op, forfærdet over, hvad jeg havde gjort; thi feluken satte af sted med strømmen, så dens planker dirrede derved. Men i næste øjeblik tog alt en anden vending, netop den, jeg havde tænkt mig.

Gorillaen tog den ene åre, dødningehovedet den anden, og begge gav sig til at ro som to desperate mennesker, der kæmper for livet. Selv fløj jeg hen i agterstavnen, greb rorpinden, drejede af og holdt feluken stik imod strømmen, til stor tilfredsstillelse for gorillaen, som ved blev at råbe sit "coraggio Eccellenza", mens dødningehovedet indskrænkede sig til at anråbe Madonna og Santa Lucia på en højst gribende måde.

Selv stirrede jeg ud over felukens ræling, det syntes mig, at vi ikke kom af pletten, vandet vedblev at koge og boble, som sejlede vi i skummende champagne, men fremad syntes jeg ikke, det gik. Jeg målte afstanden over mod Charybdis, den forekom mig at være mindre end før. Da hørte jeg et ynkeligt brøl, der gik over i en grædende hulken; det var dødningehovedet, som havde fået et så vældigt nakkedrag af gorillaen, fordi han ikke holdt åretag, at han atter lå henne ved indgangen til kabyssen.

Nu tog gorillaen begge årer i sine sene stærke hænder, stemmede fødderne mod masten, bøjede sig tilbage og tog nogle tag, så de mægtige årer bøjede sig som sivblade, endnu et par tag, og der begyndte at komme fart på feluken.

Dødningehovedet krøb grædende ind i kabyssen, gorillaen vedblev at ro, så det knagede i tollene, og endelig slap vi løs af strømmens krystende favntag. Men hvorhen skulle jeg styre, alt

omkring mig lå endnu i halvmørke. Da hørte jeg langt ude en klagende tuden, og samtidig så jeg en bleg, rosenrød stribe dukke frem. Det var dagen, der kom, den længselsfuldt ventede dag, og konkyliehornet var morgensignalet fra den nærmest liggende sværdfiskefanger. Snart efter dukkede dens mastetop op af bølgerne, morgenskæret tog til, det blev fra en stribe til glødende ild, så til en klar, lysende lue. Den unge, dejlige morgensol steg op af det kølige hav. Åh! hvor åndede jeg let.

Vor ankomst til prammen forstyrrede ikke besætningen i dens morgenbeskæftigelse, at spule dækket og at fortære den dampende polenta, som blev båret frem i store, rødgule fade; men da gorillaen på en noget uforsigtig måde kom et af disse for nær, fik han en modtagelse som viste, at han ikke var nogen persona grata blandt disse ellers så gæstfrie folk. Medens han skulende trak sig tilbage til agterdækket, kom prammens fører op fra kahytten, og til min store glæde opdagede jeg, at han talte fortrinligt neapolitansk.

Bekendtskabet var snart gjort. Min dyrebare mahognikasse blev langet op, og da jeg med få ord havde forklaret ham, hvor vigtigt det var mig at kunne undersøge hovedet af en nys fanget sværdfisk, lod han et bord bringe op på dækket, og snart efter havde jeg opstillet mine apparater.

Gorillaen så på mig med et forbavset blik, kiggede flere gange ned efter sit tabte anker og kom så endelig hen til mig, idet han udstødte nogle arabiske gryntelyde, hvis truende betydning ikke var til at misforstå. Men næppe havde han fået øje på kaptajnen, før han atter skulende trak sig tilbage til agterdækket, og knapt var han forsvundet, før jeg hørte det kendte signal: Sværdfisk ret forud. I et nu tumlede hele

mandskabet som en flok vævre måger i bådene, signalet gentoges fra en af de andre pramme og en halv time efter lå to mægtige sværdfisk på vort dæk. Folkene kastede sig over dem, flængede med deres lange knive rygfinnen op og tyggede dennes seje, glasagtige gelé med synligt velbehag; men da dødningehovedet stak mig et stykke i munden, fik jeg stor lyst til at hive ham over bord. Imidlertid lod jeg mig nøje med at få mit eget bord i orden, og omringet af disse halvnøgne, bronzebrune fiskere, der åbenbart antog mig for en slags troldmand, begyndte jeg med bævende hjerte den dissektion, som skulle bringe klarhed i så mange tvivlsomme punkter. Den varede i to timer, men da havde jeg også fundet alt, hvad jeg søgte – opgaven var løst. Det var også på høje tid at holde op; thi solen brændte som ild på det hvidskurede dæk, og prammens tunge rullen var i længden alt andet end behagelig.

Da så jeg pludselig dødningehovedet fare op af sin halvslummer, klatre til vejrs som et egern, og fra mastens top udråbte han atter det vidunderlige trylleord "Ecco il Mondo", idet han med den ene hånd vinkede ad mig og med den anden pegede ud over havet, hvor en feluks brede latinersejl viste sig i det fjerne. Jeg fik kikkerten for øjet, stirrede og stirrede. Jo, der kunne ikke være tvivl derom, det var købmand Mundt i egen høje person. Gul stråhat, gul nankings overklædning og gule sko, han så ud som en fugl, der kom lige fra de kanariske øer.

Båret af den friske morgenvind nærmede feluken sig med rivende hast, den gule skikkelse fik en kikkert frem, jeg viftede med mit lommetørklæde, og idet feluken skurede hen ad prammens side, hørte jeg Mundts kendte røst: "Så gid Fanden havde den kære vordende doktor i rejefaget! Her har jeg ligget

og krydset fra pram til pram, og så skal jeg være så heldig at træffe Dem på den sidste. Se nu, De kan komme ned til mig og så af sted."

"Tak," svarede jeg, "men jeg har mine egne folk."

"Ja, det bilder De Dem ind," sagde Mundt, "men i hvert fald er De dog i samme tilfælde som Tordenskjold."

"Hvad mener de?"

Mundt pegede ud over sin feluk, og til min forbavselse så jeg gorillaen for fulde sejl stå over mod Calabriens kyst.

Jeg måtte altså følge Mundts opfordring. Dødningehovedet langede mine sager ned i båden, og da vi havde taget plads agter, sagde Mundt: "Nå, Gud være lovet, at jeg fandt Dem! De har sat mig og hele pensionatet i den dødeligste skræk; hvorfor vendte De dog ikke tilbage i går aftes?"

Jeg fortalte mit eventyr med de mest levende farver. Mundt hørte opmærksomt til; men da jeg berettede, hvorledes jeg havde narret gorillaen ved at løsne felukens anker, brast han i en så overvældende latter, at jeg, som var på stemningens højeste top, følte mig både forundret og flov.

"Hvad ler De ad?" spurgte jeg helt fornærmet.

"Ad Dem, kære naturforsker, hvem pokker skulle jeg ellers le ad, De har jo båret Dem ad som det dummeste asen."

Jeg så endnu mere forbavset på ham, og Mundt vedblev: "Hvad tror De, der var blevet af Dem, hvis De var kommet ind i 'Garofano'?"

"Så var vi gået til bunds."

"Nej ingenlunde, men De havde fået, hvad fiskerne hernede kalder en tarantella mortale, De var blevet ved at køre rundt og rundt og rundt til stort grin for alle forbisejlende, og først når

en eller anden bugserbåd havde stukket Dem en trosse ud, var De sluppet ud af den moderne Charybdis, så ør i hovedet, som om De havde siddet i en karrusel."

"Men hvis nu de to mænd havde dræbt mig?" indvendte jeg.

Atter brast Mundt i den klareste latter, og atter havde jeg den samme følelse af beklemmende flovhed; thi han måtte dog have grund til at le.

"Hør," sagde han, idet han lagde hånden på min skulder, "De er en rigtig københavner! Lad mig med få ord forklare Dem situationen således som den er, ikke sådan som De forestiller Dem den. Altså: Jeg står op om morgenen, finder Deres brev, hvori De nok så flot fortæller, at De søger frijord i hajfiskens mave. Endnu er der tid til at forpurre hele historien, og jeg sender derfor min facchino af sted for at fange dem i flugten. – – Hej, Agnello, hvorfor stoppede du ikke signoren inden han gik om bord?"

Til min forbavselse kom dødningehovedet springende, standsede foran Mundt og udtømte sig i en strøm af veltalenhed, hvoraf jeg ikke forstod et ord.

"Han siger," vedblev Mundt, "at han syntes, det var rigtigere at følge med for at passe på Dem og være Dem til tjeneste undervejs; thi da han så, at De havde fået Scrottone til bådfører, turde han ikke gøre vrøvl; onde folk siger nemlig, at Scrottone er noget hastig af sig."

"Er *han* Deres tjener?" udbrød jeg forbavset, "Han har jo hverken næse eller øren."

"Nej, stakkels fyr, han har mistet dem af pur ærlighed. For et par år siden var han så dum at angive nogle af mafiaens håndlangere for at få en lille belønning. Den fik han også, men

morgenen efter traf man ham liggende uden for sin vigne i en noget defekt tilstand. Siden den tid forandrede han signal, nu er han en af mafiaens bedste håndlangere."

"Og så Deres tjener!"

"Ikke tjener – om jeg må be', blot facchino, det vil sige karl, bybud, sjover eller hvad De nu vil. Om morgenen gør han mine indkøb, om middagen besørger han min post, og om aftenen arbejder han i min have. Ingen får bedre køb på torvet, ingen sin post så sikkert besørget, og ingen er så fri for tyve, som jeg; thi jeg tolder direkte til mafiaen og betjener mig ikke af mellemhandlere. Til gengæld er han mig fuldstændig hengiven, og da han gik om bord med Dem, var De lige så sikker, som om jeg selv havde siddet ved Deres side. – Sagde han da slet ikke, at han var sendt af mig?"

"Å!" udbrød jeg. "Jeg dosmer. Han råbte bestandig på sit *mondo*, når han pegede tilbage mod havnen."

"Og det kunne De ikke forstå," spurgte Mundt og lo på ny. "Jeg hedder "*Mondo*" over alt i Messina. Og min skikkelige Agnello har De oven i købet været bange for."

"Jeg kunne ikke holde ud at se på hans dødningefjæs, men oprigtig talt var jeg mere bange for Scrottone."

"Det havde De også grund til, thi ærligheden trykker ham ikke. For det første har han været på galejerne i tre år for mord og senere et par år for smugleri. Havde han kunnet stjæle Deres skrin, ville han ikke have generet sig derfor; men videre tror jeg ikke, han havde vovet sig, så længe Agnello var i båden."

"Han kunne jo have kastet os begge over bord," bemærkede jeg, "for han har kræfter som en bjørn."

"Det er ikke gjort med kræfter alene," svarede Mundt. "Min tjener er vel kendt over hele Messina, og den, som krænker ham, får med mig at gøre. Jeg lader mig ikke spille på næsen, skal jeg sige Dem."

"Men stenen, kære Mundt, jeg så ham jo gøre rebet fast."

Mundt slog atter sin klare latter op og sagde: "Kære københavner, man skulle ikke tro, at De kom fra vort gode Øresund, hvor der også drives smugleri. Scrottone har ganske sikkert haft smuglergods med sig, derpå tyder også hans flugt til Calabriens kyst. Kommer toldvæsenet ham uforvarende på nakken, sænker han det, og det var dertil, stenen skulle bruges."

"Men så går jo hele mit eventyr op i røg."

"Ganske vist! Alt hvad De får ud af det, er stof til en lille fortælling, når De sidder hjemme i Deres lune arnekrog. Der er ikke sket noget endnu, men det kan komme," lagde han til med en vis vægt.

"Hvad mener De dermed?"

"Ser De, Scrottone kaprede Dem ganske sikkert med den tanke, at der var en forretning at gøre med sådan en udenlandsk grønsnabel. Ja – om forladelse – som De virkelig er. Så sendte jeg ham min facchino på halsen. Det var den første streg i regningen. Så opdagede Agnello, at han ville stjæle Deres skrin, og endelig vil det ganske sikkert gå op for ham, at ankeret ikke er gået løs af sig selv. Sådan et anker koster en snes lire, og det glemmer han Dem ikke. Hvis jeg derfor må give Dem et godt råd, så tag i dag med mig til Taormina. Det gamle amfiteater må De dog se, men i morgen tidlig er De om bord på damperen til Neapel; thi vel er De undgået Charybdis, men det

gamle latinske ordsprog siger jo: 'Den falder i Scylla, som vil undgå Charybdis'."

Af turen til Taormina blev der desværre intet, thi et par dage før vi skulle af sted, var et engelsk rejseselskab blevet udplyndret tæt ved byen, og Mundt, som var en forsigtig mand, foretrak derfor at blive hjemme, så meget mere, som også Ætna ikke var ganske rolig. For mit vedkommende var mine studier endt, thi jeg havde ikke lyst til anden gang at gå under sejl med Scrottone, og en smuk morgen stod jeg igen på dampskibet, som skulle føre mig tilbage til Neapel.

Agnello bar min bagage, Mundt kyssede mig på kinden til farvel, men lige idet vi lettede, så jeg Scrottone komme til syne på kajen, hvor han brølte nogle uforståelige ord til mig. Jeg tilkastede ham et femlirestykke, som han med et hæsligt grin stak i sin lomme, og således skiltes vi – vel ikke som venner – men dog som gode bekendte, der ikke ønsker at se hinanden oftere.

Sjette kapitel

Afrejse fra Rom. – Civita Vecchia. – Marseille. – Nattefart til Paris. – Milne Edwards. – Ny lidelse. – Kejserinde Eugenie og Napoleon den Tredje. – Jardin d'Acclimatation. – Kulkælderen. – Rejse gennem Tyskland. – Hjemkomst til Danmark.

Ved min ankomst til Neapel var byen som uddød. Alle mine bekendte og alle mere velstående var flygtet for sommerens hede til Capri, Ischia og Sorrent. Selv konsulen var borte, Panceri havde taget ferie, og jeg havde således atter kun mine to små fiskerdrenge til selskab ved mit middagsbord. Forunderligt deprimerende virkede denne forladthed på mig; thi jeg tænkte tit, at hvis jeg nu døde, ville der ikke være en sjæl, som kendte mig, ikke én, som kunne følge mig til jorden, og denne tanke blev efterhånden så trykkende, at jeg besluttede at vende tilbage til Rom, så meget mere som jeg jo egentlig ikke havde noget videnskabeligt formål for øje.

Da jeg havde besluttet at gøre tarantellen og tarantismen til genstand for en større monografi, søgte jeg at samle al den gamle litteratur, som kunne findes i så henseende; men hvad jeg fandt var såre lidet, og mærkeligt nok var universitetsbiblioteket også fattigt i denne henseende. Da jeg en dag gennemrodede bogsælgernes boder, traf jeg en bog, som vakte min største interesse. Det var "Processen mod Beatrice Cenci og hendes Slægt"; denne forfærdelige proces, som endte med hele slægtens undergang og inddragelse af dens uhyre

godser under pavestolen. Uden at tænke videre derover købte jeg bogen, og dagen derefter var jeg på vejen til Rom.

Lige til Ceprano gik alt fortræffeligt, men da det pavelige toldvæsen åbnede min kuffert var "Processen mod Cencierne" den første bog, som faldt dem i hænde. Jeg havde slet ikke tænkt over, at denne proces, som beretter en række af de mest infame tildragelser under Clemens den Ottende hørte til dem, som bærer tre kors på ryggen, hvilket muligvis betyder, at man må korse sig tre gange når man har læst den. For at spare mig denne ulejlighed, blev bogen øjeblikkelig konfiskeret; men det blev ikke derved. Alle mine bøger, mine breve, kort sagt alt, hvad der i min kuffert fandtes af skrevet eller trykt blev ubarmhjertigt kondemneret og lagt ad acta med den bemærkning, at jeg kunne få det hele tilbage i Rom, når Propagandaen havde skilt bukkene fra fårene. Et stort held var det, at jeg bar mine videnskabelige manuskripter hos mig; thi havde man også konfiskeret dem, havde man derved taget hele grundlaget bort til min doktordisputats. Forgæves protesterede jeg, forgæves søgte jeg at bestikke, det var øjensynligt, at Cenci-processen var den af alle bøger, der mindst måtte komme ind i Pavestaten; men jeg trøstede mig ved håbet om atter at få mine sager tilbage, selv om jeg så tabte "Processen".

Ved min ankomst til Rom traf jeg denne by lige så forladt af venner og bekendte som Neapel. Bravo var rejst til Schweitz, Dietrichson, Prior og Runeberg lå i Albanerne, ja selv Budal var forsvundet et sted hen i Abruzzerne, hvor man senere havde ondt ved at finde ham.

Trods den trykkende sommerhede ville jeg endnu en gang besøge tarantelbakkerne for at fuldstændiggøre mit materiale;

men jeg blev hurtigt belært om, at man ved sommertid ikke skal foretage denne jagt, thi næppe havde jeg nærmet mit ansigt til en af dens huller for at frembringe den hvislende lyd, der skulle an give, at en flue var i nærheden, før tarantellen sprang mod mig med en sådan kraft, at den fløj ned i mit ærme, hvor den bed sig så fast, at hovedet blev siddende, da jeg rev den løs. Da jeg mindedes Seidlitz's skæbne på Sicilien, opgav jeg enhver videre undersøgelse og vendte atter tilbage til Rom for at besøge dens ruiner for sidste gang.

Da jeg den næste formiddag gennemvandrede Forum, traf jeg en tysk arkæolog fra det preussiske arkæologiske institut på Kapitolium, hvor han havde sin bolig. Han havde flere gange tidligere været min fører mellem disse vidtløftige og ofte vanskelige tempelrester, og jeg blev meget glad ved at se ham igen; thi han var dog et menneske, som man kunne tale forstandigt med. Under vor samtale kom jeg til at berøre det spændte forhold mellem Tyskland og Danmark, og spurgte ham, om han troede, at Tyskland ville påføre os krig.

"Ganske bestemt," svarede han, "den vil ikke lade længe vente på sig, muligvis bryder den ud inden De vender hjem. Vi må have denne krig og det af tre grunde."

"Hvilke?" spurgte jeg på én gang beklemt og forundret.

"Først fordi vi i tre år har kæmpet mod det lille Danmark uden at opnå noget positivt resultat, og dette er en hån, som det store Tyskland ikke kan finde sig i. Kender De Bismarck og Moltke? Deres mål er ikke blot at samle Tyskland til en enhed, men at gøre det til en sømagt af første rang, og derfor må vi have Kielerhavn, den er os aldeles nødvendig. Dernæst har Moltke reorganiseret den preussiske hær, forsynet den med nye

våben, og Danmark bliver den første, på hvem vi prøver dem. Muligvis kommer krigen først til næste forår, men længere vil den ikke lade vente på sig."

Det var triste fremtidsudsigter, og jeg må tilstå, at de berøvede mig enhver lyst til at blive længere i Rom.

Der var nu kun én ting tilbage, men den lå mig også særligt på sinde, at få mine bøger og min korrespondance fra Propagandaen, hvor de nu havde beroet omtrent en uge efter min ankomst. Jeg vandrede altså op i denne store, mørke jesuiterrede, hvor jeg blev modtaget med den allerstørste forekommenhed af en gejstlig herre, som forsikrede mig, at jeg næste morgen kunne afhente mine breve, hvorimod man endnu ikke var færdig med bøgerne. Jeg priste mig lykkelig ved at kunne redde en korrespondance, hvoraf særlig Schiødtes breve var mig vigtige; men da jeg næste morgen atter stod i den store, skumle sal, hvor censuren residerede, blev jeg modtaget af en anden gejstlig herre, som under de største høflighedsbeviser forsikrede mig om, at det hele var en misforståelse, og at jeg om tre dage kunne hente både mine breve og bøger, med undtagelse af Cenciernes proces.

Jeg lod de tre dage gå til ende, og da jeg på den fjerde på ny indfandt mig, fik jeg atter den forsikring, at hvis jeg ville vente en uge, ville hele sagen være i den skønneste orden. Nu tabte jeg tålmodigheden. Det blev mig klart, at man holdt mig for nar, og da Bravo ikke var i Rom, måtte jeg opgive ethvert håb, pakke min kuffert og se at komme af sted snarest muligt; thi jesuiterkollegiet havde allerede opholdt mig over fjorten dage med denne kedelige affære.

Jeg pakkede altså mine sager, vandrede endnu en måneklar nat ud over det gamle Forum, og næste morgen tog jeg med tungt hjerte af sted til Civita Vecchia for at gå til Marseille. Atter lå det blå Middelhav stille og spejlklart, som var det en indsø, og en aften landede jeg i det skønneste vejr i den store havnestad, hvor livet bruste på en sælsom, larmende måde, når man kom fra det øde, gravstille Rom.

Min længsel efter at se det muntre Paris var så stor, at jeg fra skibet tog umiddelbart til banegården for at få plads i iltoget, der afgik kort efter. Franskmændene kalder dette tog "le train du Nord", men folkevittigheden har omdøbt det til "le train du mort", og hvad dette betød, fik jeg snart at føle.

I begyndelsen susede vi af sted med iltogsfart uden at mærke noget synderligt, men da vi var kommet forbi Lyon, fik jeg en følelse af, at jeg snarere var på et slingrende skib end i et jernbanetog. Waggonen kastedes snart til den ene, snart til den anden side, ofte med en sådan voldsomhed, at jeg ligefrem blev slynget fra min plads. Kom vi til en kurve, hældede waggonen således, at jeg troede den skulle vælte, og dertil var vi indhyllet i en sky af støv og røg, som trængte ind selv gennem de lukkede vinduer. At sove var aldeles umuligt, heden var ubeskrivelig i det snævre rum, hvor støvet lå så tykt, at man kunne tegne i det. Vi vedblev at køre uden ringeste ophold, jeg led af en forfærdelig tørst i forbindelse med en voldsom hovedpine, som endnu mere forøgedes ved den nervøse uro, der var kommet over mig; thi at der med en så slet bygget jernbane let kunne indtræffe en katastrofe, stod mig ganske klart.

Vi havde passeret forskellige tunneler uden mindste uheld, men et par timer efter midnat nåede vi en, som havde en

usædvanlig længde. Lampen i min kupé var for længst gået ud, jeg sad ganske ene i ravnesort mørke, luften blev mere og mere tung, stødene mere voldsomme, og pludselig hørte jeg fra lokomotivet en skingrende piben, som ikke ville tage nogen ende. Det gav et så voldsomt ryk i toget, at jeg tumlede over ende, og så holdt vi stille.

Overbevist om at vi var på veje til et sammenstød, rev jeg vinduet ned og modtoges af en tyk kvælende stenkulsos, som tvang mig til at lukke det igen. Så hørtes en larmende brølen, en hvinende piben, det gav atter et ryk i toget, og forbi os flammede et lokomotiv med røde fakler, som var det hovedet på en ildspyende drage. Det var toget fra Paris, som havde mødt os midt i tunnelen, noget hvorom jeg ikke havde den fjerneste anelse. Så fo'r vi videre, og om morgenen rullede jeg ind i Paris, så fuld af sod og støv, at jeg satte hotelværten i forbavselse ved at forlange badevand to gange.

Endskønt jeg var ør og træt af den forfærdelige nattefart, opsøgte jeg dog straks den berømte naturforsker Milne Edwards, da det var min agt at gennemgå, hvad parisermuseet indeholdt af myriapoder, for at sammenligne dem med de arter, jeg havde indsamlet i Italien. Skønt jeg ingen anbefalingsskrivelse havde, blev jeg modtaget med den største forekommenhed; men nu indtraf der et snurrigt tilfælde, som jeg ikke havde beregnet. Da jeg forlod Danmark, talte jeg tålelig godt fransk, og da jeg forlod Italien, havde jeg talt italiensk i de sidste tre måneder, men nu filtrede disse nærliggende sprog sig således ind i hinanden, at det var mig umuligt at gøre Milne Edwards begribeligt, hvad jeg egentlig ville. Til sidst måtte vi føre samtalen på tysk, hvori han just ikke var nogen mester.

Fra nu af besøgte jeg daglig det naturhistoriske museum, "Jardin des Plantes" og "Jardin d'Acclimatation", hvor jeg forbavsedes over den rige dyreverden, som man her havde formået at samle. Men da jeg atter vendte hjem, efter en lang, anstrengende dag, følte jeg igen de usalige smerter i øjet, og den næste dag opdagede jeg, at jeg var blevet offer for en ny inflammation, hvis spirer vistnok var lagt ved nattekørslen fra Marseille.

Der fulgte nu en række mørke, triste dage, hvor jeg sad indelukket på mit værelse i hotellet, hvorfra jeg først kunne vove mig ud når tusmørket begyndte. Jeg vandrede da hen til en "cabaret", som særlig søgtes af Paris' bluseklædte arbejdere, nød her mit tarvelige aftensmåltid og lyttede til de muntre røster, der klang rundt omkring mig. Selv var jeg sorgfuld og beklemt; men lystigheden hos disse jævne, tarvelige folk gjorde mig godt.

Af danske var der dengang kun meget få i Paris, og på grund af min sygdom kunne jeg ikke gøre dem følge. Jeg vandrede om alene, så godt jeg kunne, med mit tilbundne øje; men jeg blev dog vidne til to små scener, som dybt har præget sig i min erindring.

Den ene foregik på en regnfuld eftermiddag i Rue de Rivoli. Jeg stod foran en af de store juvelbutikker, måske den største i Paris, og beundrede det glimmerhav af diamanter, safirer og smaragder, der funklede på det sorte fløjl. Regnen faldt tæt og føret lignede noget nær det københavnske på en novemberdag. Da så jeg en lille, elegant vogn komme rullende med kusk og tjener, begge i sort livré. Den standsede uden for juvelbutikken, tjeneren sprang af og idet han lukkede vogndøren op, bøjede

han sig dybt. En underskøn kvinde kom til syne, kastede et spejdende blik til begge sider, kiltrede så kjolen op, så jeg kunne se hende lige til knæene, og hoppede med et par spring, så let som en danserinde, over fortovet og ind i butikken. Jeg antog hende for en danserinde fra operaen; men da en forbigående herre havde hilst hende meget ærbødigt, spurgte jeg ham, hvem hun var.

"Ah Monsieur," svarede han, "ne connaissez vous pas l'impératrice."

Det var virkelig kejserinde Eugenie, som efter franskmændenes forsikring havde den vane selv at besøge Paris' store butikker inkognito. Hun må have beholdt denne lyst i en mærkelig grad, thi længe efter at kejserdømmet var styrtet og hun som en aldrende enke levede i England, rejste hun alligevel flere gange til Paris og besøgte de samme handlende, der havde bøjet sig dybt for hende som kejserinde.

Var kejserinden inkognito den gang, jeg havde den fornøjelse at se hende, så var mit møde med Napoleon den Tredje af en ganske anden natur. Det var Napoleonsdagen den 15. august. Der havde om formiddagen været tropperevue, og da solen var gået ned, svømmede Paris i et hav af lys, lamper og blus. På Arc de Triomphe tindrede for første gang det elektriske lys, som noget hidtil nyt og ukendt.

Jeg stod atter i Rue de Rivoli, men denne gang var gaden pakket med mennesker så tæt, at jeg næppe kunne bane mig vej. Pludselig opstod der et vældigt røre rundt omkring mig. "Vive l'empereur" klang det fra tusinde stemmer, og i en firspændig galavogn kom kejseren kørende. Den blændende illumination gjorde gaden så lys som om dagen, og jeg kunne

således tydeligt se alt omkring mig. Den mægtige Cæsar sad tilbagelænet i vognen i generalsuniform, hans ansigt var bronzegult, øjenlågene hang slappe ned, ansigtet lå som i en forstenet ro, kun når vivatråbene klang stærkest, førte han langsomt hånden til den trekantede hat; men da man pludselig hørte "Vive la république" fra en gruppe studenter, fo'r han sammen og stirrede med et hvast udtryk hen imod den kant, hvorfra råbet kom. Så svandt cæsaren og hans prægtige følge bort i menneskehavet; men lidet tænkte jeg dengang på, at han sytten år [Note 3)] efter skulle sidde som en enlig fange på "Wilhelmshöhe", og at råbet "Vive la république" skulle gjalde så mægtigt fra Paris, at det overdøvede alt andet.

Da inflammationen begyndte at sagtnes, ville jeg atter tage fat på mine afbrudte studier, men blev forhindret deri ved et tilfælde, som nær havde kostet mig livet. Jeg ville vise et par af mine landsmænd "Jardin d'Acclimatation", og vi kom på denne vor vandring også op i det maskinlokale, hvorfra varmedampene sendes ud til krybdyrhusene. De andre var blevet noget tilbage, mens jeg gik op for at tale med en af opsynsmændene, som jeg kendte. Jeg kom ind i et halvmørkt rum, og hvad der så skete, derom har jeg ingen anelse; thi da jeg vågnede, lå jeg på en bunke nøddekul, og foran mig sydede en vældig dampkedel. Jeg vedblev at stirre på dette gnistrende uhyre uden at kunne begribe, hvorledes jeg var kommet ned i denne kulgrube; thi det sidste jeg havde set var det halvmørke rum, hvor jeg havde håbet at træffe opsynsmanden.

Jeg kunne i begyndelsen ikke røre mig, havde voldsomme smerter i hovedet, og da jeg forsøgte at rejse mig, følte jeg, at de skarpe kulstykker havde boret sig ind i mine knæ, som

smertede mig meget. Så hørte jeg mine landsmænd kalde, og da jeg svarede, kom de ned tillige med opsynsmanden, og nu fik jeg at vide, hvad der var hændet. På grund af mit svage syn havde jeg ikke bemærket en åben luge i gulvet, gennem denne var jeg styrtet ned i kælderen, og havde nøddekulsbunken ikke taget stødet af, havde jeg efter al rimelighed slået mig ihjel mod stengulvet. Nu slap jeg med skrækken, blev kørt hjem, men det varede dog nogle dage, inden sårene nogenlunde var lægte.

Rygterne om krig og ufred med Tyskland hørtes også i Paris, hvor man i øvrigt kendte såre lidet til danske forhold trods Billes franske breve i Dagbladet, som på grund af deres gammeldags fransk mere vakte moro end interesse hos pariserne. Tillige måtte jeg tilstå for mig selv, at Paris i visse henseender skuffede mig; thi når man kommer fra Italiens herlighed, fra den evige stad med årtusinders skønne minder, og med dens halvt middelalderlige præg, synes man ikke ret om det overfladiske, gøglende liv, der møder øjet og sindet i det moderne Babylon. Det var desuden på tiden at komme hjem; men jeg skulle endnu møde et par beviser på tysk venlighed, som jeg skal anføre, fordi de så fortræffeligt illustrerer den stemning, som i hine dage rørte sig overalt i Tyskland, hvor de danske blev betragtet som en dum og dvask nation, hvis største brøde var at have kæmpet sejrrigt mod det stormægtige Tyskland.

For at være vis på at bringe mine videnskabelige skatte i sikkerhed, førte jeg en lille håndkuffert med mig, hvori jeg havde nedpakket alt, hvad der var sjældent eller nyt i videnskabelig henseende, og denne håndkuffert vågede jeg over som en gerrig over sin skat. Den stod altid ved min side, og alt

var gået såre godt, indtil jeg ved Køln kom over den preussiske grænse. Toget havde lige sat sig i gang, da en uniformeret konduktør stak hovedet ind af vinduet for at klippe billetterne. Idet jeg rakte ham min, opdagede han kufferten og råbte barsk:

"In Wagon darf man kein Gepäck mitnehmen."

Jeg sagde ham, at denne lille håndkuffert indeholdt videnskabelige sager af høj værdi, som var bestemt til museet, og da han spurgte hvilket museum det var, var jeg så uforsigtig at nævne ordet "København".

"Das Museum in Kopenhagen!" råbte han vredt, "dann machen sie den Koffer gleich fort", og da jeg ikke straks lystrede, rev han den trods mine kraftige protester til sig, og forsvandt med den i mørket.

Om han havde røvet alle mine penge var det for intet at regne mod det tab, jeg her frygtede at have lidt. Materialet til min doktordisputats, til tarantelafhandlingen og til beskrivelsen af de italienske myriapoder lå tillige med mine manuskripter i denne lille kuffert, og nu var den rimeligvis kylet ind i pakvognen mellem det store rejsegods, hvis vægt kunne tilintetgøre hele dens indhold. Jeg sad ligefrem i feber ind til vi nåede den hannoveranske grænse; men til min store forbavselse leverede konduktøren mig kufferten tilbage i fuldstændig uskadt stand med den bemærkning, at han havde været nødt til at lystre reglementet. I min glæde ville jeg give ham en anselig drikkeskilling; men idet han pludselig antog en stram militær holdning, svarede han: "Trinkgeld verboten", drejede sig om på hælen og forsvandt.

Nu forstod jeg den gamle general Lundings ord:

"Ordres parieren oder nach Spandau marschieren." De er ikke behagelige at leve under, men de har gjort Preussen til hvad det er.

Den næste tyske behagelighed var det mig forbeholdt at møde i mit eget fædreland. For at undgå alt vrøvl med toldvæsenet i Altona, havde jeg lagt mine få toldpligtige sager øverst i kufferten og deriblandt tre koralhalsbånd, som min tante, fru Ida Suhr, havde bedt mig købe til sine døtre. Idet toldbetjenten åbnede kufferten, spurgte han mig på tysk om dens indhold, og jeg svarede på dansk, da jeg antog, at man på et dansk toldsted vel måtte forstå dette sprog; men til min forbavselse skreg han i en oprørt tone: "Her i Altona forstår vi ikke dansk, behag at tale tysk."

"Kann nicht," svarede jeg, og gjorde mig så dum som muligt.

"Kann nicht – kann nicht," råbte han, "das heißt will nicht, was haben Sie hier im Koffer?" Han greb koralbåndene, kastede dem på en vægt og forlangte en aldeles urimelig told, som jeg vægrede mig ved at betale; men han pegede på de ganske små guldlåse og sagde, at når der ved en ting fandtes guld eller sølv, blev det hele fortoldet som sådant. Nu blev det mig for broget, jeg rev min kniv op, skar låsene fra, kastede dem på gulvet og bad ham fortolde perlerne alene. Næppe havde jeg udtalt denne fordring, før han kaldte på et par betjente, som efter en kort konference førte mig ind i et halvmørkt rum, hvor jeg trods mine protester blev klædt af og undersøgt på den bare krop; men da man intet fandt, fik jeg ordre til hurtigst at klæde mig på, da toget var i færd med at fare af sted, og da jeg atter trådte ud i toldlokalet, havde man endevendt min kuffert og spredt dens indhold til alle sider. I en hast kylede man min garderobe

ned i den, og da kuffertlåget nu ikke lod sig lukke, slog man et reb om det hele og trillede den således ud til pakvognen. Selv måtte jeg løbe af alle kræfter, og havde næppe nået en wagon før toget satte sig i bevægelse. Således var stemningen i hertugdømmerne den gang, og da Bille erfarede, hvad der var sket, fik han mig til at offentliggøre sagen i Dagbladet; men herom brød de herrer i Altona sig vistnok kun lidet.

Så susede toget af sted til Kiel, hvor det danske dampskib lå parat til at tage imod os. Jeg så atter mit danske flag, hørte atter kære danske stemmer, og dog følte jeg mig forunderlig fremmed, så fremmed, at da en jysk hestepranger råbte:

"Jomfru! giv mig to rundtenommer med holstensk ost og en dram!" måtte jeg uvilkårligt briste i latter over hans djærve jyske dialekt, og da toget rullede ind på Københavns banegård, syntes jeg, at jeg som en fremmed fugl vendte tilbage til den hjemlige rede. Her var alt fred og ro, man vandrede om i den gladeste sorgløshed, og når jeg fortalte mine venner, hvad den tyske arkæolog havde spået på Forum Romanum, lo de mig ud som en fantastisk drømmer. Man ranglede med Østersøens nøgler, troede på Dannevirke og den Hall'ske politik. Men skyerne trak tættere og tættere sammen, uden at man anede de lyn, som senere skulle rive ikke alene Holsten, men også Sønderjylland fra Danmarks blødende hjerte.

Efterskrift

Da jeg havde fuldendt mine "Eventyr i udlandet" viste det sig, at manuskriptet havde nået en sådan størrelse, at forlaget anså en deling for ønskelig. "Under palmer og pinjer" må derfor betragtes som en umiddelbar fortsættelse af "Eventyr i udlandet", og dette må tjene til undskyldning for, at læseren uden foregående varsel føres ind i skildringen af det middelalderlige Rom.

Da jeg desværre ikke selv har kunnet besørge korrekturen, vil det næppe undgås, at der hist og her vil findes enkelte fejl og unøjagtigheder, for hvilke jeg må bede læseren om overbærenhed. Af sådanne skal jeg blot her anføre, at min faders dødsdag fejlagtigt er angivet til den 15. i stedet for til den 23. november 1861.

Til slutningen skal jeg gøre opmærksom på, at alle de portrætter, jeg har anvendt, er taget efter de fotografier, som jeg under mit ophold i Italien fik forærende af mine talrige venner og bekendte i Rom og Neapel.

København, den 15. september 1905.

Vilhelm Bergsøe.

Om "Under palmer og pinjer"

Forfatter: Vilhelm Bergsøe (1835-1911).
Første udgave: *Under Palmer og Pinier* af Vilhelm Bergsøe. Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag. København og Kristiania 1905.
Denne udgave efter: Førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter motiv fra førsteudgavens omslag.

ISBN 978-87-7628-424-4
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-698-0 (Ølstykke 2020).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Kvarter: ca. 15½ cm. *Red.anm.*

Note 2:

Ponte Rotto: "den ødelagte bro", alluderer sikkert til Roms ældste bro, som blev bygget i 174 f.Kr., men blev ødelagt ved en oversvømmelse i 1598. En enkelt brobue står stadig tilbage. *Red.anm.*

Note 3:

Han sytten år efter skulle sidde som fange: Bergsøe husker fejl. Napoleon III sad som fange på Wilhelmshöhe 5. september 1870 til 19. marts 1871, før han gik i eksil i England – altså snarere ca. syv år efter. *Red.anm.*